

ZA PRVI MAJ

Od nekdanj sta bila povezana priroda in človek. Ljubezniva v zelenih holmih in krših in toplih njivah. In človek, poln moči.

Delo ju je povezovalo še posebej. Motika, s katero je človek tolkel prstene grude, in stroj, s katerim je drobil železno rudo.

A tudi takrat, kadar se hoče, utrujen od dela, spočiti, se vrača človek spet v zeleno prirodo in v njenem ne-
nehnem bujnem življenju čuti potrdilo svoje lastne moči.

Nič čudnega torej, če je človek svoj praznik dela povezal s prirodo — 1. maj!

Med zelenje mlajev je planilo rdečilo zastav. Ob iskrenem stisku rok padajo zadnje vsakdanje pregrade med ljudmi!

»Srečno, tovariš, ob prvem maju!«

»Srečno, tovarišica, ob prvem maju!«

In »Srečno« vsem skupaj na večer pred praznikom, na predvečer prazničnih godb, proslav, partizanskih tab-
rov, izletov.

Ob našem skupnem prazniku vsem članom in vsem našim delovnim ljudem
mest in vasi plameč pozdrav in iskrene čestitke

**Občinski sindikalni sveti Trbovlje, Litija,
Hrastnik in Zagorje ob Savi**

Čestitkam se pridružuje z najlepšimi željami tudi

uredništvo „Zasavskega tednika“

Naš delavski, praznični dan je!

Hej, bratje, rdeč nagelj si bomo dali v gumb-
nico! To je cvet prešerne mladosti, neugasljive
ljubezni in slapa silno kipečih, vznesenih hotenj
ter želja. Zato naj ta dan z naših prsi zardi
rdeč nagelj. Da, košat, rdeč nageljn cvet — v
topel pozdrav našemu prazniku!

Dan, ko slavimo delo, je velik praznik. V naj-
lepši letni čas je postavljen — v kipečo pomlad.
Nehote se človeku vsili prijetna primera. Po-
mladi, ko v prirodi mlado življenje kar kipi,
praznujemo praznik dela, iz katerega kipi bo-
gastvo človeka — bogastvo snovnih in duhovnih
vrednot. In kdaj bi sicer praznovali ta dan! Ve-
liki možje so spoznali že davno visoke vrednote
dela. Človekova misel je okorna in toga, srce je
hladno in sebično, če so roke za delo nespretni,
če niso prodrle v bogastvo večšine preoblikova-
nja snovnih predmetov prirode v ljudem korist-
ne stvari. Delo torej ni samo izvor snovnega bo-
gastva, ampak je prvi pogoj za razmah duhov-
nega bogastva človeškega rodu.

Zato vsi delovni ljudje s tako neizmernim
spoštovanjem in z vso toplino svojih src slavimo
ta veliki dan dela. Nekdaj, to pa še ni daleč, se-
veda tudi pri nas ni bilo dovoljeno slaviti ta dan.
Slaviti dan je bil greh, in kdor si je predrznil ta-
ko grešiti, je kmalu spoznal vso surovo silo ti-
stih, ki si niso želeli, da bi se delavski razred
zavedal vseh vrednot dela.

Toda nobeno nasilje ni moglo ustaviti misli,
da ne bi vse bolj spoznala, da je človekovo delo
edini izvor vsega družbenega bogastva. Ob tem
spoznanju je zraslo še drugo, za delavski rod in
človeštvo neprecenljivo spoznanje, da z delom
in njegovimi plodovi najbolj koristno ravna-
jo tisti, ki delajo. Iz tega spoznanja je vzniknil od-
por proti vsem, ki skušajo živeti na račun dela
drugih. Ta odpor je vodil delavce nekdanj do tega,
da so celo ustavljali delo in zahtevali pravičnejši
del od svojega truda, dokler končno v njih sami
ni dozorelo spoznanje in zahteva po tem, da de-
lavci sami gospodarijo. Ta zahteva je pognala
v klasje tudi pri nas. Z njo dozoreva vse bolj
novo spoznanje, da je sedaj ves napredek odvi-
sen le od tega, koliko bogastva nam bodo ustva-
rile naše lastne roke. Zato je vsa naša pozornost
osredotočena na večšino našega dela. Ob njej
rastejo nova moralna in človeška spoznanja. De-
lo nam postaja res najpoglavitejša opravilo, s
katerim dosegamo boljše in srečnejše življenje.

Delavska srca so tenkočutno prisluhnila utri-
pom dela, delavska misel je začela sama vredno-
titi vrednost in večšino dela vsakega posameznika
in posameznih kolektivov in neutrudno iskati
poti in načine, kako omogočiti, da bi bilo delo
vsakega posameznika čim bolj koristno in plod-
no. Tu snuje sedaj delavski rod: večše roke in
zvesto delavsko srce, ki utriplje z vsemi gibi de-
lavskih rok, in skrbna misel, ki neprestano opo-
zarja roke na njih lastne izkušnje, to je plod
tega snovanja. Prijateljstvo in ljubezen, zvesto-
ba in plemenitost delavskega rodu koreninijo v
teh spoznanjih.

Iz teh spoznanj rastemo ljudje našega časa.
Delo oblikuje našo podobo. Zato pa je praznik
dela za nas dvojni praznik. Z njim slavimo roke,
ki ustvarjajo snovne in duhovne vrednote, z
njim pa slavimo tudi porajanje svobodnega
delavskega rodu, ki bo sposoben vse svoje
ustvarjalne sile posvetiti bogatenju človeškega
rodu.

Seveda pa vse to ne gre brez znoja in žuljev.
Toda ob tem imamo globoko notranje zadošče-
nje: naš trud ni brezplodno butanje morja ob
stanovitne skale, ki valove razbijajo in razprše,
ampak je, kot kaljenje jekla, ki v dobrih moj-
strovih rokah iz surove in neobdelane tvarine
postane najzlahtnejša stvar. Za tako delo pa ni
škoda ne žuljev ne znoja; pri takem delu se
smelo srce ne ustavi. Zakaj vsako omahovanje
bi se stoterokrat maščevalo.

Ob prazniku dela nam je prijetno pri srcu,
ker občutimo, da imamo največ, kar more imeti
svoboden rod — pridne roke, ki iščejo vse novih
in novih veščin, smelo srce, ki tenko posluša
utripe dela in njih vrednost, in skrbno misel, ki
nenehno opozarja na dosežena spoznanja in ka-
kor jutranja luč sveti v nova spoznanja.

Ob tem spoznanju nam je torej toplo pri sr-
cu. In zato si vsak izmed nas vzneseno zatakni
v gumbnico nagelj, ki naj rdi v pozdrav praz-
niku dela.

Prireditve ob prvem maju

PRIREDTIVE OB 1. MAJU

Družbeno-politične organizacije vseh strahovskih občin so pripravile vrsto prireditve in športnih tekmovanj ob mednarodnem delavskem prazniku 1. maja. Iz posameznih zasavskih občin so nam poročali o naslednjih prireditvah.

TRBOVLJE

28. aprila ob 20. uri v domu Svobode II - koncert mešanega pevskega zbora Svobode II;

29. aprila - ob 11. uri v gasilskem domu na Dobovcu - S. Marodič »Operacija Altmarek« v izvedbi gledališča Svobode-Center;

- ob 15. uri pred Delavskim domom promena koncert delavskih godbe;

- ob 16. uri v gledališki dvorani Delavskega doma revija mladinskih zborov trboveljskih osn. šol.

- ob 17. uri v šoli na Partizanskem vrhu - S. Marodič »Operacija Altmarek« v izvedbi gledališča Svobode-Center;

- ob 17. uri v zadržnem domu na Kleku koncert pevskega zbora Svobode II in

- ob 17. uri v dvorani v Čečah koncert moškega zbora »Zarja« Svobode-Center;

30. aprila ob 19. uri v gledališki dvorani Delavskega doma slavnostna akademija, na kateri bodo nastopili člani pevskega zbora »Slavček« in gledališča Svobode-Center;

1. maja ob 6. uri budnica delavskih godbe in

ob 6.30 odhod na Mrzlico.

1. maja bodo vsi gostinski obrati v Trbovljah organizirali zabave. - 2. maja bodo na stadionu Rudarja športne prireditve, zvečer

(ob 19. uri) bo pa gledališče Svobode-Center uprizorilo v gledališki dvorani Delavskega doma Goldonijev »Kremarico«.

ZAGORJE

30. aprila zvečer kresovi na okoliških hribovih, spuščanje raket in ognjemet z Delavskega doma;

ob 18. uri na ploščadi pred Delavskim domom promena koncert godbe na pihala;

ob 19.30 uri v veliki dvorani Delavskega doma slavnostna akademija z izbranim programom;

nato v vseh prostorih Delavskega doma prvomajska zabava, vstop prost;

1. maja bo godba na pihala igrala po vseh naseljih budnice;

2. maja bodo pa Zagorjani in drugi pohiteli, kot vsako leto, na planoto Pleš pod Zasavsko goro in na Zeleno travo nad Zagorjem.

LITIJA

V vseh delovnih kolektivih na področju litijske občine bodo interne proslave mednarodnega delavskega praznika - 1. maja.

30. maja ob 19. uri bo v sindikalni dvorani na Stavbah slavnostna akademija, na kateri bodo nastopili člani litijskega Partizana, pevci in godba Svobode;

okrog 20. ure - po slavnostni akademiji - bo pa priredila godba na pihala na prostoru pred poslopjem Narodne banke promena koncert.

HRASTNIK

V Hrastniku bodo v naslednjih dneh pripravili praznovanja ob 1. maju - mednarodnem delavskem prazniku, v vseh delovnih kolektivih in po krajevnih organizacijah SZDL. Osrednje prireditve letos ne bo.

Uspešno tromesečje

V tem mesecu so že znani rezultati tromesečnega gospodarstva v industriji, gradbeništvu, obrti in komunalni in trboveljski kot. Te panoge ustvarjajo nad 90 odstotkov celotnega družbenega proizvoda. Sedanji podatki o gibanju proizvodnje v prvem trimesečju so zadovoljivi in kažejo, da je večina gospodarskih organizacij izpolnila zadane si naloge. Tako so industrijska podjetja celoti dosegla celotni dohodek v primerjavi s planom s 24,9 %, rodni dohodek pa je v industriji dosežen z 28,6 %, kar pomeni, da materialni stroški občutno manjšajo. Tako je narodni dohod presežen za 3,6 %.

Po zbirnih podatkih za industrijo je razvidno, da rastejo osebni dohodki v skladu s povečanjem proizvodnje. Razvidno pa je tudi, da se je glede na število na novo zaposlenih v tej panogi (0,60 odstotka) zadovoljivo povečala tudi produktivnost.

Ce pogledamo dosežke posameznih gospodarskih organizacij v prvem tromesečju, dobimo naslednje podatke:

Rudnik Trbovlje-Hrastnik izpolnjuje planske naloge v celoti. Celotni dohodek je bil v tem razdobju v primerjavi s planom dosežen za 25,8 odstotka, kar pomeni, da je bil plan za skoraj en odstotek presežen. Za približno isti odstotek je presežen tudi narodni dohodek.

Cementarna je celotni dohodek v primerjavi s planom dosegla le z 18,1 odstotka. To je tudi razum-

ljivo, saj bo cementarna šele začela obratovati z novimi zmogljivostmi.

Elektrarna planska predvidevanja v celoti izpolnjuje.

Strojna tovarna je družbeni bruto proizvod v prvem tromesečju izpolnila s 26,8 odstotka v primerjavi s planom in tako presežila predvidevanja za 1,8 odstotka.

Zadovoljivo gibanje proizvodnje je opaziti tudi v ostalih industrijskih podjetjih (Mehanika, Elitu, Strojnem mizarstvu). To velja predvsem za Mehaniko, ki je celoten dohodek v tem razdobju presežila za 2,8 odstotka, ter Elit, ki je plansko nalogo presežal za 4,7 odstotka.

Slabi rezultati pa so doseženi v gradbeništvu zaradi slabih vremenskih razmer in manjšega obsega gradbenih del. Prav tako so bili doseženi slabi rezultati tudi v investicijskem biroju. Določeno nazadovanje pa je opaziti tudi v proizvodni obrti, kjer je realizacija nekoliko nižja od plana in je dosežena le s 23,6 odstotka. Materialni stroški so se precej znižali, tako da je narodni dohodek dosežen za 26,3 odstotka. Slabe rezultate sta dosegli Metalija in Tapetništvo, prva je za 5,2 odstotka pod planom, druga pa za 5,4 odstotka. Veliko ugodnejše rezultate dosegata Zlatarstvo in Meso.

Na področju izvoza so v tem času doseženi zadovoljivi rezultati. Tu vsakekor prednjači STT, ki je v tem razdobju plasirala skoraj petino proizvodnje na tuja tržišča. Izvozila je skupno 329 tovarskih točk in drobcev v skupni vrednosti 193.000.000 dinarjev. V zvezi z izvozom so organi Obč. ugotovili tudi, da se nekatere druge gospodarske organizacije (Strojno mizarstvo, Mehanika) plasirajo svoje proizvode na zunanja tržišča. V zvezi s tem bosta dala odbor občinskega ljudskega odbora tem gospodarskim organizacijam priporočilo, da s kvalitativno izdelki skušajo plasirati čim več svojih izdelkov na tujih tržiščih. V zvezi s tem bodo tudi redna mesečna proučevanja gibanja proizvodnje in po potrebi tudi ločen posvetovanje z gospodarskimi organizacijami.

J. Savšek

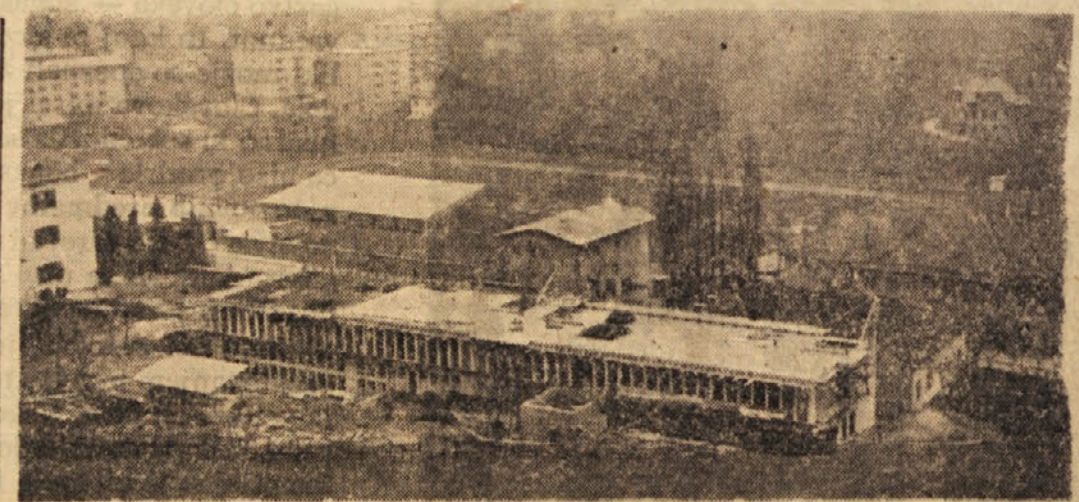
Imenovanja na seji ObLO Zagorje ob Savi

Občinski LO Zagorje ob Savi je na zadnji seji obeh zborov razpravljati tudi o poročilu komisije za volitve in imenovanja ter imenoval 5 člansko občinsko komisijo za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka, imenoval Hinka Rusa za podpredsednika LO, imenoval arbitražno komisijo ter razširil glavno komisijo za pripravo statuta občine Zagorje ob Savi in imenoval člane petih novoustanovljenih podkomisij.

631 krvodajalcev v Litiji

Organizacija Rdečega križa v Litiji je prejšnji teden pripravila krvodajalsko akcijo, za katero se je prijavilo 860 občanov, od katerih je pozneje oddalo krvi 631 oseb. Elipa za odvzem krvi je morala zavrniti precej prijavljenih, ki so prebleli gripo. Sicer bi bilo število prostovoljnih krvodajalcev v Litiji še precej večje.

Največ krvodajalcev je bilo s področja Litije, Predilnice Litije, industrije usnja, krzna, konfekcije in lahke obutve Smartno, iz Smartna itd. Prav zadovoljiv odziv je bil tudi z vasi, saj je bilo n. pr. s Save 18 prostovoljnih krvodajalcev, iz Hotiča 24, z Vač 33, Poljska 35, Primskova 17, Kostreznice 15, Jevnice 7, Ribč 8, Kresnice 62, Dol 26, Gradiška 8 in iz Gabrovke kar 41.

Gradbišče nove trboveljske bolnišnice, z nekoliko drugačnega zornega kota kot običajno

Povezati materialno aktivnost

Kakor smo poročali, so odborniki občinskega LO Zagorje ob Savi na zadnji seji obeh zborov razpravljali o predlogu družbenega plana in proračuna občine za leto 1962 in zlasti še o nalogah, ki stojijo v zvezi s tem pred kolektiv. Po obsežni razpravi so odborniki v celoti osvojili predloženi družbeni načrt in proračun občine Zagorje ob Savi za leto 1962. V razpravi je bila še posebej podčrtana nujnost, da se razvijajo in utrjujejo organi delavskega in družbenega upravljanja za nadaljnjo krepitve socialističnih proizvodnih in družbenih odnosov v komun. za aktivno spremljanje gibanja gospodarstva ter za izpolnitev sprejetih nalog.

Iz predvidevanj družbenega načrta izhaja, da bo letos za 10,5 odstotka presežena proizvodnja, dosežena lani, kljub večjim materialnim stroškom se bo pa v isti

primerjavi povečal tudi narodni dohodek, in sicer za 7,7 odstotka, družbeni bruto produkt pa za 7,5 odstotka. Družbeni proizvod, bo največ povečal promet, in sicer za 43,5 odstotka, v komunalni dejavnosti se bo pa zmanjšal za 7,7 odstotka. Število zaposlenih se bo pa predvideno povečalo za 5,26 odstotka ali za 215 oseb.

Zanimiva je zlasti še letošnja investicijska dejavnost. Predvideno bo na voljo za skupne investicije v osnovna sredstva družbenega sektorja nad 692 milijonov din, ali 13,94 odstotka manj kakor leta 1961, pač zaradi dokončanja nekaterih večjih investicijskih del. Za negospodarske investicije bo pa predvideno porabljen blizu 295 milijonov din.

Investicijska sredstva bodo predvideno porabljena v industriji za rudarska dela, dograditev separacije, dokončanje ceste separacija - Klavovec, gradnjo bunkerjev za premog in apno pri IGM, za nakup opreme za proizvodnjo premoga, konfekcije, lesne industrije in industrije varnostnih električnih naprav; v kmetijstvu za ureditev hlevov in gospodarskih poslopj, za strojno opremo in za raziskovalna dela; v gozdarstvu za gradnjo ceste Izlake-Cemšenik, ceste skozi Sklendrovec, za urejanje in pogozdovanje, za gradnjo gozdnih poti ter za začetek prve etape del na gozdni cesti Znojle - Vrhe; v gradbeništvu za gradnjo delavnice, opreme za mizarstvo delavnice ter za mehanizacijo gradbišč; v prometu za ureditev garaž in servise delavnic; v trgovini za gradnjo trgovskih lokalov ob Cesti zmage, za adaptacijo poslovalnice, gradnjo benčinske črpalke, opremo samopostrežne trgovine v Toplicah in ostalih lokalov ter za izdelavo investicijskega in glavnega projekta za gradnjo trgovske hiše; v gostinstvu za izgradnjo in opremo obratov družbene prehrane; v obrti za opremo obrtnega centra, adaptacijo in ureditev prodajalne Klavnice in nakup opreme za uslužnostna podjetja; v komunalni dejavnosti za dokončanje vodovoda Loke-Zagorje, za odkup zemljišča za gradnjo poslovnih

prostorov Komunalnega podjetja, za rekonstrukcijo pekarnice ter transformatorske postaje v Kotredu; v solstvu za dograditev šole v Čemšeniku in za nadaljevanje gradbenih del na šoli v Zagorju; v zdravstvu za nadaljevanje gradnje ambulante na Izlahah in za opremo kirurškega oddelka v Zdravstvenem domu; za dograditev poslovnih prostorov in stolpnici ter v stanovanjski izgradnji za nadaljevanje gradnje stanovanj.

Obetajoč napredek

V zadnjem času smo tudi v našem časopisu pisali, da je v nekaterih gospodarskih organizacijah delavsko samoupravljanje še vedno pastorek in da člani delovnih kolektivov premalo razpravljajo o tem, da bi delavsko samoupravljanje zaživel, da bi bilo mogoče tako potisniti v ozadje vse nepravilnosti in samovoljo posameznih vodilnih uslužbencev. Težavno stanje nekaterih gospodarskih organizacij, v katerem so se znašle zaradi lastnih slabosti vzpodbujajo vse subjektivne sile v gospodarskih organizacijah, da odkrito nastopajo proti vsem nepravilnostim in drugim slabostim, ki utegnejo še vnaprej slabo vplivati na položaj v gospodarskih organizacijah, na razpoloženje zaposlenih v kolektivih in na navezanost tudi na nadaljnji obstoj gospodarskih organizacij.

Obetajoč napredek v teh prizadevanjih pomenita tudi nedavna sestanka osnovne organizacije Zveze komunistov in zasedanje delavskega sveta v gradbenem podjetju »Gradbenik« v Litiji. O dosežanih poslovanju in položaju podjetja ter nekaterih nepravilnostih so v tej litijski gospodarski organizaciji že nekajkrat razpravljali na zasedanjih delavskega sveta in tudi upravnega odbora, vendar doslej - kot so ugotovili navzdol - na sestanku osnovne organizacije ZK - ni bilo storjeno še ničesar, da bi se odpravile pomanjkljivosti.

Priznati velja, da je bila razprava za sestanke osnovne organizacije ZK skrbno pripravljena in podpreljena z nekaterimi zanimivimi ugotovitvami, ki so bile povsem avtentične, in katerim ni mogel nihče očitati senzacionalnost ali kaj drugega. - Ena od bistvenih ugotovljenih pomanjkljivosti je vsekakor - v vrsti ostalih - tudi tale:

V »Gradbeniku« so sprejeli pravilnika o delitvi čistega dohodka in o delitvi osebnih dohodkov, vendar doslej nagrajevanja zaposlenih v kolektivu še niso prilagodili določbam pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.

Omeniti je treba, da se je letos zaradi slabega vremena in zaradi zmanjšanja razpoložljivih investicijskih sredstev zmanjšal obseg dejavnosti Litij. »Gradbeniku« ko so zdaj opravili poskusni obračun objektov, so ugotovili na nekaterih slabih rezultate. Vendar je treba takoj dati, da je na to vplivala vrsta

subjektivnih slabosti (slaba organizacija delovnih, z nekaterih so celo odpeljali stroje in ostalo mehanizacijo, da morajo zdaj opravljati dela ročno). In ne navedenih: kljub prigovarjanju so v lastni opekarni ustavili delo na začetku sezone in dali stroje v popravilo, ki bo izvršeno šele do 15. maja. Delo bi bilo lahko opravljeno čez zimo brez vsake gospodarske škode za podjetje, zdaj pa nastaja občutna gospodarska škoda, saj bi v tem času minimalno lahko izdelali vsaj 200.000 kosov zidne opeke.

Na samo stanje Litij, »Gradbenika« pa so vplivale še nekatere druge - zadosti pomembne - okoliščine. Zaradi nemogočega odnosa odhaja iz podjetja dobra, kvalificirana delovna sila. Vsa delovna mesta v podjetju so ocenili, neocenjena so ostala le delovna mesta teracerske skupine, kateri je potem določil osebni dohodek direktor sam. - Ugotovljeno je tudi, da se je v podjetju pojavil teracerski brusilni stroj, za katerega na sestanku osnovne organizacije ZK niso vedeli lastnika, oziroma niso vedeli, komu in v kakšnem znesku plačuje podjetje najemnika za ta stroj. Na gradbiščih, ki jih zdaj dokončujejo, je še toliko dela, da ga zaposleni na tih gradbiščih sami do rokov ne bodo mogli opraviti. Kljub temu ni bilo storjeno še nič, da bi se podjetje izognilo prekoračitvam rokov dograditve. Čeprav je bilo domneno, da naj se službena potovanja z lastnimi prevoznimi sredstvi omejijo na minimum, tega doslej ni bilo, in so zato izplačila potnih stroškov narasla v nedogled.

Na sestanku osnovne organizacije ZK v litijem »Gradbeniku« so razpravljali tudi o naslednjem »zanimivem« primeru: delavski svet je na svojem zasedanju sklenil, da se za dan službenega potovanja odtegne zavdevni terenski dodatek. To se je začelo izvajati. Pri zadnjem izplačilu osebnih dohodkov pa direktor ni hotel vzeti denarja, ker so tudi njemu odtegnili za dni službenega potovanja terenski dodatek. Direktor je ob tej priliki pripomnil: ... »ali bom komandiral jaz ali drugi ...« iz česar izhaja, da direktor poudarja delavsko samoupravljanje v podjetju in da so tudi trditve o njegovem neprimernem odnosu do članov kolektiva povsem resnične.

Osnovna organizacija Zveze komunistov v litijem gradbe-

nem podjetju »Gradbenik« je na tem sestanku, na katerega je povabila tudi tovaršiške iz delavskega sveta in sindikalne družnice, prejela 14 predlogov, o katerih je ponovno obvestila delavski svet podjetja. Delavski svet je na zasedanju, na katerem je bil tudi direktor podjetja, soglasja z ugotovitvami in predlogi, čeprav je hotel direktor obrniti vso stvar na tir osebnih zadev, a ni uspel.

Organi samoupravljanja in zaposleni v podjetju z veseljem pozdravljajo odločnost, s katero so se začele reševati nekatere pereče zadeve v Litij. »Gradbeniku«. Spoznali so namreč bili, da je od njih samih odvisno, kako bo v prihodnje podjetje napredovalo. Zato tudi ni nič čudnega, če so na zasedanju delavskega sveta in sestanku osnovne organizacije ZK enotno predlagali, da naj posebna tričlanska komisija prouči vse prednosti združitve »Gradbenika« z litijskim splošnim obrtnim podjetjem. Ugotovljeno je namreč, da je za obe podjetji v Litiji del premalo, saj bi bilo z deli zaposleni v Litiji samo po ena tretjina članov obeh kolektivov. - Združitev pomeni po njihovem mnenju pomemben korak naprej, saj bo mogoče lažje rešiti nekatere kadrovske probleme, bolj organizirati obrate in razne službe podjetja in tudi lažje - zaradi večje konkurenčnosti - nastopiti na licitacijah zunaj Litije.

Naslov »Obetajoč napredek« za sedanja dogajanja in za tisto ki bodo po vsej verjetnosti sledila tem prvim, povsem primernim. Hkrati pa priča, da so mnogo bolj oživila delavsko samoupravljanje in da raste zavest članov kolektiva tudi v gospodarskih organizacijah z majhnim številom zaposlenih (v litijem »Gradbeniku« zaposlujejo zdaj povprečno okrog 100 oseb). Zavzetost članov osnovne organizacije ZK in delavskega sveta ter vse subjektivne sile v litijem »Gradbeniku« da pravčasno sami opravijo z nepravilnostmi in da zagotovo podjetju nadaljnji razvoj, zasluži vse priznanje. Hkrati pa naj bo spodbuda članom kolektivov v nekaterih drugih gospodarskih organizacijah v Zasavju, kjer prepuščajo težave in ostale probleme vnevar in se usvajajo na doseženih lovorikah, ki pa vselej niso rezultat prizadevanja njih samih.

Marjan LIPOVSEK

Kako deliti čisti dohodek

Zvezni izvršni svet je prejšnji teden objavil navodila o izvajanju načel in splošnih meril za delitev čistega dohodka v pravnih organizacijah in navodila o izvajanju načel ter splošnih meril za delitev dohodka v pravnih samostojnih ustanov.

Pri delitvi čistega dohodka se morajo gospodarske organizacije ravnati po načelu, da sta izločanje dela čistega dohodka za osebno in skupno porabo delavcev in izločanje o skladi o sorazmerju z uspehi, doseženimi v njihovem poslovanju in potrebami razvoja materialne osnove njihovega dela.

Da bi gospodarska organizacija ocenila sadove svojega poslovanja in pravilno delila čisti dohodek, mora zlasti upoštevati velikost družbenih sredstev, ki jih uporablja v delu, kakor tudi pogoje poslovanja in delitve med njo in družbeno skupnostjo, v katerih je dosegla čisti dohodek.

Medsebojne odnose za delitev osebnih dohodkov na posamezne delavce določijo gospodarska organizacija v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov na podlagi zamotnosti poslova, težje, delovnih pogojev in odgovornosti na delovnem mestu kakor tudi drugih okoliščin, ki prispevajo k pravilni uporabi načela delitve po delu.

Ob tej priložnosti mora gospodarska organizacija v skladu z načelom delitve po delu upoštevati, da vskladi začetne odnose v delitvi med istimi ali podobnimi delovnimi mesti v drugih gospodarskih organizacijah, zlasti v enaki dejavnosti in na področju iste občine.

Osebnih dohodkov naj gospodarska organizacija veča v sorazmerju

s potrebo, da spodbuja delavce k večji vnemi za čim popolnejšo izkoriščanje in razvijanje tistih odnosov povečanja čistega dohodka, ki so odvisni zlasti od njihove vneme in uspehov v upravljanju gospodarske organizacije.

Ce je pa gospodarska organizacija dosegla večji dohodek zaradi splošnih sprememb v cenah, zaradi spremembe instrumentov delitve dohodka ali zaradi delovanja drugih faktorjev, ki jih praviloma ni mogoče pripisati v zaslugu delovnemu kolektivu, ne more povečati sredstev za osebne dohodke, marveč naj bi praviloma celotno povečanje čistega dohodka, ki je tako nastalo, vložila v sklade.

Ob sprejemanju pravilnika o delitvi čistega dohodka in pravilnika o delitvi osebnih dohodkov kakor tudi ob sprejemanju sprememb in dopolnitev teh pravilnikov zaradi izvajanja teh navodil so gospodarske organizacije dolžne sestaviti in priložiti ustrezno dokumentacijo v sorazmerjih, ki jih bodo predvidoma ustvarile v delitvi z uporabo osnov in meril iz pravilnika. Ta dokumentacija je sestavni del pravilnika.

Za izpolnjevanje predpisov in za uporabo načel ter splošnih meril za delitev čistega dohodka gospodarskih organizacij bodo skrbela posebne komisije. Občinske komisije bodo pomagale in dajale strokovne nasvete, sodelovale in organizirale skupne dogovore, vključevale gledišča in izmenjavo izkušenj med gospodarskimi organizacijami itd.

Občinska komisija bo obravnavala pravilnike o delitvi čistega dohodka in če se čisti dohodek v gospodarskih organizacijah deli v skladu z njihovimi pravilniki. Občinska komisija bo pri pripombah k pravilniku gospodarske organizacije oziroma ob delitvi čistega dohodka upoštevala smernice, ki jih je dal zbor proizvajalcev občinskega LO.

Vse organizacije, ki poslujejo kot samostojne ustanove, vendar pa svoje osebne dohodke ne določajo po predpisih o javnih uslužbencih, morajo čisti dohodek deliti na osebne dohodke in sklade tako, da bo vsilina osebnih dohodkov v skladu z rezultati dela teh ustanov, sredstva za sklade pa morajo biti tako visoka, da bodo zagotovila boljše pogoje za delovanje teh ustanov.

Ta navodila so bila objavljena v Uradnem listu FLRJ, veljajo pa osem dni po objavi, vendar pa jih bodo uporabljali od začetka 1. 1962.

Vreme

Še nadalje lepo, sončno vreme, vmes možno nekaj kratkotrajnih padavin lokalnega značaja.

»ZASAVSKI TEDNIK« Tiska CP »Gorenjski tisk« v Kranju - Uredništvo in uprava: TRBOVLJE, Trg revolucije 11/II; telefon 80-191, pošti predal 82. Tekoči račun pri Narodni banki Trbovlje 600-13-146 - Letna naročnina 720 dinarjev (z dostavino), mesečna 60 din (prav tako z dostavino) - Nenaročenih rokopisov in

„Naj utrdi vez ...“

Za zadnjo soboto sem imel v načrtu razgovor s predsednikom delavskega sveta Splošnega gradbenega podjetja Hrastnik. Pričakoval sem, da bom predsednika dobil na upravi, pa sem se zmotil. Moral sem k rudniškim stolpičem na Log.

Na gradbišču sem prvo srečal mladega delavca, doma verjetno iz Prekmurja, ki sem ga vprašal po tovarišu Francu Bezjaku, predsedniku delavskega sveta. Izgleda, da je bil presenečen, ker me je vprašal:

»Zakaj bi ga pa radi?«

Nasmehnil sem se mu in odvrnil:

»Da bi mi opisal vaše delo!«

Pogledal me je po strani in me spet vprašal:

»Ali ste od inšpekcije?«

Ko sem mu razložil namen mojega obiska, je že med pripovedovanjem poklical Franceta. Okrog nas se je zbralo še nekaj zidarjev in začel se je pogovor.

Omeniti je treba, da je Franc Bezjak predsednik dosedanjega delavskega sveta, ker so nove članke volili šele zadnji petek in se delavski svet še ni sešel.

Bezjak mi je pripovedoval. Najprej o sebi. O tem, kako je prišel v Hrastnik in se zaposlil na rudniku, kjer se je izučil za zidarja. Ko so pozneje razpustili zidarsko skupino, se je zaposlil pri gradbenem podjetju. Potem pa je pripovedoval o nalogah delavskega sveta in o vse večji vlogi neposrednih proizvajalcev v samoupravljanju.

In pripovedoval je:

»V podjetju delam že vrsto let. Ko so me kandidirali za člana delavskega sveta v zadnji mandatni dobi, sem bil presenečen in hkrati zadovoljen. Se bolj pa sem bil presenečen, ko so me izbrali za predsednika delavskega sveta v kolektivu, ki šteje nad 200 zaposlenih. Nekaj časa sem premišljeval, če bom kos nalogi, ki me čaka. Prvi strah in nezaupanje pa sta kmalu minila. Tako tudi drugi tovariši. Pri tem pa so nam pomagali tudi drugi člani kolektiva in člani delavskega sveta, ki je bil izvoljen pred tem.

Včasih se nam je dogodilo, da smo bili postavljeni pred dejstva, mislim namreč na organe samoupravljanja. Toda tudi te zadeve so se potem uredile. Neposredni proizvajalci so se začeli vse bolj zanimati za gospodarjenje in upravljanje ... Po sejah delavskega sveta so se zaposleni sestajali po delovnih in razpravi o sprejetih sklepih in priporočilih, hkrati pa predlagali tudi določene zadeve za naslednje zasedanje delavskega sveta ...

Vprašujete, s čim se je največ vbadal dosednji delavski svet? Največkrat smo morali razpravljati o problemu mehanizacije gradbenih strojev in o obnovi avtoparka, ostale zadeve pa smo sproti — upam da zadovoljivo — reševali. Upam pa, da bo letos ta problem rešen v zadovoljstvo vseh ...

Pogovarjala sva se še o tem in onem. Tudi o problemih mladih delavcev, zlasti še sezonskih, ki so na raznih gradbiščih. Celoten kolektiv si je prizadeval reševati

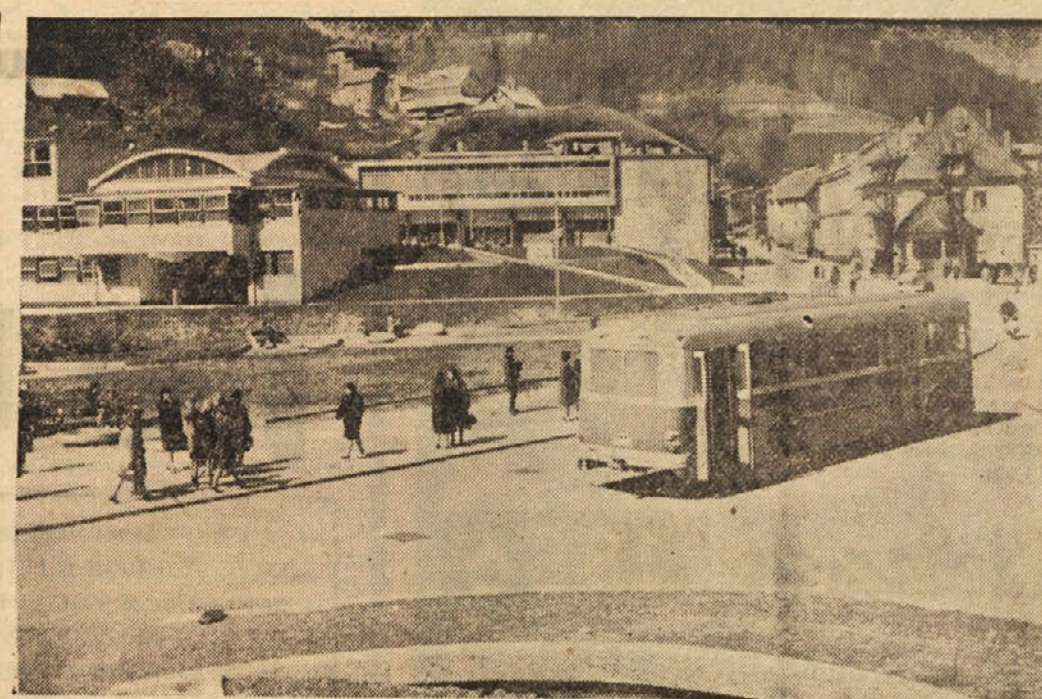

Dosedanji predsednik DS v Splošnem gradbenem podjetju Hrastnik — Franc Bezjak

vprašanja okrog nastanitve, prehrane ter zabave teh delavcev. O tem so večkrat razpravljali tudi na sejah. Težava je bila vedno — pomanjkanje denarja. Zaradi tega so morali nastaniti delavce v lesenih montažnih barakah, hrano pa so iskali in si jo iščejo pri nekaterih drugih kolektivih. Sicer so lani zgradili samski dom za 80 zaposlenih, v domu pa uredili še majhen klubski prostor. Problem pa s tem seveda še ni rešen. V načrtu je, da letos podero barako za Savo in zgradijo še en samski dom.

Franca Bezjaka sem na zaključku vprašal, kaj misli povedati novemu predsedniku delavskega sveta. Kar hitro mi je odgovoril. Nekako takole je dejal:

»Naj utrdi vez med delavskim svetom in celotnim kolektivom in naj dopolni tudi naše delo. In zaželel mu bom tudi obilo sreče pri tem odgovornem delu!«

Trbovlje, vsak delavnik in ob lepem vremenu, ob 14,05

Prva zasedanja novoizvoljenih organov samoupravljanja

Na Rudniku rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik so bila te dni prva zasedanja novoizvoljenih organov samoupravljanja. Na zasedanju delavskega sveta so za novega predsednika izvolili elektrotehnik z obrata Hrastnik Leopolda Rebernika, za njegovega namestnika pa Janeza Levičarja. Na zasedanju so imenovali tudi člane komisij, ki delujejo pri delavskem svetu, hkrati so pa zmanjšali število komisij, doslej jih je bilo kar 12, da tako upravljanje kar najbolj približajo neposrednim proizvajalcem. V ponedeljek pa je bila tudi že prva seja novoizvoljenega upravnega odbora. Za novega predsednika je bil izvoljen rudarski tehnik Cve-

to Plevnik, za njegovega namestnika pa Leopold Majdič.

● Danes se bo pa osrednji delavski svet Rudnika rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik sestel na prvo delovno zasedanje in razpravljati o poročilu o primopredaji in o nekaterih proizvodnih problemih. Medtem, ko so rudarji trboveljsko-hrastniškega rudnika predvideni proizvodni načrt za prvo tromesečje ne samo dosegli, pač pa tudi presegli, so v aprilu nastopile precejšnje težave pri izvrševanju plana zaradi pomanjkanja delovne sile. Precej rudarjev je bolnih (gripa) in so zato v bolnišnem stanju, nekateri, ki imajo prav tako gripo, pa so zvele raje redni dopust! Tako beležijo na enem od največjih proizvodnih obratov rudnika v določenih dneh tudi do 22 odstotkov izostalih. Kljub vsem navedenim težavam pa so vsi izgledi, da se v prihodnje nadoknadi izpad proizvodnje. Omeniti je treba, da je proizvodni načrt precej napet, vendar pa so dani vsi pogoji, da se doseže predvidena proizvodnja in tudi preseže.

● V zadnjem času se je na Rudniku rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik precej izboljšalo stanje neizpolnitosti in je akcija, ki so jo izvedli obratni delavski sveti in referenti za HTV po vseh obratih, dosegla namen, čeprav ne povsem. Še nadaljnje zmanjšanje števila neizpolnitosti v prihodnje važna naloga vseh članov kolektiva, predvsem še teh-

ničnega kadra. Pri tej akciji je potrebna zlasti še zavest, da je vsak na svojem delovnem mestu trezen in zbran in da vedno misli na svojo varnost in na varnost sodelavca.

● Omenimo naj še, da so na Rudniku rjavega premoga Trbov-

lje-Hrastnik že obravnavali nekatere nove gospodarske ukrepe. O tem so razpravljali na zasedanjih delavskega sveta in upravnega odbora, o nekaterih zadevah so pa govorili tudi že na občnih zbiorih sindikalnih podružnic, ki so se končali te dni.

Povsem ugodna realizacija

Kljub težavam, med katerimi je bilo tudi neugodno vreme, je Gradbeno podjetje Zagorje ob Savi v prvih treh mesecih letošnjega leta doseglo ugodno realizacijo, saj je pokrivalo stroške in ustvarjalo tudi sredstva za sklade, kar je za gradbeništvo v tem času dokaj nenavadno. Po nepopolnih podatkih je podjetje v razdobju januar—marec doseglo 20,89 % letnega plana celotnega dohodka (450 milijonov din), 22,43 % dohodka (170 milijonov 700.000 din), 23,42 % čistega dohodka (130.100.000 din) in 19,64 % skladov (16.914.000 din).

Gradbeno podjetje Zagorje ob Savi je v tem času nadaljevalo z deli na že začelih gradnjah. Tako je nadaljevalo z deli pri gradnji industrijskega objekta za IEV v Horjulu, pri rekonstrukciji separacije Rudnika rjavega premoga Zagorje ob Savi ter razna manjša dela v Tovarni elektroporcelana na Izlakah. Nadaljevali so tudi z deli pri gradnji bloka na Polju, ki ga gradijo za zagorski Zavod za stanovanjsko izgradnjo, ter trgovskostanovanjske hiše za »Elektro - Trbovlje« na Kidričevi cesti v Zagorju. Zraven tega je pa podjetje opravljalo dela še na stolpnici, seveda v taki meri, kolikor so dopuščala razpoložljiva finančna sredstva.

Novih pogodb za letošnje leto Gradbeno podjetje Zagorje ob Savi ni sklepalo. Sicer je na licitaciji Zavoda za združeno gradnjo v Ljubljani podjetje nastopilo kot najcenejši ponudnik, a je investitor oddal delo drugemu izvajalcu.

Najvažnejše: izpolniti predvidevanja

Na prvem zasedanju novoizvoljenih članov delavskega sveta v litijski Lesni industriji je bil obratovodja furnirskega obrata Alojz Golob izvoljen za novega predsednika delavskega sveta. Ko sva se zadnjo soboto pogovarjala o nalogah, ki stojijo v prvem planu pred organi samoupravljanja v tej litijski industrijski gospodarski organizaciji, mi je Golob nekako takole pripovedoval:

... vsekakor so trenutno v našem podjetju tri velike naloge pred vsemi, in to doseg letnega plana realizacije (400.000.000 din) ter povečanje storilnosti in proizvodnosti. Plan realizacije je za 40 milijonov večji od lanskoletnega plana realizacije, ki smo ga pa zaradi nekaterih izrednih del uspeli prekoračiti. Letos bo treba še več naprezanj kolektiva, da bomo dosegli predvideno realizacijo, ker v začetku leta mizarski obrat v Smartnem ni imel dovolj naročil in smo zato tudi znižali cene, da smo tako postali konkurenčnejši v primerjavi z ostalimi sorodnimi gospodarskimi organizacijami. Zdaj se je proizvodnja tudi v šmarnskem obratu normalizirala ...

Kakor pred kolektiva Predilnice Litija in Industrije usnja, krzna, konfekcije in lahke obutve Smartno, je tudi pred kolektiv Lesne industrije Litija letos spet postavljena še posebna naloga — izvoz. In predsednik delavskega sveta je spet pripovedoval:

... doslej je Lesna industrija Litija izvažala v inozemstvo le furnir, in sicer precejšen del proizvodnje. Letos bomo količino fur-

nirja za izvoz še povečali, hkrati smo pa tudi že začeli izvažati rezan les z naše žage v Zagorci ...

Pogovor je stekel tudi o dosedanjem delu organov samoupravljanja in še posebej o decentralizaciji samoupravljanja in o delu ekonomskih enot. Spet sem prisluhnil:

... naše podjetje je razdeljeno na šest ekonomskih enot, v katerih so sveti ekonomskih enot organi neposrednega samoupravljanja. Na svete ekonomskih enot se prenesejo že precej pristojnosti, v pristojnosti delavskega sveta so za zdaj ostali le skladi. Za to pa govori več dejstev. S skupnimi sredstvi je bil že doslej rekonstruiran furnirski obrat (opraviti je treba le še nekatera manjša dela), zdaj pa je na vrsti za rekonstrukcijo mizarski obrat v Smartnem. Potrebna bo pomoč vseh ekonomskih enot ...

... dosedanje delo ekonomskih enot je opravičilo prizadevanje po ustanovitvi letnih. Proizvodnja dobro napreduje v odvisnosti od tega so pa tudi osebni dohodki zaposlenih. Omeniti je treba, da je na primer na furnirskem obratu zabeležena v prvih treh mesecih leta v primerjavi z istim obdobjem lani kar za 10 odstotkov večja proizvodnja ...

Pogovor se je dotaknil tudi izobraževanja članov kolektiva. Predsednik delavskega sveta tov. Alojz Golob ni bil v zadregi:

... na izobraževanje članov kolektiva nismo pozabili. Zdaj so na primer predavanja za novoizvoljene člane organov samoupravljanja, ki sta jih pripravila sindi-

kalna podružnica in osnovna organizacija ZK. Novi člani teh organov se bodo spoznali z nalogami ter z nekaterimi aktualnimi vprašanji, ki jim bodo pozneje koristili pri delu v organih samoupravljanja ...

Hitro je minil čas pogovora. — Mudilo se je obema. — (ma)

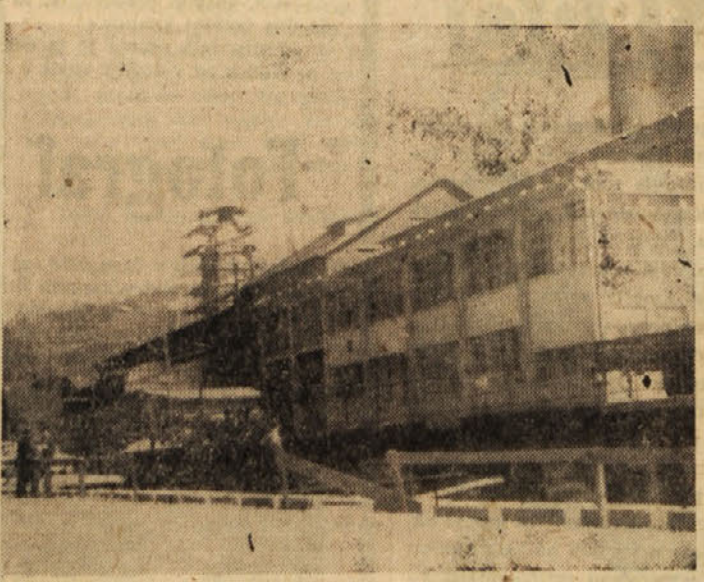
Pred zaključkom prve faze rekonstrukcije

Glede finančne realizacije je Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku na drugem mestu med industrijskimi gospodarskimi organizacijami v hrastniški občini. Pestrost industrijske proizvodnje, rekonstrukcija in precejšnje zanimanje za izdelke zagotavljajo že v bližnji prihodnosti nesluteno povečanje proizvodnje, finančne realizacije in produktivnosti ob zmanjšanju materialnih in režijskih stroškov. V Tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku je zdaj zaposleno okrog 350 oseb, če štejemo še gradbene delavce in monterje, ki pripravljajo objekte za dokončanje druge etape prve faze rekonstrukcije tovarne. Zdaj so namreč v teku dela za dokončanje rekonstrukcije obrata za proizvodnjo polifosfatov. Gradbena dela so v glavnem že pri kraju in zdaj je montirajo stroje, ki se jih kupili v inozemstvu.

Kljub napetemu planu in nekaterim trenutnim izpadom v proizvodnji je kolektiv tovarne v prvih treh mesecih letošnjega leta izpolnil 17 % predvidenega letnega plana. Težišče proizvodnje bo namreč prav v drugi polovici leta, ko bodo začeli s poskusno proizvodnjo v obratu polifosfatov. Omeniti je treba, da so v Tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku računali, da bo začel obrat elektrolize s poskusno proizvodnjo že 1. januarja, pa se je zadeva zavlekla do 1. februarja. Sicer so pa nastopile v obratu elektrolize tudi določene motnje zaradi močnega nihanja električne napetosti, zaradi česar je pregorel tudi transformator.

V zadnjem obdobju so se v Tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku v skladu s povečano proizvodnjo in produktivnostjo povečali tudi osebni dohodki zaposlenih, saj so se v primerjavi z lanskim letom povečali za 12 %, računajo pa, da v prihodnje zaradi specifičnosti pogojev in rekonstrukcije tega odstotka ne bodo

povečali, razen po končani rekonstrukciji, ko se bo še občutneje povečala proizvodnja, prav tako pa tudi storilnost zaposlenih.

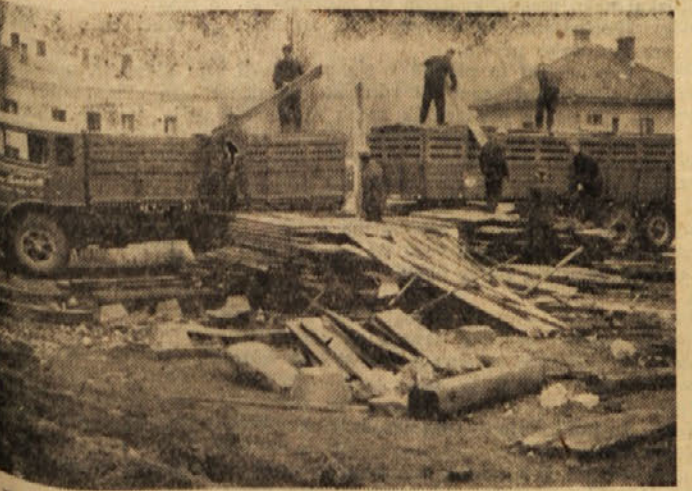
Del rekonstruiranih in del starih obratov Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku

do končani prvi etapi prve faze rekonstrukcije se je povečal odstotek čistega dohodka namenjen za sklade. Verjetno se bo ta odstotek še izboljšal, kar je odvisno seveda od proizvodnih pogojev. Kazno pa je, da ne bo slabši od razmerja, doseženega v lanskem letu.

Vzporedno z nadaljevanjem rekonstrukcijskih del pa v Tovarni kemičnih izdelkov v Hrastniku vse bolj izstopa stanovanjska problematika. Po končanih rekonstrukcijskih delih bi tovarna potrebovala okrog 50 družinskih stanovanj ter okrog 40—50 ležišč v samskem domu. Pri reševanju, teh problemov pa nastopajo določene težave, ker so razpoložljiva sredstva namenjena za rekonstrukcijo in bo tako stanovanjsko vprašanje ostalo nerešeno tudi še v letošnjem letu.

Doseženi uspehi gospodarjenja v prvih treh mesecih so med člani kolektiva Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku precej povzdignili delovno vmeno, so pa rezultat zavestnega prizadevanja zaposlenih za doseg večje in kvalitetnejše proizvodnje.

J. S.

Prejšnji teden so delavci lesne industrije iz Litije naložili spet en kamion izdelkov za izvoz. Letos bodo v tej gospodarski organizaciji izvozili še več, kakor so bili lani

OB 1. MAJU — mednarodnem delavskem prazniku

čestitajo vsem občanom in delovnim ljudem širom po Jugoslaviji in jim želijo še nadaljnjih uspehov

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor SZDL

Občinski komite ZK
Občinski komite LMS
Občinski odbor ZB NOV

Hrastnik

in ostale družbeno-politične

organizacije in društva

ZBELKA Prvega maja

»Ko bi le Marx stal poleg mene, da bi to videl s svojimi očmi.« Tako je zapisal Engels pod mogočnimi vtisi majskega mitinga leta 1890 v Londonu, ko je demonstriralo 250 do 300 tisoč ljudi.

Chicago 1886

Ob koncu XIX. stoletja dosega hitri razvoj kapitalizma zlasti v Ameriki, še bolj kot v Evropi, svoj vrhunec. Hkrati se po vsem svetu širi in krepi delavsko gibanje. Delavci dojemajo pomen političnega boja in snujejo masovne delavske stranke. Pod okriljem Internacionalne dobiva razredni boj mednarodni značaj. Proletariat igra na pozornici zgodovine vse bolj odločujočo vlogo.

Prvega maja 1886. leta je val štrajkov v Ameriki zajel okoli 400 tisoč ljudi. Delavci so zahtevali osemurni delavnik. Razbena buržoazija ni izbirala sredstev pri preganjanju in zatiranju mladega delavskega gibanja. Najdramatičnejša borba je bila v Chicagu. Prvomajsko demonstracijo so napadli policaji, ubili so štiri delavce, nekaj desetini pa ranili. 4. maja je bil protestni miting v Hejmarketski ulici. Med delavci je buržoazija vrnila provokatorje, ki so vrgli v množico bombo — ubitih je bilo sedem policajev in štiri delavci. Organizatorji mitinga Parson, Speis, Fisher in Engel so bili obsojeni na smrt. V sodni preskavi so pričali sami provokatorji. Usmrtili so jih 11. novembra 1887. leta. Ta dogodek dobi svetovni značaj. Buržoazija je sicer stopnjevala preganjanje delavcev, vendar je delavsko gibanje postajalo vse bolj mogočno. Po dveh letih je že nad pol milijona delavcev v Ameriki izbojevalo osemurni delavnik.

Pariz 1889

Na dan stoletnice osvojitve in zružitve Bastilije 14. julija 1889 se je v Parizu sestal ustanovni kongres II. internacionale.

Sprejeta je bila resolucija, s katero je prvi maj proglašen za dan borbe mednarodnega proletariata za osemurni delavnik. Kongres je odločil, da se ob določenem času priredi internacionalna demonstracija, tako da bodo delavci po vseh deželah in v vseh mestih ob istem času in določenega dne zahtevali od javnih oblasti uvedbo osemurnega delavnika ter izvajanje ostalih sklepov pariskega kongresa o delavski zakonodaji, o likvidaciji stalne vojske, o ekonomski in politični borbi delavskega razreda.

Sprico dejstva, da je prireditev take demonstracije Ameriška delavska zveza že v decembru 1888. leta na kongresu v St. Luisu določila za prvi maj 1890, je bil sprejet ta termin kot dan internacionalne demonstracije.

Oblika in način te manifestacije nista bili določeni, kakor hitro pa se je v delavskih vrstah vseh dežel utrnila misel, da je tega dne zaželen vsesplošni delopust, da bi se tako prikazala moč delavskega razreda, je bil to dela prost dan.

Delavci Evrope in Amerike so složno sprejeli sklep pariskega kongresa. Po kongresu začno socialisti po vsem svetu agitacijo za prvomajsko demonstracijo. Kampanja 1890. leta je poglobila delavsko razredno zavest. Na deset tisoč delavcev je bilo tako prvič v zgodovini človeštva vključenih v političen boj. V mnogih deželah je med buržoazijo zavladal preplah. Povsod so bili v pripravljenosti vojska, žandarmerija in policija. Revolucionarno enotnost in organizirano je bila izvedena prva mednarodna delavska demonstracija. Prvi maj je odslej naprej praznik delavcev vseh dežel, ob katerem delavci javno razglajajo enotnost svojih zahtev in svojo mednarodno solidarnost.

Ljubljana 1890

Prvi maj 1890 je najvažnejši dogodek v takratnem svetovnem delavskem gibanju in hkrati osrednji dogodek v svetovnem političnem življenju tega leta. Odjeknilo je tudi na Slovenskem. Prvi maj je slovensko delavstvo praznovalo v Ljubljani, Mariboru, Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Trstu in drugod. Čeprav je industrializacija zajela slovensko ozemlje relativno pozno in so bili slovenski narod v pretežni večini kmetje, se že porajajo delavske organizacije in društva. Kakor povsod drugod so tudi na Slovenskem cesarsko-kraljevi glavarji ukrepali vse, kar je bilo v njihovi moči, da preprečijo prvomajsko demonstracijo. To jim kljub vsem naporom ni uspelo, kajti sem revolucije je že vzklilo. Kot po vsem svetu, je bil tudi pri nas program prvih prvomajskih demonstracij borba za osemurni delavnik.

Inicijator in organizator prve prvomajske demonstracije v Ljubljani je bilo »Delavsko izobraževalno društvo«, ki mu je načeloval Karel Kordelič. Na društvenih sestankih so že v marcu in aprilu razpravljali o pripravah za proslavo prvega maja. Izvoljen je bil pripravljalni odbor iz vrst ljubljanskih delavcev. Sklepan je bil tudi pripravljalni shod.

Tako se je približal prvi maj. Demonstranti so se v zgodnjih urah zbrali na Rožniku, nakar so v skupinah pod stražo žandarjev odšli v hotel »Evropa«, kjer se je ob pol 10. uri začelo zborovanje. Znano je, da se je zborovanja udeležilo 500 ljudi. Kordelič je otvoril zborovanje. Najprej je govoril Zadnik o delavskem vprašanju in programu socialdemokratske stranke. Nato so obširno govorili o zahtevi, da se zakonsko uredi osemurni delavnik. Na koncu je Kordelič predložil zborovanju resolucijo, s katero so delavci Ljubljane izrazili soglasje s sklepi pariskega kongresa.

Tako je prvi maj 1890, ki pomeni zgodovinski mejnik v mednarodnem delavskem gibanju, postal mejnik tudi v slovenskem delavskem gibanju. Od tedaj naprej je slovensko delavstvo vsa leta manifestiralo mednarodno razredno solidarnost. V naši socialistični domovini je prvi maj doživel prerodenje. Od demonstracije zatiranih in izkoriščanih je postal manifestacija zmaganja svobodnih in borbi za izgradnjo socializma združenih delovnih ljudi.

Mile Klopčič

Nekaj jetniških

Z BRATOM SO NAJU PRVIC ARETIRALI LETA 1923, KO JE BILO MENI 17 LET IN POL, BRATU 19 IN POL. NATO SO SI ARETACIJE IN ZAPORI SLEDILI NEKAJ LET TAKO POGOSTO, KAKOR DA SVA SE ABONIRALA NA TE IMENITNE ZAVODE. SLO JE ZA ČLANSTVO V SKOJ, ZA ŠIRJENJE KOMUNISTIČNIH LETAKOV V VOJSKI, ZA STRAJKE, ZA SFOPAD Z ORJUNO V TRBOVLJAH — A TO SODI V ZGODOVINO KOMUNISTIČNEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM V PRVIH DESETH LETIH PARTIJE. O TEM NAJ PIŠEJO DRUGI, IN PIŠEJO NAJ OBVEZNO IN CIM PREJ, KER JE TO RAZDOBJE TAKO MALO ZNANO, DA GA NEKATERI RADI KAR PRESKAJUJEJO. PRIC NI VEC MNOGO IN DOKUMENTOV JE MALO. JAZ PA BI DANES RAD ZAPISAL LE NEKAJ RESNICNIH JETNIŠKIH ANEKDOT IZ TISTIH ČASOV ZA PRVI MAJ.

Prekleta malo za Trbovlje

Dne 1. junija 1924 so orjunaši napravili pohod v Trbovlje. Prišlo je do spopada. Padli so trije orjunaški voditelji in pet ali šest delavcev; zagorskega člana Proletarskih akcijskih čet tovariša Fakina so orjunaši ujeli, ga mučili in nato ustrelili. — Celjski zaporji so se napolnili s komunisti iz Zagorja, Trbovelj, Hrastnika in Ljubljane. Tudi nekaj orjunašev so zapirali, a so jih izpustili brez procesa. Proti komunistom so sestavili obtožnico in decembra 1924 se je začel proces. Bilo nas je okrog dvajset obtožencev, ki smo tri dni sedeli na razpravi v sodni dvorani »Stare grofije«. Pred nami je na podiju sedel sodni senat, ki mu je predsedoval Levičnik. Za njegovim hrbtom je bilo široko in visoko okno na Savinjo.

Bilo je sončno vreme in v premoru so to okno odprli. Nenadoma prileti skozi okno siv golob, zakroži dvakrat, trikrat nad nami in po vsej dvorani in spet odleti v decembrsko sonce. Prislednik Bračič, star sodnik, je ravno takrat šel skozi dvorano; ustavil se je, spremljal z vznak vrženo glavo let goloba, nato pa nam rekel: »No, to je pa dobro znamenje!«

Tudi za nas je bilo to nekaj nenavadnega in lepega; prepričani smo bili, da se je to zgodilo prvič. V tem prepričanju sem živel do pred nekaj leti, ko mi je neki Celjan razdrl to lepo predstavo, češ da so golobje večkrat priletele v razpravno dvorano Stare grofije.

A povedati sem hotel pravzaprav o pogumni odrezavosti soobtožence Ivana Janca, mladega rudarja — komuniste iz Trbovelj. Ta je na vprašanje sodnikov odgovarjal tako lepo po domače, kakor da sedi s svojimi sosedi knapi kje na koncu kolonije in igra z njimi duraka, med rudarji tako priljubljeno igro s kartami. Obtožen je bil — kakor mi vsi — sodelovanja pri pripravah in izvedbi napada na Orjuno, kot stranske grehe pa mu je tožilec očital, da je kolportiral v Trbovljah komunistične liste. Še posebej ga je obtoževal, da je prodajal brošuro »Lenin«. To brošuro je izdala Partija nekaj mesecev prej, takoj po Leninovi smrti; šele kakšen teden ali dva po izidu jo je oblast zaplenila. Med predsednikom senata in obtoženim Jancem se je razvijal takle pomenek:

»Obtoženi ste tudi, da ste kolportirali komunistični tisk, časopise in brošure. Je to res?«

»Seveda je res, da sem kolportiral delavski tisk, cajtenge pa brošure, vse, kar so mi poslali iz Ljubljane.«

»Pa ste veliko tega prodali?«

»Ne, ne veliko.«

»Koliko ste prodali brošur o Leninu?«

»Samo kakšnih štiri sto.«

»O, to je pa veliko!« se je začudil predsednik Levičnik.

»Oh, gospod predsednik, to je prekleto malo za Trbovlje, kjer je dva tavežnt knapov.«

Predsednik senata je ta odgovor kar lepo spravil v žep. (Janca so v zadnji vojni v Zagrebu ubili ustaši.)

Fotograf v arestu

Jeseni 1923, v času velikega rudarskega štrajka, se nas je deset Zagorjanov znašlo v zaporih litjskega okrajnega sodišča, devet komunistov in en krščanski sindikalist (Viktor Flisek). Okrajni zaporji niso popolnoma izolirani od sveta, življenje v njih je mnogo bolj domače kakor v večjih zaporih. Če ni bilo na primer nobe-

nega kriminalnega pripornika pri roki, da bi šel v trško gostilno po hrano za zapore, je šel kar kdo od nas; seveda ga je spremljal že zelo priletni »špicar«, ki mu je bingljala ob bedrih sabljica, ki pa je bila najbrž bolj zarjavela kakor bridka. Tako je kar razum-

ljivo, da je nekemu od nas prišlo na misel, da bi se dali fotografirati. Za spomin. Pa za sorodnike kajpada. In smo lepo napisali dopisnico poklicnemu fotografu X. Y. v Smartnem pri Litiji ter ga prosili, naj nas pride slikat. Dopisnico smo iztihnopili iz zapora in že tretji dan pride k nam v celico — predsednik sodišča Alojz Zigon. (Med vojno je bil v Dachau, po vojni je bil nekaj časa predsednik MLO Ljubljane.) Povedal nam je, da je prišel šmarski fotograf, da bi nas slikal, češar pa mu seveda ni mogel dovoliti. Kako smo iztihnopili dopisnico, ga niti ni zanimalo, saj je vedel, da to ni bilo težko. Ko je zagledal v rokah mojega brata Kropotkinovo knjigo »Medsebojna pomoč v živalstvu« (v nemškem prevodu), se je ta veliki ljubitelj narave in umni, navdušeni čebelar zadržal delj časa v pomenku z nami in si je nato Kropotkinovo knjigo tudi izposodil in prebral.

Vse nas je zabavala predstava, kako jo je šmarski fotograf primahal čez griček v Litijo z aparatom in stojalom pod pazduho, pa verjetno s črno plahoto, da bi v sodnih zaporih posnel zaprte komuniste.

Dan ali dva kasneje pride k nam sodni uradnik Horvat (ali Hrovat). Slišal je, da bi se radi fotografirali, pa se je ponudil, češ, aparat imam, lahko vas slikam jaz, le da me ne smete izdati. Ali je to storil na svojo pobudo ali pa mu je morda predsednik sodišča namignil, ne vemo. Postavil nas je na dvorišče — »špicar« je seveda vedel za to — in fotografiral. Na sliki, ki jo objavljamo, sede od leve na desno: Franc Klopčič, Lojze Hočevar, Matevž Čebin, Fontunat Rotar, Ivan Gorican; stoje od leve na desno: Mile Klopčič, Jože Marn, Viktor Flisek, Mirko Weinberger, Jurij Debeljak. Samo dva sva še živa, midva z bratom, vsi drugi so umrli, padli ali izginili v nemških taboriščih ali v Sovjetski zvezi.

Od tega posnetka je poteklo že 39 let! Kako se času mudi!

Lenin in Kikinda

Iz sodnih zaporov v Veliki Kikindi, kjer nas je osem mladih slovenskih literatov v začetku sedelo zaradi sodelovanja v »Knjigi tovarišev«, zaplenjenem almanahu mlade jugoslovanske socialne poezije, bi lahko navedel več anekdot, a navedem naj za zdaj le dve. Od naše osmorice jih je bilo pet prvič v preiskovalnem zaporu, trije — Ivo Grahor, France Kozar in jaz — pa smo bili že večkrat v preiskavi zaradi »protidržavnega delovanja«. Za nas tri je bil položaj nekoliko drugačen. Povedali so nam, da so po nastopu vojaško-monarhistične diktature (leto dni pred našo aretacijo) sodišča dolžna pregledati vso preteklost takih pripornikov. V zvezi s tem je beograjska policijska direkcija (uprava grada) poslala kikindskemu tožilecu paket gradiva, ki so mi ga nekaj mesecev poprej (oktobra 1929) zaplenili beograjski detektivji, ki so me v Ljubljani aretirali in odvedli v glavnjačo. »Opasan ste vi komunisti,« mi je zažugal tožilec, »beograjska uprava grada pošlala nam je pet kila, pet kila! materiala protiv vas!« In tožilec, ki je meril bremenilno gradivo kar s kilami, je pokazal na pravkar razvezani poštni zavoj. Na vrhu je ležal »Komunistični manifest«, prva slovenska izdaja, izšla leta 1908 v Idriji; potem neki roman nemškega pisatelja komuniste Franja Junga, ki so ga beograjski agenti zaplenili najbrž zaradi rdečih platnic in zgornjih Goszovih ilustracij, pa moja zbirka »Plamteči okovi« itd.

Ko me je v zvezi s tem gradivom poklical preiskovalni sodnik Homanov na zaslišanje, je pri drugi, sicer nezasedeni mizi sedel mlad človek, študent prava, ki je bil tedaj v praksi na sodišču. Vedel sem, da je ruski emigrant oziroma sin ruskih emigrantov. Imel je v rokah mojo pesniško zbirko »Plamteči okovi«, ki se je tiskala januarja 1924. Kakor večina mladih pesnikov, ki mislijo, da je treba pesniško zbirko komu posvetiti in da je imenitno (in jaz nisem imel še niti 18 let, ko je šla zbirka v tisk), sem dal postaviti na 7. stran posvetilo, naslovljeno — če se ne motim — borečim se sodrugom v zaporih. Ko pa je med stavljenjem knjige prišla novica, da je umrl Lenin, sem to posvetilo izločil in si drznil napisati posvetilo v dveh besedah: »Spominu Lenina.«

Sodni pripravnik, ruski emigrant, mi je pomolil oderto knjigo pred oči ter pokazal na posvetilo.

»Kaj pa je to? Spominu Lenina! Hm?«

Priznam, da imam včasih jezik, in priznam, da mi napravi kdaj kakšno stitnost, a takrat mi je prišel prav. Tisti hip sem odgovoril:

»Gospod, nisem kriv jaz, da sva oba zaradi Lenina tu!«

Njegovega pogleda se res ne spominjam več, vem pa, da ni rekel nobene.

Neinkriminirana narodna pesem

Med tistimi »petimi kilami« bremenilnega gradiva so bile tudi moje beleznice iz raznih let, celo beleznica iz celjskega zapora, kjer sem leta 1924 sedel več mesecev zaradi prvonijskih dogodkov v Trbovljah. Med drugim sem si vanjo zapisal neko hrvaško arestantovsko pesem, ki jo je prepeval neki sojetnik kriminalca. Imela je več kitic, polnih tožbe po prostosti, kjer so starši in kjer se ljudje lepo oblečeni sprehajajo... Od vseh petih kil tega gradiva je predsednik okrajnega sodišča dr. Vojislav Djurdjevič, ki je vodil proces, uporabil le to beleznico, in prav to arestantovsko pesem.

Proces je trajal štiri dni. Predsednik je večkrat katero izmed inkriminiranih pesmi iz zaplenjene antologije socialne poezije prebral in zahteval od obtoženega avtorja pojasnil. Prostor za občitnost je bil ves zaseden — in tako si včasih imel vtis, da predsednik spreminja proces v literarni večer in sebe iz sodnika v recitatorja. Ko sem prišel jaz na vrsto in je bilo moje zasliševanje skoraj že končano, je vzel predsednik omenjeno mojo beleznico v roko, poiskal neko mesto, ki ga je bil zaznamoval, in rekel:

»Poslušajmo še tole pesem!« In začel je brati tisto hrvaško arestantovsko pesem.

Vročina mi je planila v glavo, povsem sem glavo in prepričan sem se zdaj, da sem bil rdeč, ko platnice mojih »Plamtečih okov«, ki pa se predsednik sploh ni zmenil zanje. Vsa publika bo mislila, da je to moja »jadikovanka«, da sem jo napisal v kikindskih zaporih, kjer smo v primeri z drugimi zaporji živeli še precej idilično in kjer so nam neke kikindske »mlade dame« (kakor so nam rekli) pošiljale knjige — in to res izbrana leposlovna dela — in zdaj te gospe in gospodične gotovo sede in stoje med občinstvom. Zastrmel sem se v tla, skušal sem se čimbolj skriti.

Predsednik pa je bral:

Drugi ljudi vani žeču,
lepo su (obučeni),
a mi tužni smo reštanti,
uvek smo zaključani.

In tako dalje — celo pesem. Kakor bi mi vlival škafe vrele vode na glavo.

Ko pa je predsednik prebral pesem do kraja, je ošinil tožilca s kratkim pogledom in dejal:

»To je narodna pesem, narodna socialna pesem. Te gospod tožilec ni inkriminiral. Torej gremo lahko naprej!«

Spet sem se usedel pokonci, nič več se mi ni bilo treba skrivati.

Bilo je takrat, ko sem še bické pasel pod Uršljo goro. Vsako jutro mi je po ušesih zvenela ponarodela Vodnikova pesem:

Ob štirih zjutraj gori
vstanem
in ženem bické past.
Oh kako bom srotej bické
pasov,
ko mam še komaj sedem let.

Treba je bilo vstati ob zori in napasti bické do šole, ki se je začela ob devetih. Do šole pa je bilo dobre pol ure hoda. Jaz sem seveda spal kakor ubit in težko me je bilo ob tej uri spraviti pokonci. To se pravi, kadar me je budil oče, to ni bilo pretežko. Komaj sem začel njegov robati glas: »Halo, sonce je že nad Pohorjem!« sem že treščil iz postelje, čeprav sem vedel, da sonca še dolgo ne bo nad Pohorjem. Če bi tega ne bil storil tako urno, bi mi bila iz postelje pomagala očetova težka roka.

Teže me je bilo spraviti pokonci, kadar me je klicala mati. Ta se je tiho priplazila do postelje in, ko me je videla, kako trdno spim, se je spet oddaljila po prstih in šepetala:

»Pet minut ga še pustim, saj je sirotec...«

Cez pet minut, ki so bile zame silno kratke, me je spet prišla klicat. Navadno sem jo slišal že prvokrat, toda sem se vedno potajil. Tudi zdaj sem se zvil v klopčič in se delal, ko da bi najtrdnje spal. Mati me je nekaj časa tiho opazovala, potem pa vzdihnila:

»Sirotec, kako bi še rad spal!«
Počasi se je le odločila in me poklicala:

»Bické se že derejo.«

Navadno me je morala klicati dva- ali trikrat, preden sem se skobacal iz postelje, ki je bila postлана morda le dvakrat v letu. Moja mati je imela zelo mehko srce in kadar me je klicala ona, sem pridobil vsaj pol ure. Mogoče je tudi oče imel mehko srce, toda tega nam otrokom ni smel pokazati, ker je bilo življenje naše družine pretrdo.

Bické pasti je bila huda reč. Pravega pašnika zanje ni bilo, ampak so se razprostirali ovčji pašniki po gozdovih, med ostrogojno in med trnjem, koder se goveja živina ni hotela pasti. Na paši sem bil bos, ker ni bilo denarja za čevlje. Kadar je bila žival sitna, sem imel čisto okrvavele noge. Vrh tega je bilo po jutrih tudi še mrzlo. Toda ovce so bile v našem najemniškem gospodarstvu zelo važna stvar. Na leto jih je mogel oče prodati do deset in še več, kar je vrglo lepe denarce, s katerimi smo se otroci že za silo oblekli.

Nekega jutra me je oče zelo zgodaj poklical. Zatrobil je kakor zmirom:

»Sonce je že nad Pohorjem!«

Takoj sem tlel v hlačah in se odpravil v hlev. O kakem soncu nad Pohorjem seveda še ni bilo sledu. Na vzhodu se je še komaj poznala jutranja zarja. Vrhova Uršlje gore in Pece, ki sta bila še vsa zasmučena, še niti nista žarela v škrlatni luči sončne zarje, ampak sta molela v bleedi odsev jutra, ki je vstajalo nekeje na vzhodu. Pobočja planin so bila še vsa črna, po dolinah pa je ležala debela megla, ki je zakrivala vse manjše hribe. Nebo je bilo jasno in na njem je gorelo še veliko svetlih, ruzlkih zvezd, ki so začele silno počasi ugašati.

»Kam naj ženem past?« sem vprašal očeta, ki je vsak dan sproti določal pašo.

»Na vrh boš gnal danes,« mi je mrko odgovoril.

Na vrh! Srce mi je skoraj poskočilo od veselja. Na vrhu je bila pri nas najboljša in najudobnejša paša. Tako se je imenoval hrib nad domačijo, ki je bil porasel z drmo, to je s travo, ki so jo ovce imele najrajši. Na pašniku so rastle bele breze, ki so bile podobne zelenim puščjem. Vmes je stalo nekaj velikih, orjaških macesnov, ki so se videli daleč naokrog.

Čreda je bila brž na pašniku in sedaj se je pričelo zame dobro življenje. Ovce so se začele pasti kakor uši in mi sploh ni bilo treba paziti nanje. Ako bi ne bilo premrzlo in premokro na tleh, bi me lanko ulegel in mirno zaspal. Toda bil sem že prebujen in moja zaspanost se je medtem dvignila nekam med vrhove macesnov, ki so moleli v sivkastomodro nebo. Zato sem začel opazovati, kako je okrog mene nastajalo lepo, vigradno jutro.

Pravkar sta zagorela vrhova dveh najvišjih gora v škrlatnem plamenu. Gorele so eskale in razpoke med čermi. Podoba me je nenadoma vsega prevzela, da sem bil kakor zamaknjen. Na mah sem pozabil na svojo utrujenost in nisem nehal strmeli v goreče Gore, ki so se mi zdele vedno bližje. Pod snežnimi vrhovi se je razprostiralo široko, temno pobočje, pokrito s planinskim lesom. V tem pobočju se je združevalo mnogo barv. Smrekove hoste so bile skoraj črne, tam pa, kjer so rastle bukve, je bilo še vse rjavo, zakaj bukve v taki višini še ni pričela zeleneti. Temnokasto ozadje pobočja je bilo prepikano z bleščečimi macesni, ki so si pravkar nadevali svoj svetlozeleni pomladni nakit. Brez teh macesnov bi bila podoba gore še čisto mrtva.

Dolina pod goro je bila še zakrita z meglo, ki se je le počasi pogrezala vase. Nikjer še ni bilo polj in travnikov in prav nobene domačije ni bilo videti iz tega beglega marmorja. Naš vrh je bil kakor samotni otok sredi jutranjega kipenja. Včasih se je zdela, da bodo meglene pene pogoltnile.

Kmalu pa sta začela rdeča vrhova obeh orjakov bledeti. Obenem so postajali svetlejši tudi gozdovi pod gorami. Zdaj je dan začel hitro spreminjati lice cele dežele. Pohorska slemenca so se ločila od vzhodnega neba, na severu pa so vrhovi Golice in njenelega predgorja nekako dolgočasno moleli pod nebo. Dolinska megla, ki je še pred nekaj minutami lizala do pasu širnih pobočij, se je nenadoma sesedla in skozi njo so se začele svetlikati lise obdelanega polja. Naših gor se ni več dotikala rdeča sončna zarja, ampak so bili vanjo uprti sončni žarki, ki so prihajali naravnost od velike, rdeče sončne krogle, ki se je nenadoma dvignila iznad pohorskih slemen.

Sedaj je nastopil pravi dan. Ves širni prostor med nebo in zemljo, kolikor sem ga mogel zajeti s svojimi očmi, se je napolnil s pepelnasto, skoraj presojno barvo. Ta praznična svetloba je srkala vase dolinsko meglo, ki se je zmlor bolj stiskala k zemlji in se skrivala med loge in travnike. Nadnaravno velika, orjaška drevesa so začela moleti iz meglenega dna, potem so prišli na vrsto robovi valovite doline, ki so razsekali meglo na nešteto podolgovatih jezikov, dokler se niso pokazale domačije, vsepovsod raztresene, naposled pa se je prav na dnu doline pokazala mala vas z visokim, gotiskim zvonikom.

Medtem, ko se je spreminjala podoba doline, se je spreminjalo tudi sonce. Ko je vžilo izza Pohorja, je bilo podobno velikim, začetnim kroglam, ki so postajale bledeje in manjše. Nazadnje se je obdalo z močnim vencem, ki je bil svetlejši kakor njegova sredina. Iz tega venca so potem začeli škrtati na vse strani daljši

pa je drgetal nevidni lok prvih jutranjih vetričev. In ta mogočna godba mi je prevzela srce, da sem nekako onemel strmel raz ta čudni, v roso vtopljeni vrh. Vse te lepote, ki se je razprostirala okrog mene, in vse te godbe, ki je brnela v mojem mladem telesu, pa se nisem zavedal, kakor se tega zaveda kdo, ki jo opazuje ali poslušaja pri polni zavesti, ampak sem bil tesno zrasel z vsem, kar me je obdajalo in kar sem občutil, ko da je vse to del mojega lastnega bitja. Zdelo se mi je, da včasih gledam samega sebe.

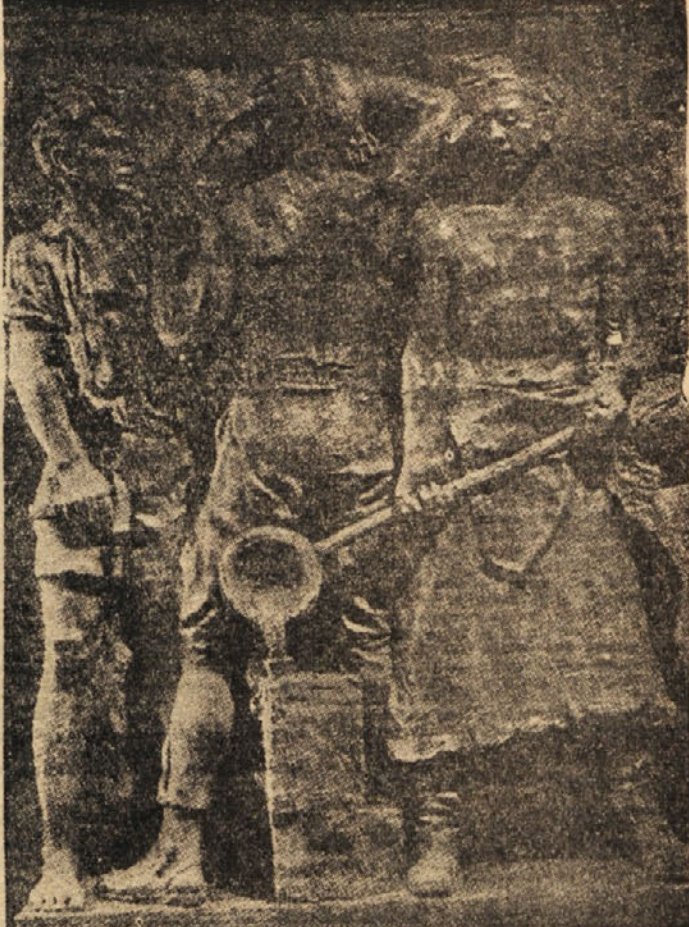
Iz takih misli me je vedno prebudil sopihajoč, težak glas, ki je prihajal od daleč po zraku in odmeval po brezovju in macesnovju nad mojo glavo. To je bil glas težkih parnih kladiv, ki so butala doli v dolini, kjer je stala velika tovarna. V tej tovarni še nisem bil nikdar in sem jo mogel le od daleč gledati. To sem mogel le, če sem se napotil čez brezov pašnik na drugo stran našega vrha. Toda ni me preveč vleklo k njeni podobi, ker zame ni bila lepa. Bila je črna in sajasta, en sam kup zamazanih stavb, iznad katerih je molelo kakih šest ali osem visokih dimnikov. Iz teh dimnikov se je neprestano valil masten in črnkast dim, ki je zasmrjal celo severno dolino. Vedel sem tudi, da iz teh dimnikov ponosi švigajo plameni, ker sem šel z očetom nekajkrat pomoči v mlin in sem to sam videl. Od tistega časa me je bilo tovarne skoraj strah. Ta črna tovarna je bila tudi še drugače slabo zapisana v mojem srcu. To sem imel od očetov, ki ni maral tovarniških delavcev, čeprav je bil tudi sam delavec. Tovarniški delavci so se ob nedeljah pri cerkvi postavljali s srebrnimi verižicami, z velikimi toljari na lajbčih, z lepimi oblekami, z zelenimi klobuki, za katerimi so se šibili gamsovi repi. Moj oče teh ljudi ni maral tudi zato, ker so večinoma koj začeli nemškutariti, brž ko so povohali v tovarno. Vse to ga je odbijalo od njih, čeprav je bilo znano, da so fužinarji veliki reveži. Toda

še ni bilo videti, ker so pot zakrivala breze. Meni to ni bilo povšeči. Bil sem samoljube nara-ve in splo hnisem rad srečaval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo bi neki hodil tod ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti strani, od koder so prihajali glasovi? Nenadoma pa sem zagledal skozi brezovo grmovje celo gručo ljudi, ki se je bližala vrhu. Šli so počasi, moški in ženske pomešane in celo nekaj otrok je bilo zraven. Vse je bilo praznično oblečeno in vse veselo razpeloženo. To je bilo videti že od daleč. Poznalo se je tudi, da je družba zatopljena v živahen pogovor, ker so nekateri mahali z rokami. Nekateri pa so mrmrali neko pesem.

Bili so še tako daleč, da nisem mogel razločiti, kaj in kak jezik govorijo. Toda zdaj jih nisem utegnil več poslušati, ker so se vedno bolj bližali. Zvest svoji nezaupljivosti sem hitro skočil med grmovje in se potuhnil za debeli macesen, ki je zakrival celo mojo postavo. Iz tega skrivališča se je dalo nemoteno gledati na družbo, ki je prihajala vedno bliže. Ovce me niso skrbele, ker so se mirno pasle nedaleč za brezami.

Skupina ljudi se je medtem že tako približala, da smo bili skoraj vstric. Jaz sem se prilepil tesno k macesnovemu deblu, da bi me nikakor ne mogli odkriti. Sedaj sem že razločil, posamezne besede, toda nisem mogel razumeti, o čem govorijo. Nekaj pa me je pri njih zelo presenetilo, vsi od prvega do zadnjega in celo tista dva ali trije otroci, ki so šli zraven, so imeli v gumbnicah zatak-njene lepe rdeče nageljne. Vsi so žareli v obraz, ko da bi bili zelo razgreti, čeprav pot ni bila narporna in je ob tej jutranji uri na vrhu celo prijetno hladno. Zenske, ki so šle z družbo, so se smejale tako razposajeno, kakor se smejijo dekleta, kadar gredo ob lepih nedeljah v cerkev.

Vse to mi slabo vplivalo name, toda kmalu je padla vmes temna senca, ki je na mah vse pokvari-

ženske, ki so prej iskale ovce, je na gozdni poti tudi obstala in gledala vame in v deklco. To je trajal omogoče precej časa, toda zame je bilo to soočenje le kratek blisk. Tedaj je na poti rekel ženski glas:

»Sram ga je, ker ni vajuen toliko ljudi.«

Neki drugi glas pa je rekel:

»Lenkica, daj mu nagelček, da bo tudi on vedel, da je danes prvi maj...!«

Tedaj je Lenkica, kakor je bilo deklci ime, vzela nagelj s svojih

se tako skril dekletu in skupini ljudi na cesti. Se zahvalil se ni sem dekletu za prekrasen dar.

Ko sem bil v goščavi na varnem in sem vse premislil me je skoraj postalo sram tega, kar sem storil. Toda družbi z deklco je menda to zelo ugajalo, zakaj silal sem prešeren smeh. Nato je družba veselih ljudi začela peti neko pesem, ki je nisem razumel, in ki sem ji prisluškoval z utripajočim srcem, dokler se ni izgubila visoko pod vedrim neboom tega zgodnjega dne.

Potem je skupina ljudi izginila na drugo stran vrha in jaz sem ostal sam s svojimi ovcami. V samotni sem potem pretehtal vsako besedo, ki sem jo slišal na vrhu. Beseda »prvi maj« je bilo posebno poudarjena in zato se mi je vtisnila v spomin posebno močno. Saj sem tudi nagelj dobil od deklce za prvi maj.

Takrat tega vsega še nisem razumel, ker sem bil premajhen. Bilo je še v stari Avstriji. Pozneje sem šele zvedel, kaj pomeni prvi maj. V stari Avstriji delavstvo prvega maja ni smelo praznovati, kakor ga mi danes praznujemo. Praznovati so si ga upali le najbolj pogumni ljudje.

In med njimi je bila tudi tista bela deklca sredi zelenih brez, ki mi je podarila nageljnovec, čeprav me ni poznala in sem bil zanjo le ubog pastirček, ki je bické pasel.

Od tistega jutra se ljudi iz črne tovarne v dolini in tudi same tovarne nisem več bal.

To je bil moj prvi Prvi maj.

Lovro Kuhar –
Prvžihov Voranc

Prvi maj

in krajši žarki, ki so bili podobni žarečim strelam. Kmalu ni bilo več mogoče pogledati v sončno kroglo.

Kakor me je zjutraj, ko sem vstajal, strašno imelo in sem se gredoč na pašo včasih spal, tako silno rad sem gledal jutro, ki je vstajalo pred mojimi očmi. Tega vstajanja se nisem mogel nikoli nagledati. Vedno sem pri njem od-

moj oče je bil takrat gotovo še večji in še bolj zapušen revež, kakor so bili fužinarji delavci, ker je bil poljski delavec.

Ko sem tega jutra spet začel butanje tovarniških kladiv, sem se takoj znašel sredi resničnega sveta. Prenehal sem biti del narave, ki me je obdajala, postal sem to, kar sem bil: pastirček, ki je zgodaj zjutraj pasel bické ne-

la. Zapazil sem, da imajo moški po vrsti vsi velike, srebrne verižice in svetle toljarje na lajbčih. To me je prepričevalo, da so ti ljudje iz tovarne, ki sopiha v dolini, in postal sem slabe volje. Mislil sem, kakor je mislil moj oče, da so to slabi ljudje. Zdaj sem se še tesneje skril za macesnovo deblu.

»Oh, bické, bické, kako je to lepo...«

Skupina ljudi se je ustavila in nekaj žensk je z iztegnjenimi, golimi rokami, v katerih so držale kruh in zemlje, začelo korakati proti moji čredi. Čreda pa, ki ni bila vajena ljudi, se je odmikala nazaj v goščavo, medtem ko se ženske niso dale odgnati in so še dalje silile za ovcami. Za bické se je pognala tudi bela oblečena deklca z zemljo v rokah in mi je pri tem prišla za hrbet, pa me še ni opazila. Deklca je bila malo večja od mene in je imela gole, bleščeče lakti. Na prsih je nosila velik rdeč nagelj. Ko sem jo tako videl stati med belimi brezami, se mi je zdela čudno lepa.

Tedaj me je deklca nenadoma zapazila.

»Poglejte, pastir!« je zaklicala vzradoščena proti skupini, ki je stala na poti.

Na njene besede se je vsa družba obrnila proti meni in od zadrege mi je udarila vsa kri v glavo. Nekdo je vzkliknil:

»Poglejte, tako majhen pobič, pa že pase!«

Jaz sem nemo strmel v belo deklco, ki je stala pred menoj.

Ker se nisem gnil izza macesna, se mi je dekle začelo približevati. Njen obraz se je veselo smejal in kazala mi je dve vrsti svojih prebelih zob. Napadala me je volja, da bi pobegnili izpred nje in se skril v goščavi, toda neka topla notranja moč me ni pustila z mesta, zato sem ostal, kjer sem bil.

Dekle se je tedaj približalo macesnu in obstalo korak pred menoj, strmel je nekaj časa vame s svojimi velikimi ognjenimi očmi, potem pa mi je nenadoma reklo:

»Zakaj se bojiš...?«

Hotel sem ji odgovoriti, da se ne bojim in da me je sram mojih bosih nog in moje revščine, pa nisem mogel spraviti besedice iz ust.

Nekaj časa sva si tako stala nasproti in molala. Skupina ljudi, kateri so se zopet pridružile

kril kaj novega in kaj lepšega. Posebno takrat, kadar sem pasel Na vrhu. Tam me paša ni veliko motila, ker se je žival pasla kakor uš. Pogled z vrha je bil že sam po sebi lep in za oči prava paša. Toda bilo je še nekaj drugega zraven, kar je delalo vstajanje jutra še lepše. Naš vrh se je ob jutranjem svitu za nekaj ur potapljaj v godbo tisočernih glasov, ki so se zlivali v veličastno, brnečo, prečudno pesem in godbo. Ta godba je prihajala iz neštetihih ptičjih grl in je donela iz brezovega grmovja in z vej visokih macesnov, prihajala je iz vlažne, napojene zemlje in trave, prihajala je s tankih macesnovih in brezovih vej, ki so bile neslišno napete v jutranjem zraku in se šibile pod razkošno roso, čeznje

kje na zapuščenem vrhu. Lepa, harmonična godba, ki je še malo prej zvenela skozi macesnovje nad mojo glavo, je zdaj prenehala, ker jo je razsekala odmev parnih kladiv. Celo jutranji zvon, ki se je oglašil iz druge doline pod menoj, mi ni mogel več priklicati prejšnje zamaknjenosti.

Nenadoma sem od nekod začul človeške glasove. Začel sem oprezati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja, razen svojih ovč, ki so mulile travo tam med brezami. Čez naš hrib je šla gozdna voznica pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in le redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem to videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvorna je šel nekdo na vrh. Kdo je bil,

Prvomajske akcije

Partizani smo vsako zmago nad nacizmom in fašizmom proslavili in sicer po svoje, po partizansko. Tako tudi na praznik dela, praznik delovnega ljudstva vsega sveta nismo pozabili. Prvi maj je bil hkrati tudi praznik našega boja, našega dela, zato smo ga proslavljali tako, kakor se spodobi.

Pomladnega dne, 30. aprila 1943, je bilo lepo sončno vreme. V zasavskih rudarskih revirjih, Hrastniku, Trbovelj, Zagorja in Litije in v njihovi širši okolici je vladalo spokojno zatišje. Motilo ga je le brnenje rudniških strojev in popiskavanje lokomotiv na železnici. Če bi se zbudil iz triletnega spanja, ne bi vedel, da je Slovenija vključena v krvavo suženjstvo in da divja nad njo s pretresljivimi dogodki prenašeni vihar domovinske vojne.

Takšna tišina pa je bila le navidezna, kajti slovenski gozdovi so bili živi bolj kakor kdajkoli. Tiste pomladi je bilo že malo slovenske zemlje, kamor se ne bi stočila partizanska noga.

V mraku je zažvelo Zasavje kakor še nikdar!

Evo je Bliskove čete na Sveti Planini! Bori se podnevi nanesli na vidno mesto drčja in drv, zvečer pa so zakurili velik kres, ki je zakarel v širno daljavo. Ob ognju in vihrajoči slovenski trobojnici so partizani zapeli borbeno pesem in oddali častno serijo strelcev.

Ta kres pa ni bil edini. Drug za drugim so zažarili vrhovi zasavskih gora. Kamor si se ozri, si vidi kres — močrne ognje, ki so plapolali in razsvetljevali Zasavje. Veselo prepevanje partizanskih

pesmi ob kresovih na M-zlici, Kolku in Kalu, na Sv. Planini in Smohorju, na Sv. Gori, Cemišeniški planini in Limbarski gori, na Lesu, Sibnu, Grmačah in Murovici... in drugod, je odmevalo v dolino, polnilo srca naših ljudi z borbenim navdihom, krvave okupatorske rable pa grenko vznemirjalo.

Partizani so dali duška svojemu prvomajskemu razpoloženju. Ko so številni kresovi najbolj zakarili v pomladansko noč, je partizansko orožje tako zaregljalo, da so hribi ob Savi kar vriskali v vselem odmevu.

Naj le regljajo naši mitraljezi, naj zapoje partizanske puške, naj nas sovražna bratovščina čuje in vidi, kako proslavljamo delavski praznik — prvi maj!

Vodstvo Zasavskega bataljona

pa se je odločilo za praznovanje prvega maja tudi s sabotažnimi akcijami. Sklenjeno je bilo, da bodo zažgali vse tiste stavbe, ki so jih Nemci preuredili za svoje postojanke. Uničenje takih objektov je bilo takrat manjše zlo, kakor pa dopustiti, da se vanje vgnezdijo sovražniki. Vedeli so: če jih danes zažgo, si jutri ne bo treba ob njih razbijati glave.

Eden izmed gradov, ki so ga Nemci preuredili v postojanko, je bil grad v Češnjicah pri Moravčah. Drugi maj je bil določen za vseletve nemške policije, toda Zasavci tega niso čakali.

Vodnik Jovan se je s svojimi borci zadnjega aprila približal gradu, zneel na kup vse pohištvo in ga zažgal. Ko so rdeči zublji objeli graščino, so pridreli Nemci, da bi ogenj pogasili. Tedaj so jim drzni partizani nesul svinca in jih pogabili v paničen beg nazaj v Moravce.

Tisto uro je bil tudi vrh Sv. Planine nad Trbovljami in plamenih, Stiro planinsko postojanko, zato za uvod v praznovalno bataljone nemških patrulj in vohunov, je grabljal ogenj spreminal v prah in pepel.

Tudi štab bataljona ni držal križem rok. S poldrugeto četo je že v mraku odrinil v dolino in se približal vasi Savi. Brž ko je Frantič vod postavil zasado v smeri Litije, Dragov vod pa zadušil odpor Nemcev v bunkerju pri mostu čez Savo, so vodje bataljona z desetino borcev vpadli v železniško postajo.

Nemški prometnik je prestrašeno dvignil roke in jecljaje lomil po slovensko, da je po rodu Ceh in dober človek, vendar ni nihče imel časa razgovarjati se z njim.

Možakar je še bolj goštal v smrti grozi, ko je komandir Petruška potegnil iz njegove mize pištolo in mu zagrozil, da ga bo poslal k vragu, če bo še lagal. Nato je Petruška zgrabil telefonsko slušalko, poklical žandarje, se iz njih norčeval, potem pa jih je povabil na bojni obisk na Jablano.

Medtem so partizani razbili železniške naprave, znešli na kup lešene predmete, jih polili z bencinom in zažgali. Postajno poslopje je bilo kmalu ena sama goreča prvomajska bakla.

Zasavci so že hoteli oditi, ko je privozil iz Litije transportni vlak

in se na postaji ustavil. Strojovodja ni hotel na partizanski ukaz za nobeno ceno pognati lokomotive proti Zagorju, češ da nima odprtega signala. V resnici pa se je mož bal, da bo zavozil na partizansko mino.

»Poglejmo vendar, kaj vozi ta vlak!« se je domislil komisar bataljona Mišel in zapustil lokomotivo. Borci so se urno povzpeli na vagon in že presenečeno vzklkali:

»Uh, to je prebogati vojaški transport!«

Partizani so našli kar 25 novih vojaških kamionov, 2 vagona radijskih aparatov, 2 vagona žarnic, 2 vagona sanitetnega materiala, 1 vagon akumulatorjev, 1 vagon elektromotorjev, 1 vagon šivalnih strojev in 1 vagon električnih številnikov.

Borci so nekaj časa nabirali dragoceni plen in ga odnašali na varno, toda za to ni bilo dosti časa. Ozačje je postajalo vsak trenutek bolj napeto. Vsak hip je pričakovali nemško intervencijo iz Litije in Zagorja po cesti in železnici. Zato je komandant Kranje ukazal:

»Začnite vlak!«

Borci so se urno razpršili po vasi in se vrnili s škopniki slame. Podtaknili so jih pod vagon in jih zažgali. Ko pa je slame zmanjkalo, so si pomagali z gorečimi radijskimi aparati. Gorelo je vseh 38 vagonov. Vsa dolina proti Litiji se je kopala v žareči, prasketajoči svetlobi. To je bila veličastna večica prvomajskih kresov!

Zasavci so poškodovali še signalno napravo in zaminirali lokomotivo, nato pa odšli na aredo vasi in tamkaj korajžno zapeli...

Ko so Nemci iz Litije pridreli na Spodnji Log in od tam začeli streljati v hrib, se je bataljon povzpeli že visoko nad Savo. Borci so bili veseli svojih uspehov. Se bolj pa so bili zadovoljni, ko so z Roviškega vrha gledali proti Domžalam, kjer je gorelo vse polno kresov. Borci Kamniškega bataljona so namreč zažgali železniški postaji v Jaršah in Trzinu, graščino na Kulovcu, krtinski most in več drugih objektov.

V prvomajsko jutro so po zasavskih hribih, gradovih in zvonikih vihrale slovenske zastave. Po mestih in vaseh so bili raztreseni letaki, ki so pozivali ljud-

stvo, naj se z vsemi silami upre okupatorju. Mnoge hiše in oglašne deske so bile popisane z gesli borbe, svobode in dela, Nemci pa so besneli po Zasavju ter puhali in sikali kakor gadje.

Prvega maja dopoldne se je po končanem nočnem praznovanju na Rovškem hribu zbral ves Zasavski bataljon in odkorakal na Sv. Goro k planinski koči. Tam je veselo presenetil izletnike iz Trbovelj, Zagorja in Litije ter tudi z njimi proslavil prvi maj.

ski zbor zapel himno: »Hej Slovani...«, ki je mogočno odmevala v dolino.

Nato je bataljonski komandant Kranje govoril o pomenu delavskega praznika, namestnik komandanta cone Skala, ki je tistega dne obiskal bataljon, pa je v borbenem govoru vliil borcem novega poguma in samozvesti ter pozval prisotne turiste, naj izpolnijo častno domovinsko dolžnost in se vključijo v narodnoosvobodilni boj.

Edinstveno doživetje je štab pripravil novincem, ko so slovesno prisegli zvestobo svojemu narodu in ljudski revoluciji. Po prečitani povelja o novomenovanih funkcijah pa so tudi starejši partizani doživeli presenečenje, ko so jim na rokave našli položajne člene.

Za tem so se zvrstile še recitacije in borbene pesmi, po prečitani resoluciji Glavnemu štabu NOV in POS ter CK KPS pa so borci skupno z izletniki zapeli »Internacionalo«. Po vsem tem je razigran harmonikar raztegnil meh, partizani so pograbili dekleta in se veselo zavrteli po kamnitih plesišču.

Nad vse zanimiv je bil dogodek, ko je komandir Matjaž napovedal solo ples za komandanta bataljona. Vse se je zazrlo v razigranega Kranjca in v napeti radovednosti pričakovalo, katera bo tista, ki si jo bo izbral za partizanski valček. Toda komandant ni prošil za ples nobenega dekleta, temveč je mitraljezu Sinetu vzel strojnoico in se z njo zavrtel po plesišču. Vsi so mu ploskali, kajti Kranje je brez besed povedal, da je partizanska ljubica — puška!

Poskočni glas harmonike in vesela partizanska pesem, pesem boja, svobode in dela je odmevalo po dolinah in hribih do mraka.

DIMITRIJE TUCOVIĆ JE NAJVEČJA OSEBNOST V ZGODOVINI SRBSKEGA SOCIALISTIČNEGA GIBANJA. RODIL SE JE 1. MAJA 1881. LETA, PADEL JE V PRVI SVETOVNI VOJNI 20. NOVEMBRA 1914. DEJAVNOST TUCOVIĆA SE ZACENJA S SNOVANJEM PRVIH RAZREDNIH SINDIKALNIH ORGANIZACIJ V SRBIJI LETA 1901 IN IZDAJANJEM »RADNIČKIH NOVIN« LETA 1902. NACELOVAL JE BORBI NAJBOLJ ZDRAVEGA IN MARKSIZMU PREDANEGA JEDRA V SRBSKI SOCIALISTIČNI DEMOKRATSKI PARTIJI. ZATO JE LETA OČUVALA SVOJ RAZREDNI ZNAČAJ IN JE BNLA EDINA ZRAVEN SOCIALDEMOKRATSKA DELAVSKE PARTIJE RUSIJE, KI JE NA BASELSKEM KONGRESU POVZDIGNILA GLAS PROTI VOJNI IN JE V PARLAMENTU GLASOVALA PROTI VOJNIM KREDITOM. TO JE POUČIL TUDI LENIN, KO JE NAPADEL OPORTUNISTE II. INTERNACIONALE GLEDE NJIHOVEGA ODNOSA DO VOJNE.

Moj prvi maj 1913

Bilo je v nesrečnem času kratkega odmora med prvo in drugo balkansko vojno. Kakor premrzli za soncem smo hrepeli po demobilizaciji, da bi se odpočili od tegob vojne, obenem pa smo trepetali, da bi nas ne potisnili v novo vojno. Negotovost položaja je hujska kakor pa najhujsji spopad v boju. Srbske čete so se že pomikale proti bolgarskim mejam. Moj polk, utrujen od težkega in pospešenega pohoda v Albanijo in nazaj, je ostal nekaj časa v Bitolju in okolici, da bi obdržal prebivalstvo v pokorščini. Bataljon, ki sem mu pripadal, je ostal v Resnu, mestecu v Prespi na poti Bitolj—Ohrid.

Jutri je 1. maj. Sprehajam se kakor navadno po ozkih resanskih ulicah in mislim na to, na Srbijo, na Beograd, največ pa na našo Partijo, ki je bila raztepena, njeni člani so bili razgnani po albanskih skalah in makedonskih hribih, po prostranih grobiščih in mnogoštevilnih bolnišnicah. Kar jih je ostalo živih, premišljajo, kaj je z drugimi. Kjer je nekaj tovarišev skupaj, se izgovarjajo v morju žal še vedno nezobrazene kmečke množice.

Po sprehodu, ki je bil daljši kakor navadno, sem se vrnil v menzo na večerjo. Razgovor se je razvil na veliko. Brali so liste, ki so bili stari sicer pet do šest dni, vendar pa s tolikšno radovednostjo, kakor da bi izšli prav to uro... Komentirali so, kaj je rekel Grey, zakaj molči Nemčija, kaj pravi Sazonov o ruski arbitraži, vse pa se je končevalo s tem, da mora Bitolj ostati srbski, da je za to ves svet! To je bil splošen predmet vseh razgovorov v oficirskih krogih. Dvomiselnosti diplomatskih izjav so bile kakor naročene za nesposobnost oficirskih krogov, da bi spoznali, ocenili ali si zamislili kaj drugega razen tega, kar so sklepali kot edino pravo, edino mogoče. Niso izostale neskladne grožnje na bolgarski račun in ves pogovor je potekal zelo harmonično, ker se ga tega večera nisem udeleževal.

Med večerjo mi je komandant odredil, naj ob zori krenem s svojim vodom v vas Gručaro na Prespi zaradi zavarovanja policijskih organov, ki gredo tjakaj zaradi neklih preiskav. Bilo mi je prijetno, ker sem mogel zaradi jutrišnje poti takoj oditi k počitku. Jutranja zora me je dobila na lepi poti poleg Prepsanskega jezera in veličastnega Peristera. Dan je bil lep za hojo, vendar pa je bilo treba vojakom pogosto dovoljevati oddih, ker so ti utrjeni ljudje, odkar smo prešli turško mejo, bili sedaj samo še odločki življenja. Pot ni bila dolga in samo mogli iti korak za korakom. Jaz in moji vojaki smo se počutili srečne, kadar smo bili ločeni, sami, svoji lastni gospodarji, brez koga višjega nad nami. Ob takih priložnostih gremo vedno prosto, v skupini in med razgovorom, ki se je tega dne pretvoril v moje pripovedovanje o 1. maju.

Ko smo prišli v vas, smo postavili straže, nastanili vojske v šoli, polskali slamo za ležišče, nakar sem odšel, da bi si ogledal vas, dokler ne pride gospod okrajni načelnik. Razen nekaj hiš je bila vas turška. Turki so prišli na trg vznemirjeni in preplašeni zaradi prihoda vojakov, ki vzbujajo vedno slutnjo poživ, pobojev ali vsaj pretepanja. Klanjajo se in pozdravljajo, kakor bi hoteli: »Milost, gospod komandant!« V času od pade turške in do prihoda srbske oblasti se je pripetilo v tej vasi več ubojev zaradi maščevanja kristjanov nad Turki. Vsi pozivski okrajna načelnika, da bi kmetje spregovorili in povedali, kdo jih tlačil, so bili zaman zaradi silne prestrašenosti.

Medtem je prišel tudi gospod načelnik, trezen in razborit človek, z gibčnostjo rutiniranega partijskega agitatorja. Skilcal je kmete na zborovanje, skočil na stol in jim začel govoriti lepo, poljudno kakor na partijskem zborovanju.

Da bi jim opisal svobodo, ki jim jo prinaša Srbija, jim je pojasnil, da danes niso več turški časi! V Srbiji se ne more dogajati, da bi umrl človek, pa bi se za to nihče ne zmenil, pač pa mora biti ubijalec ustrelen. Pozval je kmete, naj svobodno govorijo, in je začel preiskovati.

»Govori, Kola, ali si ubil Murata?« je vpraševal načelnik nekega mladeniča iz Potočanov, Arnavta, ki je že pred vojno prestopil v krščansko vero, da bi se lahko poročil s kristjanko.

Kola se je zaklinjal, da ni kriv, ter je jokal. Ni pomagala nobena policijska okretnost. Načelnik je potegnil iz žepa železje, ultima ratlo policistov, in na Kolovih rokah so se znašle železne lisice. Delovati je začel vljak. Grešni Kola se je zvijal od bolečin, menci pa so se dvignili lasje na glavi in ušlo mi je iz ust:

»Dovolji!«

Gospod načelnik me je začudeno pogledal in vprašal:

»Ali res ne morete gledati?«

»Ne morem! Ostranite to, prosim vas!« Osvojen železja si je Kola začel brisati solze, navzoči so gledali začudeno, gospod načelnik je nekoliko umolknil, nato pa je začel preiskavo o nekem drugem uboju.

Pred nami je stal stasit, močan in odrezav kmet, Sarfan, ki je preživel nekaj let v Ameriki in ki je imel hladnokrvnost dolgoletnega bolgarskega četnika. Vsa vas je pričala, da je pred nekoliko meseci iz maščevanja ubil nekega bega, ki ga je kaznoval z globo. Molčel je in premišljal, ali naj prizna ali ne. Zasmilil se mi je. Ali naj propade taka moč, zdravje, junak življenja? Prestal je nevarnosti ameriških rudnikov, izognil se je puškam turških vojakov, pa naj propade v zaporu, ali pa naj bo ustrelen prav v trenutku, ko gleda svet boljših dni? In zakaj? Ker je nakopičenim žalitvam in nasprotstvom, na katerih je temeljilo vse turško cesarstvo, dal izraza po svojem pojmovanju tudi v času splošnega brezvladja.

Na srečo se ni priznal. Uporabil sem priložnost, ko se je načelnik ukvarjal z neko drugo zadevo, pristopil sem k Sarfanu in mu dejal potihem. »Poslušaj, Sarfan, ne smeš ničesar priznati, kajti po našem zakonu boš ustrelen, ako priznaš, drugače ne!«

Človek me je začudeno pogledal. Ni verjel. Nekaj časa je motril mene in mojo oficirsko uniformo, na obrazu pa ni pokazal nobene izpremembe. Ko je načelnik nadaljeval preiskavo, je Sarfan zanikal trditve vaščanov, sramežljivo, toda neomajno.

»Ali naj prekinemo?« me je vprašal načelnik.

»Da, čas je za kosilo.«

Med obedom sva razpravljala o vprašanju, ki se ni vsiljevalo samo meni, temveč tudi njemu. Prišli smo z zakonom v roki, da bi sodili ljudem, ki za ta zakon dotle niso ničesar vedeli. Sodimo jim za dejanja, ki so se pripetila po padcu ene in pred prihodom druge oblasti. Da bi se ta izprememba oblasti izvedla, so balkanske vlade ob slovesnem kraljevskem razglasu poslale svoje vojske v Turčijo in povzročile sto tisoč grobov, tisoče in tisoče pobojev. In če se je sedaj neki kmet iz Prespe vmešal v ta krvavi spopad, naj bi bil ustrelen za uboj!

Toda režimi ne trpe, da bi se kdo vtikal v preteklost. Oblast nima rada, da bi se vedelo za njeno poreklo. Iz krvavega rabilja, ki prihaja prek grobov zmage, postajajo novi lastniki čez noč nedolžni čuvarji pravice, življenja, zakona, ne iz ljubezni do teh golih besed, temveč v interesu svoje okrepitve, ohranitve in avtoritete. Kaj se jih tičejo globlji vzroki, ki so povzročili ta dejanja in ki govorijo o nujnosti naglih reform in ne surove zakonite krivice.

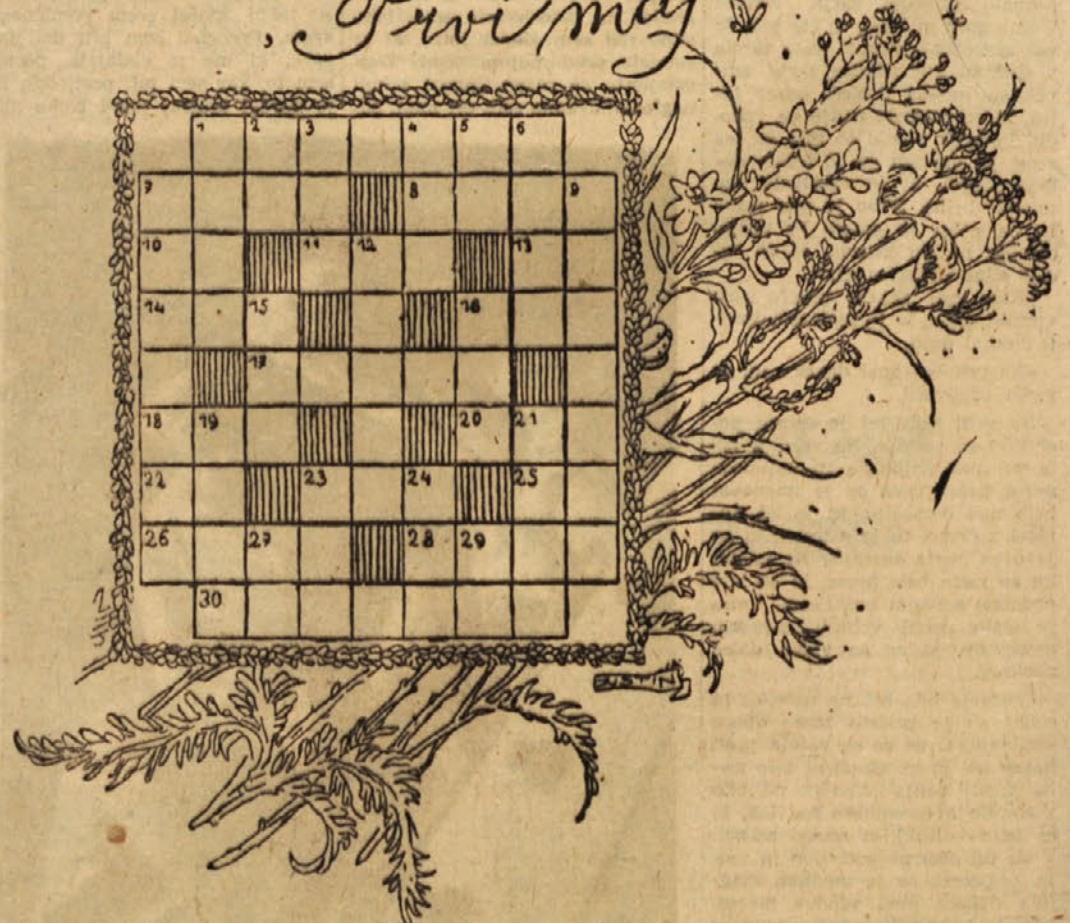
Jaz in moj gospod načelnik sva se sporazumela. Preiskovanje je bilo končano, več sto kmetov na Prespi pa je bilo obvarovanih pred pastjo.

Tako je potekel moj prvi maj leta 1913.

Dimitrije Tucović

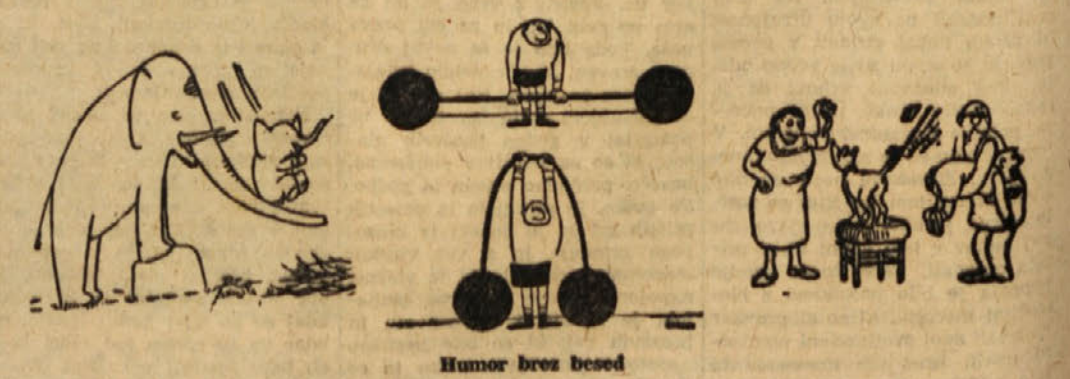
Za naše najmlajše

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. praznik delovnih ljudi; 7. ena izmed umetnosti; 8. polet, zanos; 10. egiptovski božanstvo; 11. pripadnik azijskega ljudstva; 13. osebnost; 14. organizacija združenih narodov; 16. je zlato; 17. zaneti ogenj; 18. jemlje tujo lastnino; 20. ima vsaka posoda; 22. predlog; 23. sezut; 25. vas pri Ljubljani; 26. poškodba; 28. riba; 30. ponekod.

NAVPIČNO: 1. snežni pojav; 2. nota; 3. nihče ne manjka; 4. je zelo sladak; 5. znak za kemično prvine; 6. luknja, vdor, tudi slovenski slikar; 7. v njem stoji vsaka stvar; 9. neenotnost, razdvojenost; 12. vas blizu Kranja; 15. jo potrebuje krojač; 16. saj; 19. moško ime; 21. žensko ime, tudi knjiga Ivana Cankarja; 23. vrsta glasu; 24. števil; 27. nikalnica; 29. pamet.

Humor brez besed

POMLADNI POMENKI

Večkrat je zahajal k nam možak — njegovega imena se ne spominjam več. Prihajal je pod večer, posedel uro, dve, se zanimal za to in ono in modroval:

»V knjigah piše, da je delo ustvarilo človeka. Če je to res, zakaj delo potlej ni bolj spoštovano?«

»Spet pleteš štrebo. Knjige te bodo zmešale,« so mu očitali.

»Kakšne knjige neki. Saj se iz njih ne učim. Učim se iz ... življenja. Govorijo mi, naj jem manj, sami pa jedo po desetkrat na dan. Veliko mi, naj ubogam, sami pa ne ubogajo nikogar. Praviijo, da so pametni in vsa njihova modrost je v tem, da jemljejo nam, ki delamo. Trde, da smo neumni in vsa naša neumnost je v tem, da jih delamo.«

Včasih je posedal pozno v noč. Bil sem najmlajši in ne vem zakaj, imel me je najrajši. Pripovedoval mi je, kod vse je že hodil, kaj vse je že videl, delal in doživel. In bodril me je:

»Le uči se fant. Jaz te naučim, kako je treba živeti!«

»Kaj boš učil,« so mu spet ugovarjali. Ljudje ne potrebujejo tvojega učenja. Nisi ne kruh in ne palica ... Ali moreš naučiti ljudi, kako naj žive, da bodo srečni?«

Palice ne potrebujemo, pa tudi kruh ni vse. Človek potrebuje še marsikaj drugega. Na primer — znanje. Iz znanja se rodi spoznanje. Iz spoznanja ... boj. Brez boja ni ničesar. Brez boja ne bo sreče ...

Nekoč, pozno ponoči, sem ga spremljal domov. Kraj je spal z zdravim, trdnim spanjem delavca, ki se je čez dan močno utrudil.

»Ti misliš: ljudje spe. Ne spe, že dolgo ne, le dremljejo, dremljejo, ti pravim, da ne bi zamudili tistega, kar prihaja ...«

In ko je tako govoril, se mi je zazdelo, ko da se bo zdaj, zdaj vse prebudilo in zazvenelo v dotlej neznan melodiji, ki bo odkrila skrivnosti življenja in pojasnila ljudem, kaj naj store, da bi bili srečni.

Ob slovesu mi je dejal:

»Ti boš dočakal, jaz ne. Dočakal boš dan, ko bodo ljudje boljši in ko bodo lepše živeli ...«

Potlej ga nisem več videl.

Od takrat je minilo že precej let ...

Nanj sem se spomnil, ko sem te dni prelistaval zapiske o pomenkih z ljudmi, ki sem jih srečal v življenju. Pomenke z ljudmi, katerih imena in primke v teh pomladanskih pomenkih ne bom omenjal, ker pač to ni najvažnejše.

Iz beležnice sem iztrgal nekaj popisanih listov in bral:

SREČA

Sonce, lahen vetrič, duh prebudene zemlje, popje, ki se odpira.

Hodiva po vrhu in se pomenkujeva.

V dolini žubori potok. Iz vaške kovačnice odmevajo udarci kladiva.

Nasmehne se mi.

»Kako živim, vprašuješ? Kar dobro. Zadovoljen sem, srečen ...«

»V čem je moja sreča? Pokojnine nimam kdo ve kako velike, stanovanja tudi ne najbolj, ga, otroci so se mi raztepli po svetu ... Res je, kar praviš, pozabljaš pa, da imam dobro ženo, vnuke, ki me obiskujejo, vrt, s katerim se rad ukvarjam ... Vendar to ni vse in niti ni najvažnejše. Poznal sem cigareto. Več si niti želeli niso. Jaz nisem tak ... Ljudi, ki so bili srečni, če so lahko v miru pokadili. Ko sem postal socialist in pozneje komunist, sem začutil, kako se vali z mene breme strahu in nego-

tovosti, ki so mi ga — kot knapovemu otroku — naložili že ob rojstvu. Občutek, da nisem sam, da nas je mnogo in da smo močni, zavest, da ustvarjamo nekaj velikega — tudi to je sreča ... in zame večja kot lepo stanovanje, dobra pokojnina ...

Po kratkem premolku spet nadaljuje:

»Če bi mi danes nekdo ukazal: prekrizaj roke in miruj, dovolj si se nagaral — bi bil bolj nesrečen kot ... kot ...«

Ne najde besede. Nasloni se na bližnje drevesce in se zazre.

Kum se koplje v snegu. Krpa snega na njegovem vrhu je podobna snežnobelemu oblizu na umazu nem obrazu.

»Živeli so grofje in tisoči so jim bili pokorni. Kaj je ostalo od njih? Razvalina, sredi katerih in pomočjo katerih so si kmetje pozneje sezidali svoje hiše. In živeli so tovarnarji in gospodje. Kaj je ostalo od njih? Star pečat, ki ga bodo bodoči rodovi uporabljali kot dokaz, da so nekoč res živeli kapitalisti. Nas pa nikdar ne bo razžrla rja življenja. Nas in našega dela.«

Smehlja mu igra okoli usten in tudi sam se smehljam. Spustiva se po hribu in pod nama leži dolina v vsej pomladni lepoti.

DELO

Tovarna, velika in lepa, mladostna. Železo in jeklo, beton.

»Janez dela?«

»Dela.«

»Kje je?«

»Zgoraj.«

Dvigalo. Janez.

Stoji ob stroju in zre vanj skozi zaščitna očala. Ne vidi me. Obstanem in ga pogledam. — Skoraj ga ne bi poznal. Nekaj let ga nisem videl.

Pred leti se je oglasil na mladinskem komiteju mlad rjavolas fant s skoro otroškimi, dobrodušnimi očmi. Dejal bi, da jih ni dopolnil tedaj niti petnajst.

»V brigado bi rad.«

In šel je. Bil je namestnik komandanta brigade. Vrnil se je udarnik.

Komandant je večkrat govoril:

»Neutrudljiv je. Ne zaletava se, dela preudarno in vsak njegov gib je posvečen delu. Iz njega izžareva nekakšna čudna moč: ko ga vidiš, kako dela, se zbudi v tebi nepremagljiva želja, da bi pristopil in prijel lopato. Zdi se, kot bi ljubil delo zaradi dela samega ...«

Odložil je zaščitna očala. Pred menoj stoji Janez tak, kot je bil nekoč — če bi sodil le po očeh, ki so še vedno tako dobrodušne in skoro otroške.

»Živim, vidiš takole ... Imam ženo, otroka in tole ...«

Z roko pokaže po dvorani in pripoveduje. Pripoveduje, kot bi bral iz strokovne knjige.

»Kje si se vse to naučil?«

»Saj ni težko ...«

Odhajam.

Pozneje vzamem v roke beležnico in zapišem besede, ki sem jih nekje prebral:

»Strojev ne poganjata elektrika in para, temveč um in mišice človeka — delavca.«

In spet pišem:

»Iz njega izžareva nekakšna čudna moč, nekakšna sila — sila po ustvarjanju.«

BOGASTVO

»Punčka, kje pa stanuje tovariš France?«

Na čelo se ji zareže drobna guba — znak, da razmišlja.

»Tamle, glejte.«

Včasih občutim nepremagljivo željo, da bi se s komerkoli porazgovoril.

»Koga pa čakaš?«

Stoji na cesti, oblečena v živopisno krilce, s cekarčkom v roki.

»Ata čakam. Sli bomo ven ...«

»Kam?«

»Tam ... Pokaže z roko. »Po rožice ...«

Sobota je, popoldan, lep dan je; ljudje se vračajo z dela.

Poiščem Franceta.

»Kaj bi rad?«

»Govoril bi rad s takšnim in takšnim človekom, članom delavskega sveta, odbornikom, ali nekaj takega. Saj veš, s človekom ...«

»Vem. Pojdiva k njej.«

Greva.

»Nisem še govorila z novinarji. Ne vem, kaj naj rečem.«

»Povej,« jo bodri France, »kako ti gre ...«

Drobna je, živahna, črnolasa.

»Kaj sprašuješ, saj veš. Dvajset let delam, in to v tovarni ...«

Iz njenih besed zveni odločnost dekleta, ki si je vse, kar ima, prislužila s trdim delom.

»Služila sem in hranila denar za šivalni stroj. Tako rada bi bila šivilja. Pa mi je vse pogorelo. Potem sem spet služila. Končno sem se le izučila za šiviljo. In potlej je prišla vojna ...«

Leta strahu, bede, junaštva in hrepenenja. Po vojni je Francka prišla v tovarno.

»Najraje šivam. Doma. Zase in za druge. Zastonj. Prihajajo tudi, naj jim svetujem ...«

»Torej tovarna, šivanje in ...«

»In sin?« pravi France.

»Tudi sina imam. Sestnajst let ima. Hodi v gradbeno srednjo šolo. Korenjak je, večji je od mene ... Katera mati nima rada svojega sina?«

Sobota je. Lep pomladanski dan. Ljudje odhajajo na izlete. Punčka v živopisanem krilcu nabira rožice. Mehak deklški glas poje. Francka pripoveduje naprej o svojem sinu:

»Rada ga imam. Zelela bi, da bi živel še lepše ...«

»Bila je revna,« pravi France, ko odhajava, »najrevnejša med revnimi. Danes je bogata. Ljudje jo imajo radi in sin jo ima rad, in ona ima rada sina in ljudi. In v tem je njeno bogastvo.«

ZIVLJENJE

»Moje življenje vas zanima?« se čudi. »Poglejte okrog sebe. Stedilnik, miza, čebula na njej — za golaž. Čeber namočenega perila.«

»In tovarna ...«

Ne pritožuje se. Na glas razmišlja:

»Punčka je odšla na izlet. Solški izlet. Fant se bo kmalu vrnil iz šole. Skuhati moram večerjo in pripraviti kosilo za jutrišnji dan. Ob šestih bom odšla na roditeljski sestanek. Zaradi fanta ... Ne, ni slab. Vedno je bil odličen. Nikdar ni prinesel trojke domov. Pa vendar, letos končuje šolanje ...«

Reže čebulo in pripoveduje:

»Takole je z življenjem: Nekoga je obdarilo bolj, drugega manj. Meni je prineslo srečo in nesrečo. Naš ata se je ponesrečil in ohromel. Revež, hoditi ne more. Vse življenje je delal. Hudo mu je in tudi nam je hudo.«

Narezala je čebulo. Prijema za škap.

»In vendar ni tako hudo. Močna sem. Otroka imam. Včasih berem knjige. V tovarni sem zadovoljna ... Tovarna je moj drugi dom ...«

Pere.

MLADOST

Stojim ob robu kotlaste doline s terasastimi pobočji, razrite in s kupi črne zemlje posejane. Majhne lokomotive prevažajo vagončke premoga in jalo-vine. Na desni se dviguje ogrodje šahta. Kakih sto korakov dalje se zaletava v hrib bager, rolni in grize in obrača zobato železno glavo. Ob levem robu kotline se stiska v gručo nekaj hišic.

Droban, kakih 17 let star fant sedi ob kupu umazanosiive zemlje in zre v kotlino.

»Se greješ?«

Pogleda me, utirga bilko, si jo dene v usta, žveči in meni:

»Morda se tudi grejem.«

Zahajajoče sonce se lesketa v fantovih očeh. V eter se poigrava z njegovimi kodri in prinaša s seboj glasove delavcev.

»V nočni izmeni dela, — od desetih zvečer do šestih zjutraj. Spati bi moral, pa ne morem. Rad sedim tu in gledam ... Glejte, na tistile lokomotivi je delal moj oče ... Na onile tamle, pravkar se je ustavila, pa se učim jaz ...«

Molčiva in zveva navzdol, kjer delavci praznijo vagončke.

»Kje je zdaj ... oče?«

Hrumenje bagra, ropotanje vozičkov in komaj slisne besede:

»Ubili so ga ... Nemci ... spodaj v mestu ... In potem je kmalu umrla mama.«

Zazrl se je v dalj, čez dnevni kop in gole griče in pravi:

»Živim pri stari materi ... Ze vsa leta.«

Pod nama se ustavi lokomotiva in strojevodja zakliče:

»Stanko, ko boš šel v knjižnico, povej, naj kupijo nekaj novih knjig. Tiste, ki jih imajo, sem že desetkrat prebral.«

In lokomotiva nadaljuje pot.

»Rad berem knjige. In vi? Tudi? In igram.«

Sonce je zašlo. V kotlini prižigajo luči. Hladneje postaja.

»Ste se že kdaj vozili na lokomotivi? Ze? Čudoviti stroji so to ... Ze veliko let jih gledam takole, pa se še nisem naveličal. Vse jih poznam ...«

»Čez dobro leto bom kurjač in potem strojevodja. In učil se bom in postal bom strojevodja na pravih velikih lokomotivah.«

Oči mu žare in okrog usten mu igra smehlja.

Bager se zaletava v hrib, rolni in grize in polni vagončke, in v siju svetilk je podoben pošasti. Lokomotive vozijo in vozijo. Šaht je nenavadno visok in sence se raztegujejo prav do rudarskih hišic, ki se stiskajo tam nekje v gručo.

— — — — —

In spet sem se spomnil na svojega mladostnega prijatelja, ki je zahajal k nam in pripovedoval o dnevu, ki prihaja, o dnevu, ko bodo ljudje boljši in bodo lepše živeli. Na njega, ki tega dne ni dočkal ...

Popotovanje od Litijske do Gabrovke

On dan so mi v Litijski rekli: prebivalci vasi Gabrovka si v nedeljo, 29. aprila, svoj krajevni praznik v spomin na 25. april 1942. leta, ko je precej mož in fantov iz Gabrovke odšlo v partizane. Letos je 20-letnica tega dogodka in ga bodo Gabrovčani in prebivalci iz sosednjih vasi lepo proslavili.

In tako sva pred dnevi s Stanetom in njegovim »šifkom« odrinila na pot, pravzaprav na popotovanje od Litijske do Gabrovke, pa še naprej na Dole in nato spet nazaj v Litijsko.

V reporterski beležnici se je nabralo precej zapisov. Zapisov o ljudeh in o napredku, pa še o marsičem drugem.

Sicer pa...

Megleno vreme naju je spremljalo po vsej dolini. Bolj ko sva se bližala sedlu Javorja pri Gabrovki, bolj se je silil sneg, in končno se je na samem vrhu spremenil v pravi snežni metel.

Kljub temu sva se ustavila. Toda bila nekoč italijansko-nemška meja in to so tudi fanje in možje iz Zasavja hodili iz Zasavja na Dolenjsko, seveda iz enega v drug partizanski odred. Seveda se je včasih kljub vsej konspirativnosti in pazljivosti pripetilo najhujše. O tem priča prelep obelisk in skrbno urejena okolica. Obelisk, na katerem so vklesani verzi Ceneta Vipotnika:

»V neminljivo slovo izkrcavelim borcem, 1941-1945, v spomin na pravičen boj in zmago slovenskega ljudstva.«

Kak streljal niže od obeliskov je grobnica, spet prelepa. Prav skrbno urejena je tudi okolica. V spomin na okrog 60 borcev, največ iz Cankarjeve brigade, ki so tam izgubili življenje ob prehodu italijansko-nemške meje v septembru 1944.

In spet vklesani verzi Ceneta Vipotnika:

»O Vi, ki dihaš prostorni zrak in Vam življenja čudež še cvete. Poslušajte naš nemi, zvesti glas, iz src prebitih k živim srcem vre. Nas združil je pravice silni ukaz, braniti smo svoj dom, prostost svetla, storili, kar je terjal strašni čas zdaj nam ljubezen Vaša grob ravna.«

Spet sva v fiki. Spušča se v dolino in počasi izginja tudi naš za aprilski čas kaj nenavaden spremljevalec — valjiv sneg. Ker megla noče zapustiti doline, sva prikrajšana za užitek, za prelep sprehajanje pred Gabrovko, prave dolenjske pokrajine z vinogradi, ki so se zarili iz dolin prav na vrhove nekaterih hribov.

Vožnja po dobro vzdrževani cesti ni preveč utrujajoča. Spotoma je stekel pogovor o tem in onem, in kar hitro je minil čas, ko sva se peljala mimo Moravč in sva se znašla na križišču cest proti Mirni in Trebnjam.

Se nekaj sto metrov vožnje. In v Gabrovki smo. Seveda je naš prvi obisk namenjen prav »PRESADU«, pravzaprav Predelovalnici sadja Gabrovka, obratu kmetijske zadruga Gabrovka-Dole.

Predelovalnica je bila dograjena v 1937. letu, z delom pa je začela leto pozneje. Lani je bilo v njej zaposlenih 16 oseb, zdaj jih je že dvajset.

Izdelki »Presada« so lahko pohajajo z nekaterimi priznanji z razstav alkoholičnih in brezalkoholičnih pijač. Presadovi ribezov sok, borovničev biser in češnjev sok so dobili tri takta priznanja, in sicer 2 zlati in 1 bronasto kolajno. To je pa za tako mlado podjetje, ki se je šele dobro pojavilo na tržišču, zasledeno z izdelki drugih kmetijskih proizvodov, precejšen uspeh. Temu je vzrok kvaliteta izdelkov, ki vse bolj, dan na dan, osvaja zahtevno slovensko tržišče.

V majhni pisarni Predelovalnice sadja v Gabrovki teče pogovor o tem in onem. Pripovedujeta dva tovariša iz tega obrata (imen ne vem več) in pa tovariš Rapi iz kmetijske zadruga.

Kar precejšnje je že število izdelkov Presada. Med sokovi naj omenim grozdni, jabolčni, ribezov, češnjev sok in borovničev biser; med žganimi sadnjo žganje, slivovko in brinjevec; med likerji pa za sedaj proizvajajo mentol liker, mislijo pa že tudi na izdelavo hruskovega likerja. V Presadu pa izdelujejo še pelinkovec, pa tudi sušijo. Lani so nasušili precej hrusk in jabolč, saj je šlo samo za izvoz okrog 30.000 kg suhih jabolčnih krljev, in to v Zahodno Nemčijo. Posušili so pa še nekaj pora, korenja in zelene.

Kar lepe uspehe beleži Presad. Lani so člani tega majhnega kolektiva dosegli že 32.834.920 din realizacije, za letošje so pa predvideli že kar 80.310.000 din. Predelali so 750 ton sadja in zelenjave, od tega okrog 500 ton jabolč (od katerih so jih okrog 60 odstotkov posušili). Nad polovico potrebnih surovin so dobili v domači okolici, od drugega pa so dobili predvsem jabolka za sušenje.

Kmetijska zadruga Gabrovka-Dole in njen obrat Presad skrbita, da se v okolici širijo nasadi sadja, ki pomeni pomembno surovino za predelovanje. V zadnjem času so se precej razširili ribezovi nasadi, saj jih je že okrog 6 ha, nekaj jih je pa urejeno na podlagi pogodbenega sodelovanja med kmetijskimi proizvajalci in kmetijsko zadrugo. Tako so lani pridelali že okrog 22 ton ribeza. Za gojenje ribeza vlada med kmetovalci precejšnje zanimanje, saj je mogoče z njimi kar dobro zaslužiti.

Poslojce, v katerem je zdaj Presad, je bilo zgrajeno v precejšnji meri s prostovoljnim delom, sicer je pa vanj investirano okrog 30 milijonov din. Ker pa postaja vse bolj pereč problem skladišče za embalažo, so se zdaj odločili, da bodo dogradili k že obstoječemu poslojcu manjše poslojce za skladišče (v velikosti okoli 10x18 m), za kar bodo potrebovali blizu 7 milijonov din. V načrtu pa imajo še nakup dostavnega avtomobila Tam-2200, za katerega bodo prispevali polovico lastnih sredstev. Potreba po nakupu lastnega dostavnega avtomobila je precejšnja, saj zdaj odpeljejo samo v Ljubljano na teden po 3 do 4 tritonske tovorne avtomobile izdelkov, ali izražamo v litrih 2000 do 2500 litrov priznanih sokov in drugih izdelkov.

Pogovor teče. Popotnik, ki prvič zaide v Gabrovko, izve iz njega marsikaj zanimivega in novega. Tako o cenah sokov, prodaji, o težavah v zvezi z obratnimi sredstvi in še o marsičem drugem. Med drugim novico, da so v Moravski gori uredili nasad 12.000 sadik višnje — maraski, ki bo letos prvič obrodil.

Tovariš Rapi je pa pripovedoval tudi o kmetijski zadrugi Gabrovka-Dole, o njenem dosedanjem delu in snovanjih. Letos ima zadruga v načrtu zgraditev hleva za 100 glav živine, prihodnje leto pa še en tak hlev. Na Moravškem polju nameravajo izvršiti arondacijo na okoli 60 ha zemljišča. Računajo tudi na ureditev še ene etape sadovnjaka v Gabrovki gori,

na nakup nove kmetijske mehanizacije, kupili bodo tudi nov kamion, hladilno omaro itd.

Cas je tekkel. Pred nama in fikom je bil precejšen kos poti.

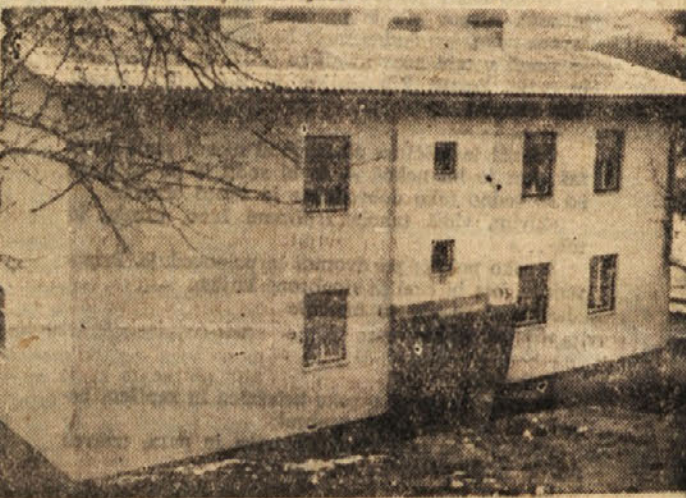
Naš drugi obisk v Gabrovki je veljal krajevni uradu. Prijazno nas je sprejel šef urada Franček Korbar in pripovedoval o bližnjem praznovanju krajevnega praznika, pač zato, ker je bil prav sredi dela — pisal in razpošiljal je vabila gostom.

Od krajevnega urada nas je pot vodila do šolskega poslopja. Da v Gabrovki je popolna osemletka. Obisk v tej vasi smo izkoristili tudi za razgovor s prijaznim upraviteljem šole Jožetom Grošljem.

Tudi tu je kaj hitro stekel pogovor. In to o šoli, o prosvetni dejavnosti, o delu krajevnega organizacije SZDL in o nekaterih drugih vprašanjih, ki zadevajo vsačnega Gabrovčana.

Izvedeli smo, da je šolski okoliš osemletke v Gabrovki kar precejšen saj obsega kar 24 vasi, ki so od Gabrovke oddaljene tudi po 8 do 9 kilometrov, ali dve do tri ure peš hoje. Zato je svojstven problem zbrati ljudi. To je mogoče izvesti le v zimski sezoni, ko zaživi mnogo bolj tudi delo organizacij in društev.

V Gabrovki zdaj urejajo klubski prostor (prav ste prebrali, čeprav v mnogih industrijskih področjih v Zasavju še ni). Opraviti je treba le še nekatera zidarska dela in začelo se bo razvijati za ljudi

V Gabrovki so zgradili moderen stanovanjski blok za tamkajšnje učitelje. S tem je v precejšnji meri rešeno vprašanje stanovanj tamkajšnjih učiteljev.

privlačno klubsko življenje. Televizor pa imajo že zdaj in je nameščen v prostoru na krajevni uradu. Skoda le, da je prostor premajhen, da bi lahko sprejel vse, ki bi radi ob delavnikih, večer in ob nedeljah predpoldne in popoldne sledili televizijskemu programu. Med obiskovalci je vse več tudi starejših ljudi.

V zimskem času je bila v kraju delavna igralna skupina prosvetnega društva, saj so bili nastopi skoraj vsako nedeljo, dvakrat so pa gostovali tudi igralci iz Dol in iz Sentvid pri Stični. Sicer velja omeniti, da sicer člani prosvetnega društva z vso prizadevnostjo pripravljajo igre, pozabljajo pa na druge oblike dejavnosti. Premalo pa skrbijo prosvetno društvo tudi za razne proslave, saj na njih nastopajo le pionirji iz osnovne šole, kar je sicer vselej prijetno doživetje.

Predelovalnica sadja in zelenjave »Presad« v Gabrovki. Iz pričujočega posnetka je razvidna potreba po zgraditvi skladišča za embalažo, ki tako na prostem hitreje propada. To pa stane!

vetje, še lepše bi pa bilo, da bi se pionirjem pridružili tudi starejši. V Gabrovki pa vsakih štirinajst dni predvajajo s šolsko aparaturo filme. V Gabrovki bi radi, da bi imeli stalne filmske predstave. V Litijski je namreč na voljo kinoprojektor, ki je bil doslej v kinu in ga bodo dali tistemu prosvetnemu društvu, kjer bodo najprej uredili prostor in druge potrebne reči za predvajanje filmov. Ponudba je vabljiva, hkrati pa zahtevna, ker je treba v vasi urediti pred tem še vrsto drugih stvari.

Sicer pa. V maju bo na Moravškem polju pod Gabrovko dograjen plavalni bazen, da, plavalni bazen. Urejujejo ga s prostovoljnimi delom. Postal bo lahko tudi vabljiva paša za turiste, zraven tega pa bo dobro služil tudi šolski mladini, saj znajo med nekaj več kot 300 učenci s tistega področja plavati le tisti, ki so že bili v poletni koloniji v Ankaranu oziroma točneje okrog 20 učencev. Zrabe bazena pa mislijo urediti

Tudi na Dolah smo se pomenkovali. O marsičem. O gradnji vodovoda, pa ceste do Sopote in še o najaktualnejši stvari zadnjih dni — o ureditvi stalne telefonske zveze. Želja postaja stvarnost. Tovariši iz ljubljanskega podjetja za PTT promet so si prav tisti dan — kakšno naključje — ogledovali trase nove telefonske linije. Kmetje bodo prispevali drogeve in izkopali jame.

In s fikom smo spet brželi v dolino Sopote, naprej proti Veliki Preski in proti Litijski. Spotoma sem si urejal popotne zapiske. Ob vsem tem so se mi nehotе vsiljevala vprašanja o možnostih razvoja turizma v teh krajih. Prelepi naravni pejzaži, čudoviti holmi in vinogradi, pa nov plavalni bazen pod Gabrovko. Mamljive zadeve, ki bi ob vsaj majhni propagandi privabile obiskovalce. Med vinogradi bi bilo mogoče urediti prijetno

gostišče, in to prav v eni od zidanic. Pa tudi druge možnosti so za razvoj. Treba je samo izkoristiti možnosti, saj bi se s tem odprle področje okrog Gabrovke in Dol dodatni viri dohodkov, saj zna biti še druge možnosti za razvoj in za tudi turizem, pa čeprav domačih gostov, donosna veja gospodarstva.

Področja okrog Gabrovke in Dol se prebujajo. Staro sicer počasi izginja, toda vztrajno. In napredek je že viden.

Upamo, da bo v nedeljo prišlo v Gabrovko precej bivših borcev, aktivistov, terencev in drugih, da skupaj z Gabrovčani obudijo spomine na čase pred dvajsetimi leti. Pomenki in dogovor naj služijo bodočim snovanjem in nadaljnjemu napredku.

In krajevnemu prazniku ter nadaljnjim snovanjem naj velja tudi naš pozdrav! (ma)

Gabrovka vabi

Prebivalci Gabrovke v litijski občini bodo v nedeljo, 29. aprila, slavili svoj krajevni praznik v spomin na 25. aprila 1942. leta, ko so odšli možje in fantje iz Gabrovke v večjem številu v partizane. Praznovanje se bo začelo v nedeljo ob 15. uri s sprevedom motorizacije, po slavnostnem delu bo pa tovariško srečanje bivših borcev in aktivistov.

Pripravljalni odbor vabi na proslavo krajevnega praznika vse borce, kurirje, terence in aktiviste, ki so se zadrževali med NOV na področju Gabrovke, da se udeležijo letošnjega praznovanja krajevnega praznika, ob 20-letnici odhoda večjega števila Gabrovčanov v partizane.

Investicijska dejavnost v Litijski

Družbeni načrt litijske občine za leto 1962 poudarja nujnost, da se naj razpoložljiva investicijska sredstva v gospodarstvu prvenstveno namenijo in porabijo za dokončanje rekonstrukcij; sicer pa naj kolektivni stremijo, da bodo s predvidenimi investicijskimi naložbami izpopolnili mehanizacijo in modernizirali tehnološki postopek tako, da bo mogoče razpoložljive zmogljivosti hitreje izkoristiti, kar bo znatno vplivalo tudi na dvig produktivnosti.

Zaradi precejšnjih potreb v obrti, kmetijstvu in trgovini bo pretežni del razpoložljivih sredstev investicijskega sklada, v katerega se bo predvideno zbralo 33 milijonov din, razdeljen takole: za kmetijstvo 31% sredstev, trgovino 16%, obrt 47% in za druge porabnike 6%. Zraven tega bodo vplačale gospodarske organizacije namenskega za izgradnjo novega poštne poslopja v investicijski sklad 18 milijonov din.

Sicer v Litijski računajo, da bo za gospodarske investicije letos na voljo okrog 393 milijonov din, od tega za industrijo 46,82%, kmetijstvo 27,74%, gozdarstvo 10,17%, gradbeništvo 0,25%, trgovino 1,78%, gostinstvo 0,76%, obrt 6,62% in komunalo 5,86%. Ta sredstva bodo porabili v industriji za nakup opreme in dokončanje rekonstrukcije v Predilnici; v kmetijstvu za gradnjo hlevov, nakup mehanizacijske opreme, ureditev nasadov ter za odkup zemljišč; v gozdarstvu za gozdnogojitvena dela in za gradnjo cest; v gradbeništvu za nakup opreme; v trgovini za ureditev prodajaln in ogledalno premoštitvenega posojila za ureditev samopostrežne trgovine; v gostinstvu za ureditev lokalov in nakup inventarja, ter v obrti za dograditev obratov, nakup prevoznih sredstev in opreme.

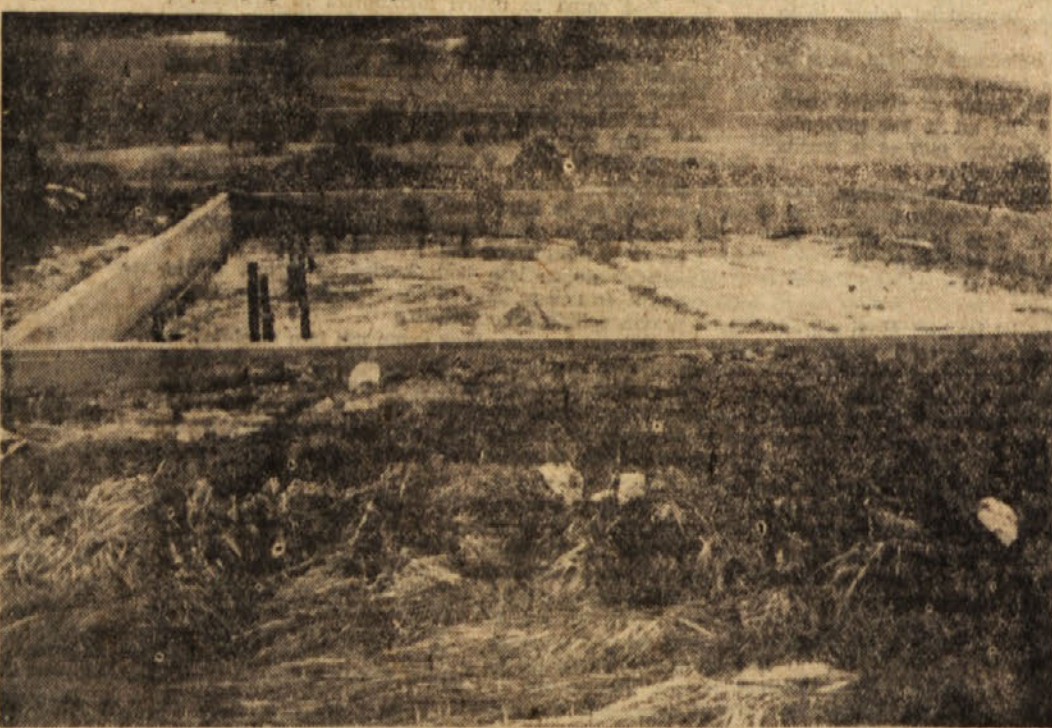
Gospodarske organizacije bodo zraven tega porabile še 65 milijonov din za odplačilo posojil za osnovna sredstva in 39 milijonov

din za odplačilo posojil za obratna sredstva. Zaradi manjših investicij v proizvodna sredstva bo predvideno ostalo gospodarskim organizacijam več sredstev za obratna sredstva, in tako računajo, da bo v ta namen v poslovnih skladih na voljo 128 milijonov din več sredstev kot lanske leto.

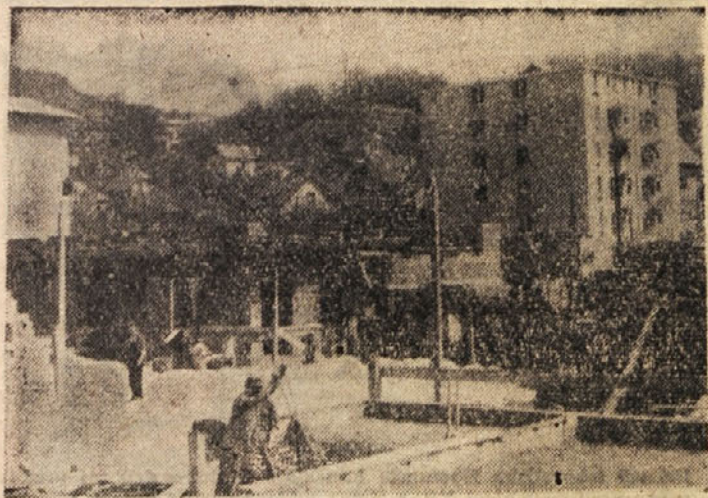
V Litijski bodo letos tudi nadaljevali z izgradnjo objektov družbenega standarda, za kar je predvideno nekaj nad 170 milijonov din. Za nadaljevanje del pri gradnji nove Zasavske ceste je pa predvideno 100 milijonov din. Razpoložljiva sredstva za negospodarske investicije bodo pa predvideno porabljena za nadaljnjo regulacijo potočka Jevniščica, za nadaljevanje del pri ureditvi vodovoda v Litijski in Smartnem, za nadaljevanje gradnje šole v Smartnem, za novo pošto poslopje ter za stanovanjsko izgradnjo, za kar bodo namenili nad 126 milijonov din.

**Obrtno podjetje
»SODAVICA«**

Trbovlje
čestita za praznik dela!

To je za zdaj bazen na Moravškem polju pod Gabrovko, ki pa bo — kot zatrjujejo — že letos privabil prve navdušene kopalce. Opraviti je treba še precej del, da bo služil svojemu namenu. Ob bazenu pa mislijo zgraditi še nekaj športnih igrišč.

Na Kešetovem so pred kratkim začeli graditi dva stanovanjska stolpca, ki jih zidajo z zidaki iz elektrofiltrskega pepela

Zgleden primer sodelovanja

Vsi se še spominjamo lanskoletne akcije, da bi v naše trgovanje živili, zlasti še v promet s sadjem in povrtninami, uvedli upoštevanje in izvajanje predpisov o kakovosti, katerim morajo (oziroma bi morali) ustrezati posamezne vrste sadja in povrtnin, ki prihajajo na trg. Zadevni predpis so bili sicer izdani že v letih 1954 do 1956 kot »jugoslovanski standardi za sadno embalažo« — vendar do lani, vsaj na našem notranjem tržišču, teh predpisov, ki jih navadno na kratko označujemo z »JUS za sadje in povrtnine«, ni skoraj nihče resno upošteval. Nasprotno — večina teh, ki imajo opravka s pridelovanjem, odkupovanjem, transportom, skladiščenjem in s

prodajo sadja in povrtnin, pa predpisov JUS, po katerih bi se morali ravnati — še poznala ni!

Do izvajanja predpisov, kakršnih koli že, pa je njih poznavanje prvi korak.

Tega so se zavedali tudi v zavarovalniški občini: v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju, kjer zavezniki trgovina s sadjem in povrtninami razmeroma velik obseg.

Zato so ob sodelovanju tržnih, kmetijskih in sanitarnih inšpektorjev zavarovalniških občinskih LO priredile delavske univerze v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju za uslužbence trgovskih podjetij in kmetijskih zadrug, ki sodelujejo v prometu s sadjem in povrtninami, v minuli zimski sezoni posebne večerne se-

minarje za spoznavanje predpisov jugoslovanskih standardov za sadje in povrtnine ter za spoznavanje predpisov o zdravstvenem nadzoru nad živili.

Seminarji so bili v vseh zavarovalniških središčih: Hrastniku, Radečah, Trbovljah in v Zagorju v mesecih februarju, marcu in aprilu. Skupno se je seminarjev udeležilo nad 100 trgovskih uslužbencev.

Pohvaliti je treba uvidenost vseh prizadetih trgovskih podjetij in kmetijskih zadrug, ki so pre-

veže stroške seminarjev in omogočile tudi razmnožitev gradiva večine predavanj, ki so ga v obliki zajetnih skript brezplačno prejeli vsi udeleženci seminarjev.

Izvedba teh seminarjev je nakazala nove možnosti in nova področja delovanja delavskih univerz, še bolj pa se je pri organiziranju teh seminarjev pokazalo, kako koristne akcije je mogoče izvesti ob sodelovanju med vsemi zainteresiranimi činitelji.

Revija mladinskih zborov v Hrastniku

April in maj sta postala meseca mladinskega petja. Komaj je izzvenela pesem pionirjev iz Smarini pri Litiji in Zagorja ob Savi, že se ji je pridružila pesem pionirjev iz Hrastnika, Dola in Radeč. V okviru proslav ob prazniku mladosti je bila namreč zadnja nedelja v Hrastniku občinska glas-

benopevska revija pod geslom »Mladina poje v počastitev 70. rojstnega dne Titaa. Na reviji je nastopilo 9 pionirskih in mladinskih pevskih zborov ter 2 instrumentalna ansambla.

Glavna značilnost revije je bila množičnost mladinskega petja. Skoraj vsaka šola ima po dva ali

celo tri mladinske zore. Kakšna vojska mladih pevcev. Druga razveseljiva značilnost je mladi kader, ki te zore vodi. Vodstvom šol je uspelo navdušiti za to delo dovolj mladih učiteljev in učiteljic, ki z veseljem opravljajo delo. In tretja značilnost: nadpovprečna kvaliteta nekaterih zborov. Večina pesmi je bila primerna za mlada grla, nekatere pesmi so bile zapete s temperamentom in so vzbudile v dvorani radostno razpoloženje.

Organizatorji revije so pot pravilno zastavili, mladino in mlade

kadre pa navdušili za mladinsko petje. Zdej bo treba združiti vse napore za dvig kvalitete vseh zborov, za strokovni dvig mladih zborov in za uspešnejšo in mirnejšo realizacijo nastopa samega, iz katerega naj bi bilo koncertno ušje.

Zastopnik občinskega sveta Svoboda in prosvetnih društev Hrastnik je ob koncu revije razdelil priznanja posameznim pevskim zborom in ansamblom, pevovodjem se je pa zahvalil za trud predsednik sveta Gvido Urlep.

Revija lutkovnih filmov

Okrajni svet Svobode in prosvetnih društev iz Ljubljane je priredil skupno s filmskimi sekcijami v revijah prejšnji teden lutkovno revijo slovenskega in tujega filma. Prvotno je bil namen, prirediti izključno revijo slovenskega lutkovnega filma. Glede na težave, ki so nastale, pa so program razdelili na polovico slovenskih, ostala dva filma pa sta bila česka in eden japonski.

Revija je najbolje uspela v Zagorju in Hrastniku, kjer so tudi šolska vodstva razumela pomen te revije, tako da se je z njo seznanil sleherni šoloučitelj. V Zagorju so bile predstave v sredo, 18. aprila, polno obiskane. V Hrastniku so bile kar tri predstave in tudi polnoobiskane. V Trbovljah sta bili dve predstavi, vendar pri obeh ni bilo več kot tri sto otrok.

V soboto koncert mešanega pevskega zbora

V počastitev praznika 1. maja prireja mešani pevski zbor DPD Svobode Trbovlje II v soboto, 28. aprila ob 20. uri, v domu Svobode redni letni koncert narodnih in umetnih pesmi pod vodstvom pevovodje prof. Ponikvarja.

Ljubitelji petja in vsi ostali, udeležite se tega koncerta, saj bomo s polno udeležbo dali priznanje agilnemu pevskemu zboru in obanem počastili praznik dela — 1. maj.

Šolska vodstva so bila obveščena o predstavi, toda storjeno ni bilo ničesar v tem pogledu, čeprav bi tudi ta revija lahko pravo poučno služila spoznavanju, razvoju in rasti lutkovnega filma. Posebno prvi česki film, ki je prikazoval, kako nastaja lutkovni film.

Res škoda, da so v Trbovljah napravili to napako in niso uspeli zainteresirati mladino, da bi si ogledala bogat program lutkovnih filmov, ki so bili nalašč izbrani za najmlajše. V tem pogledu so se Zagorjani in Hrastničani bolje izkazali.

Kategorizacija šol

Občinski LO Litija je na zadnji seji obeh zborov razpravljal tudi o odloku o kategorizaciji šol na področju občine in predlog sveta za šolstvo pri občinski LO v celoti osvojil. Vse šole, glasbene šole in otroški vrtec so razdeljeni na 6 kategorij. V prvi, v kateri pripada na oddelek 780.000 din letno, so šole Vače, Kostevnica in Stanga; v drugi, z 850.000 din na leto, so šole Dole pri Litiji in Primeskovo; v tretji, z 950.000 din

na oddelek, sta šoli Gabrovka in Kresnice, Glasbena šola Litija in otroški vrtec Litija; v četrti kategoriji, z 980.000 din na leto, sta šoli Polanek in Jevnica; v peti, z 1.070.000 din na leto na oddelek, so šole Smartno pri Litiji, Ribče, Hotič in Sava ter Delavska univerza Litija; v šesti kategoriji, z 1.200.000 na leto na oddelek, pa so šole Litija, Javorje, Gradišče, Mamolj in Konjščica.

Sprejet odlok o kategorizaciji

Nov način financiranja šolstva je ukinil prejšnji način dotiranja šol iz proračuna občinskega LO. Sklad za šolstvo mora zdaj na osnovi objektivnih meril dodeliti šolam sredstva, s katerimi potem razpolagajo šole, ki tako postajajo vse bolj samostojne tudi v tem pogledu, hkrati pa je mogoče doseči tudi večje varčevanje s sredstvi.

Zdej je v skladu z določili temeljnega zakona o financiranju šolstva posebna komisija sveta za prosveto pri občinskem LO Zagorje ob Savi pri iskanju objektivnih meril za razdelitev sredstev sklada posameznim šolam ugotovila, da specifičnim razmeram

Razprava o nalogah in pomenu glasbenih šol

Svet Svobode in prosvetnih društev občine Hrastnik je pripravil posvetovanje o nalogah in pomenu glasbenih šol v komunah. Na posvetovanju so največ razpravljali o vlogi glasbenih šol in o pomenu glasbene vzgoje. Pri tem so ugotovili, da na nekaterih šolah zastavljajo pouk glasbe. Zato so menili, da bodo morala vodstva šol zagotoviti pouk glasbe mesto, ki mu gre in ga vrednotiti z ostalim poukom.

Precej pozornosti je bilo deležno tudi kadrovska vprašanja, saj na nekaterih šolah nimajo strokovnih učiteljev za petje, sicer pa primanjkuje kadra tudi na obeh glasbenih šolah (v Hrastniku in Radečah), kar bo pa postalo rešljivo, ko bodo končali šolanje študenti občinskega LO na srednji glasbeni šoli.

Konferenca o nekaterih aktualnih zdravstvenih vprašanjih

V torek popoldan je bila v sejni sobi SZDL v Zagorju ob Savi konferenca o nekaterih aktualnih zdravstvenih vprašanjih, ki jo je sklicala skupščina Zavoda za socialno zavarovanje z odborom za zdravstvo in na kateri so razpravljali o programih in finančnih načrtih zdravstvenih zavodov za leto 1962 ter o sklepanju pogodb in plačevanju zdravstvenih storitev, o predlogu za stacionarij kirurškega oddelka v Zdravstvenem domu Zagorje ob Savi, o vprašanju nadaljnjega obstoja obratne ambulante Rudnika rjavega premoga Zagorje ob Savi v Kisovcu, o rezultatih zdravstvenega pregleda članov Zveze borcev v lanskem letu in o preventivnem zdravljenju zavarovancev v letošnjem letu.

Bolj uveljavljati samoupravljanje

Zadnji občni zbor sindikalne podružnice Termoelektrarne Trbovlje je ugotovil, da je bilo delo sindikalne podružnice v zadnjem obdobju uspešno. Posebno skrb pri tem so posvetili izobraževanju članov kolektiva, saj so za strokovno izobraževanje priredili vrsto predavanj in strokovnih izletov. V prihodnje bo pa kazalo posvetiti več pozornosti kadrovskim vprašanjem v zvezi z izbiranjem kandidatov za izobraževanje in tisoletni povezavi s trboveljsko Delavsko univerzo.

Ugotovljeno je tudi, da so v podjetju desletje predhodno razpravljali o nekaterih vprašanjih v zvezi z napredovanjem in je prišlo zaradi tega do negotovanja. Uspešno je bilo delo komisije za oddih delavcev, sindikalna podružnica je pripravila tudi obiske

Elektrika na Brunku

Na Brunku nad Radečami je v soboto zasvetila električna luč, ki so si jo tamkajšnji prebivalci že nekaj časa želeli. Otvoritev so prisostvovali zraven predstavnikov podjetja »Elektro« — predstavniki občinskega LO in družbeno-političnih organizacij iz Hrastnika.

Ta pridobitev je rezultat prizadevanja tamkajšnjih prebivalcev, saj so za elektrifikacijo pokazali veliko pripravljenost in v veliki večini prispevali denar in material ter opravili tudi precej prostovoljnih delovnih ur.

O delu komisije za predloge in pritožbe

Izvršni odbor občinskega odbora SZDL v Hrastniku je na eni izmed zadnjih sej razpravljalo o delu komisije za predloge in pritožbe, ki deluje pri občinskem odboru SZDL. Ugotovljeno je bilo, da je bila ta komisija doslej nedelavna, in so se zato na seji dogovorili o nalogah in delu komisije ter sprejeli nekatere sklepe v zvezi s kadrovske izpopolnitve komisije. — ak.

Predsednik gradbenega odbora Anton Skoporc se je v soboto zahvalil vsem prebivalcem za sodelovanje, prav tako tudi drugim gospodarskim organizacijam in ustanovam, zlasti še podjetju »Elektro« — Krško, ki so pripomogli, da je vas Brunk elektrificirana.

Spet pekarna pri Vargu

Kot smo zvedeli, bo začela verjetno že do 15. maja delovati dvotlačna parna pekarna Varga v Trbovljah. Zaradi velikega povpraševanja po kruhu in ostalem pecivu je sklenil »Veležitar« iz Celja ponovno odpreti to pekarno.

V nedeljo ob devetih.

Nabito polna lutkovna dvorana v zagorskem Delavskem domu. — Vsako nedeljo dopoldan, ko so v njej prireditve v okviru pionirskega kluba.

Prisotni z zavzetostjo sledijo programu. Včasih se kdo spozabi in začne misliti na glas, pa ga brž opozori sosed — glej, ne smeš!

Da ne boste mislili, da je to zdaj po mesecu dni prvoaprilska pote-gavičina, če bom pisal o prireditvi »Pokaži, kaj znaš«, na kateri so nastopali v pionirskem klubu 1. apr. pionirji in pionirke z zagorske osnovne šole.

Trema med nastopajočimi, kot običajno na vseh prireditvah. Začetek je bil dokaj točen in zaslužijo zato organizatorji pohvalo (včasih se pri prireditvah za mladino začete zavleče v nedogled). Napovedovalka prične z delom. Komisiji za ocenjevanje nastopajočih sta pripravljena.

Vrstijo se točka za točko. Nastop začne sedem pionirk s pesmijo »Prečuden cvet«. Potem nastopa harmonikar Franci. Pa spet dve pionirki s skečem o pohorskem Tišku. Sledijo popevke in narodne pesmi, recitacije, pa spet harmonikar, pa pionirja s harmoniko in trobento, pa spet popevke, duet in ... Predolgo bi moral naštevati, če bi hotel naštet vse.

Komisiji ocenjujeta nastopajoče. Prisotni pionirji nagradujejo tiste, ki dobijo večje število točk. Na koncu, ko napovedovalka prečita vrstni red šestih najboljših, je v dvorani tišina. Potem pa sledi priznanje, navdušeno in prisrčno, posebej še duetu Kužnik-Dolar, ki je osvojil vse možne točke (80) s pesmijo »Po jezervu«.

Prisotni so ob koncu hoteli že domov, pa jih je ustavil tov. Janez. »Ja, na uganko smo pa čisto pozabili! Saj smo se zadnjič dogovorili, da boste prinesli s sabo beležnice in svinčnik, da si boste zapisali uganko, ki vam jo bomo zastavili.«

V zboru: »Ja, uganko!«

In spet tovariš Janez: »In tu je uganka! Dobro prisluhnite: kdaj lahko koga potegneš za nos?«

Pol dvorane pionirjev takoj odgovori: »Prvega aprila!«

Vendar se tovariš Janez ne da pretenzati. Pionirjem pove, da naj rešitve napišejo na listke in jih prihodnjič prinesejo s seboj.

In tako je zagorska mladež preživela dopoldne v prijetnem razpoloženju.

In ne samo to dopoldne. Kajti v pionirskem klubu so prireditve vsako nedeljo. Škoda le, da je prostor majhen, da ne more sprejeti vseh, ki bi radi prišli v klub in zato za klub niti nimajo razboženihih posebnih lepakov. Bojijo se, da bi potem preveč najmlajših žalostnih obrazov odhajalo domov. Sicer pa,

V načrtu pa je še ena lutkovna predstava, še en nastop »Pokaži, kaj znaš«, za katerega bodo nastopajoče izbrali kar med prisotnimi pionirji in pionirkami v dvorani, pa razgovor o pripravi na praznik mladosti, predvajanje pravljicnih filmov, razgovora s člani ZB oziroma s tistimi člani ZB, ki so

Režiser Sanič prikazuje najmlajšim Zagorjanom, obiskovalcem Pionirskega kluba, lutke, ki jih je uporabil pri snemanju lutkovnega filma

saj so prireditve — kot že omenjeno — vsako nedeljo dopoldan.

Tako so v pionirskem klubu že vrteli mladinske filme, enkrat so najmlajši lahko prebrali knjige in revije, nastopili so lutkarji s »Težavami Petriljčkovih mame«, vsem tem nastopom pa sledijo razgovori z otroki.

še kot mladinci odšli v partizane, in razgovor o stanovanjski skupnosti in o delu pionirskih hišnih svetov.

Program je obsežen. Vsako nedeljo dopoldan mu sledi precej zagorskih pionirjev in pionirk. In zadovoljni preživijo uro in še več o klubu.

Odloča naj celoten kolektiv

Obračun svojega dela v lanskem letu so imeli člani sindikalne podružnice Elektro-Trbovlje v nedeljo, 22. aprila v dvorani LO-Trbovlje. Polnopravna udeležba na zboru je dala slutiti, da se bo po podanih poročilih razvila živahna razprava, vendar razen nekaterih diskusij, ki so razpravljali predvsem o vidika, da je treba več dela na področju izobraževanja in bolj pogumno sodelovati pri decentralizaciji delavskega samoupravljanja, ni bilo posebne razprave.

V razpravi je bilo zlasti poudarjeno dejstvo, da je glede združevanja podjetij, kot so to nekateri predlagali, treba upoštevati najprej želje in voljo kolektiva. Občni zbor je tudi sam naglasil, da je podjetje Elektro-Trbovlje dovolj gospodarsko močno in ni

ma namena priključevati se ne Elektro-Ljubljani in ne podjetju Elektro-Celje.

Razprava na občnem zboru je po poročilu podpredsednika tov. Jančiča še zlasti poudarila, da je treba med kolektivom več tovarišstva in konkretnih medsebojnih odnosov.

Poslovalnica »Steklarja« v Trbovljah

Podjetje »Steklar« iz Celja je v minulih dneh tega meseca odprlo svojo poslovalnico pri Dimniku. — V Trbovljah že nekaj časa ni bilo nobenega steklarja, tako da so morali potrošniki sami urejevati razbite šibe ali pa druge steklene izdelke. Poslovalnica urejuje in izpolnjuje vsa zasteklenitvena dela, nadalje jedkanje, brušenje, plekanje ter vsa splošna stavbna steklarska dela.

Vsi sklepi zadnjega občnega zbora niso bili izvršeni, zlasti ne, da bodo vsake tri mesece kolektivni sestanki vseh članov, tako tudi ni bilo polletne konference. Dejstvo, da se vrše sestanki članov po ekonomskih enotah, ne ustreza potrebi. Nujno potrebno je, da se vsi člani sindikata večkrat na leto snidejo.

Po drugi strani je pa spet res, da je sindikat vodil vso skrb za delovnega človeka, tako glede ureditve letovanj, glede skrbi za stanovanja za člane kolektiva. Za člane kolektiva v Zagorju je bilo v stanovanjske namene odobreno 20 milijonov dinarjev, v Trbovljah

V septembru predvideno referendum o statutu

Na razširjeni seji komisije za sestavo statuta občine Hrastnik so govorili o poročilu komisije, ki je proučevala krajevne skupnosti. V razpravi je bilo prineseno precej predlogov, ki naj bi bili upoštevani v novem statutu. Na prihodnjih sejah komisije za sestavo statuta občine Hrastnik bodo obravnavali poročila ostalih podkomisij, ki so proučevale delo občinske skupščine in njenih organov, vlogo družbeno-političnih organizacij, družbene službe in družbeno-ekonomski vprašanja.

Na osnovi gradiva, ki ga je pripravilo vseh pet podkomisij, bodo izdelali teze za nov statut občine, o katerem bodo razpravljali organi upravljanja in družbenopolitične organizacije, pred sprejemom pa tudi zbori občanov. Člani komisije za sestavo novega statuta v Hrastniku računajo, da bodo lahko razpisali referendum o novem statutu predvideno že v začetku septembra.

17 milijonov, v Radečah pa 2 milijona. Dobro je bilo nadalje delo sindikata za organizacijo zbora proizvajalcev v kolektivu.

Med sklepi za bodoče delo je bilo zlasti poudarjeno: potreba večkratnega shajanja članov sindikata, ureditev sindikalne dvorane, več stikov z ekonomskimi enotami, in da je treba vso skrb posvetiti delovnemu človeku, zlasti za izobraževanje članov, prav tako obiskovanju bolnih članov kolektiva doma ali pa v bolnišnicah.

Bodoče naloge so velike. Prav je, kar je bilo poudarjeno med sklepi, da je potrebno, da člani sindikata Elektro-Trbovlje gledajo na vsa dogajanja kot na celoto »kviru FLRI«, ne pa samo v okviru svojega kolektiva.

Zbori zavarovancev kmetijskih proizvajalcev v Zagorju

Zadnji ponedeljek so bili v nekaterih okoliških krajih na področju zagorske občine zbori zavarovancev — kmetijskih proizvajalcev, na katerih so razpravljali o poročilu o zdravstvenem zavarovanju kmetijskih proizvajalcev. — Precejšnji del razprave je bil posvečen spremembi zakona, da se tudi zdravstveno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev osamosvoji in še v večji meri približa samim zavarovancem. Da bi zdravstvena zavarovanja kar najbolj vskladili, se pri zdravstvenem zavarovanju kmetijskih proizvajalcev opušča dotedanji splošni osební prispevek (glavarina) in uvaja premija, ki jo bodo plačevali nosilci zavarovanja v višini, ki jo za vsako leto posebej določi okrajni LO.

Ker je v lanskem letu nastal primanjkljaj v skladu osnovnega

Delavci trboveljske Komune končujejo te dni z deli pri ureditvi parka pred poslopjem NB, s čimer bodo Trbovlje precej pridobile na lepši podobi. Dela so bila urejena s sredstvi občinskega LO in delno tudi NB

izvajalcev. Sklada za osnovno in razširjeno zdravstveno zavarovanje sta imela lani skupaj 15.898.142 dinarjev izdatkov in 11.768.213 din dohodkov, da je tako nastal primanjkljaj v višini 4.129.929 din.

Nov obrat za zaposlovanje ženske delovne sile

Glede na vedno večje število nezaposlene ženske delovne sile je dal Zavod za zaposlovanje iz Trbovelj zelo dobro pobudo za ustanovitev novega obrata za izdelavo artiklov za gospodinjstva. Zavod je zagotovil tudi določena finančna sredstva. V obratu bi trenutno lahko zaposlili manjše število žena in deklet, drugo leto pa bi se število zaposlenih občutno povečalo.

V obratu bi izdelovali razne gospodinske potrebščine iz plastične mase in barvnih kovin ter ostale predmete.

Kot pričakujejo, bo obrat začel verjetno delovati že v drugi polovici tega leta.

Nov obrat družbene prehrane

Na pobudo ObLO Trbovlje in glede na večje potrebe je sklenil delovni kolektiv SGP »Zasavje«, naj bi v maju ali pa najkasneje junija združili vse tri dosedanje menze tega podjetja v centralno menzo.

Prostore za novo centralno menzo bodo uredili v preurejenem samskem domu v Zgornjih Trbovljah. Zmogljivost menze bo 300 obrokov, sedaj pa se hrani v menzi približno 300 delavcev tega podjetja in pa »Komunale«.

Pričakujejo, da se bodo občutno zmanjšali režijski stroški, hrana pa bo precej boljše in cenena.

Brezalkoholnih pijač dovo

Prejšnji obrat »Sodavica«, ki deloval v sklopu gostinskega podjetja »Majolka« iz Trbovelj, se je osamosvojil s 1. januarjem 1962. Obrtno podjetje »Sodavica« si prazadeva, da bi v čim krajšem času začelo delovati v novih obratnih prostorih. V zvezi s tem so že storili vse potrebne ukrepe za nakup novih strojev, tako da se bo dosedanja zmogljivost 5000 steklenic na osem ur povečala na 8000 steklenic.

Upajo, da bodo lahko že do te sezone z novimi stroji zadovoljili vsa povpraševanja in občutno izboljšali kvaliteto svojih brezalkoholnih pijač: cocc, citronade, oranžade, sifona, mentola ter drugih izdelkov.

Zavod za zaposlovanje delavcev Trbovlje

čestita vsem delovnim ljudem, še posebej občanom Trbovelj,

OB 1. MAJU

mednarodnem delavskem prazniku in jim želi obilo delovnih uspehov

Občinski ljudski odbor, Občinski odbor SZDL, Občinski komite ZKS, Občinski komite LMS, Občinski odbor ZB NOV ZAGORJE OB SAVI

z drugimi družbeno-političnimi organizacijami in društvi čestitajo občanom zagorske občine in delovnim ljudem širom po domovini k mednarodnemu delavskemu prazniku — 1. maju

GOSTINSKO PODJETJE ZAGORJE OB SAVI

Cesta Borisa Kidriča, tel. 81-037, s poslovalnicami

Hotel »KUM«, Prešernova cesta, telefon 81-007,

KRIZISCE, Kidričeva cesta, APNENICE, Kolodvorska cesta, telefon 81-038,

KOLODVOR, Savska cesta, PRI FRANCETU, Potoška vas,

KEGLJIŠČE, Podvine, PROLETAREC, Selo,

KOTREDEŽ, Kotredež, KOVAČ, Eberlova cesta,

LOKE, Loke, PRI KNAPU, Kisovec in

ZALOŽNA KLET, Kidričeva cesta, telefon 81-037

Priporočamo se za obisk naših poslovalnic. Postrežba točna in solidna. Cene konkurenčne. Izbrano blago. Vsem gostom in občanom Zagorja ob Savi čestitamo ob 1. maju

Lesna industrija Litija

čestita k 1. maju — prazniku dela vsem poslovnim prijateljem ter občanom Litije in prebivalcem ostalih zasavskih občin

Industrija gradbenega materiala

Zagorje ob Savi

čestita ob mednarodnem delavskem prazniku — 1. maju vsem delovnim ljudem širom po domovini, še posebej pa občanom Zagorja ob Savi

Obrtno podjetje »ZASČITA«, prej »Čevljarstvo«, ZAGORJE OB SAVI

izdeluje vsa zaščitna sredstva za higiensko tehnično varstvo. Vsem delovnim ljudem, še posebej občanom Zagorja ob Savi, čestitamo k 1. maju!

Občni zbor društva upokoјencev

Na občnem zboru Društva upokoјencev v Trbovljah 11. apr. t. l., ki se ga je udeležilo nad 500 članov ter zastopnikov SZDL, občinskega sindikalnega sveta ter Zavoda za socialno zavarovanje in drugih, so obravnavali resna vprašanja prizadetih upokoјencev — povratnikov, nadalje pridobitev poslovnih prostorov v starem Rudarskem domu, kjer naj bi se upokoјenci redno shajali, se posvečali kulturnoprosvetnemu delu, klubskemu življenju, prebira-

Tuberkulinizacija goveje živine

S predlogom sveta za kmetijstvo in gozdarstvo pri občinskem LO, da se najkasneje do 31. marca 1963 izvede tuberkulinizacija goveje živine na področju zagorske občine, sta na zadnji seji soglašala oba zbora občinskega LO. Sprejel je tudi odobrobo o obveznem izkoreninjenju goveje tuberkuloze in odlok o ustanovitvi sklada za plačevanje odškodnin za tuberkulozne živali. Z odredbo je določeno, da organizira in vodi izkoreninjenje tuberkuloze goved posebna komisija, ki jo imenuje svet za kmetijstvo in gozdarstvo, tehnična izvedba akcije je pa poverjena Veterinarski postaji. Določeno je tudi, da se opravljata tuberkulinizacija in pregled živine po hlevih na stroške lastnikov, in sicer po 300 dinarjev za glavo.

nju časopisov, raznih brošur itd. Ker so rudarji, sedaj upokoјenci, svoječasnno največ doprinesli s prostovoljnim delom k izgradnji Rudarskega doma, sodijo, da so upravičeni do delitve teh prostorov.

Med ostalim so sklenili, da se za inozemske upokoјence določi tričlanska komisija, ki naj bi v povezavi s SZDL in zavodom za socialno zavarovanje pomagala pri reševanju prošenj za doseg njihovih pravic, tako da se posamezniki ne bi stalno obračali za pojasnila direktno v Francijo, temveč da bi se njihove težave in vprašanja najprej obravnavala doma, nato pa vse prinesene in upravičene zahteve predložile Republiškem odboru za inozemske pokojnine in rente v nadaljnje reševanje. — E. M.

Telovadna akademija

Učenci osnovne šole narodnega heroja Rajka v Hrastniku so pripravili telovadno akademijo. Program so pripravili ravnatelji vseh razredov in učiteljica telesne vzgoje Gizela Zavadlal. Učenci so v osemnajstih točkah prikazali spretnosti, ki so se jih naučili. Program je bil pisan in dobro izveden, žal je pa bila udeležba starejših nezadovoljiva, ker je bilo pričakovati, da se bo prireditve udeležilo več staršev nastopajočih otrok. — ak.

Več zdravih zob!

V letošnjem februarju so v Zasavju ustanovili strokovno sekcijo zobozdravstvenih delavcev, ki si je mimo strokovnih problemov zadala tudi nalogo, da pomaga pri urejanju zobozdravstvene službe v Zasavju, ki je zaradi pomanjkanja strokovnega kadra v težkem položaju. Maksimalna zaposlitev strokovnega kadra ne more zadostiti velikim potrebam prebivalstva in tudi ne kaže, da bi se situacija v doglednem času popravila. Na nedavnih zbiorih zavarovancev je bilo ponovno poudarjeno, da je treba dati zobozdravstveni službi več pomoči, štipendirati nove kadre in obstoječega stimulativno honorirati. Nove naloge, ki jih je zobozdravstvena služba prejela z razširjenim zdravstvenim zavarovanjem kmetijskih proizvajalcev, so za zobne ambulante trd oreh, ker se s povečanjem števila zavarovancev ni sorazmerno povečalo število zobozdravstvenih delavcev.

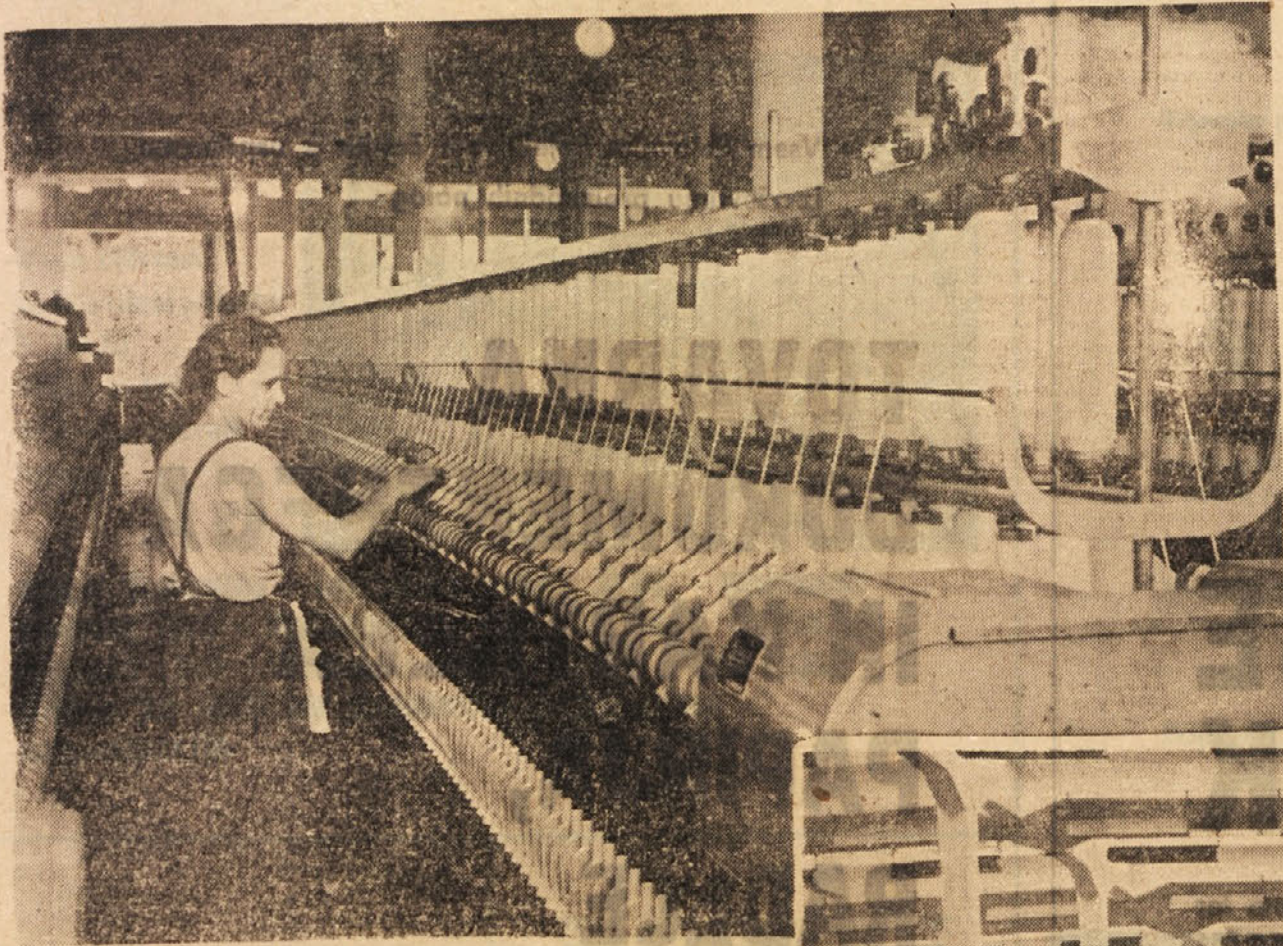
Za šolsko in predšolsko mladino delajo šolske zobne ambulante, vendar niti ena nima stalnega zobozdravnika in se vse delo razvija v nadurnem delovnem času in omejenem obsegu, zato ne izkazuje aktivne bilance in jih je treba dotirati. Stanje zobovja pri mladini je vse prej kot zadovoljivo in bo treba temu problemu posvetiti posebno pozornost. Spričo velike potrebe deluje za šolsko mladino potujoča zobna ambulanta. Pred kratkim je bila v Trbovljah, nato pa pride v vse večje kraje Zasavja, da bo tudi njihova mladina deležna zobozdravstvene oskrbe. Po sedanjem stanju pride v Zasavju povprečno 10.000 prebivalcev na posameznega zobnega terapevta, kar je visoko pod povprečjem v LRS. Da bi se pa približali idealnemu številu prebivalcev na enega zobozdravnika, bi pa za zasavsko področje potrebovali vsaj še 12 zobozdravnikov. Novoustanovljena sekcija zobozdravstvenih delavcev za Zasavje je ob upoštevanju težavnega

položaja na terenu sklenila, izvršiti občasne delovne akcije v oddaljenejših krajih, da tam pregleda stanje zobovja šolske in predšolske mladine in da najnujnejše delo opravi že kar na terenu.

Prve take akcije, ki je bila izvršena 8. aprila na Mlinšah in v Kolovratu, se je udeležilo 15 zobozdravstvenih delavcev, ki so, opremljeni s potrebnim instrumentarjem, izvršili koristno delo s številnimi pozitivnimi storitvami, ker so mimo plombliranja zob izvršili tudi potrebne ekstrakcije in preglede. Mladina teh šol se je odzvala skoro stoodstotno, kar priča o veliki potrebi in želji prebivalstva samega po povečanju kapacitet obstoječih zobnih ambulant. Dobro organizirana akcija, v kateri je sodelovalo šest ekip zobozdravstvenih delavcev iz Radeč, Hrastnika, Trbovelj in Zagorja, je naletela na ugoden odmev pri prebivalstvu, ki želi, da bi se ta način zobozdravstvene pomoči utrjeval in razširil.

Naslednja taka akcija bo na Dolu pri Hrastniku. Mimo efektivnega dela posvečajo zobozdravstveni delavci pozornost tudi preventivnim ukrepom za preprečevanje zobne gnobe. V ta namen prireajo predavanja o pravilni negi zobovja in pravilni prehrani ter organizirajo po šolah izvajanje fluornih akcij. Ta teče že na številnih šolah. V letošnjem letu bodo skušali v to akcijo vključiti vse šole v Zasavju, posebno še zato, ker je Okrajni zavod za socialno zavarovanje objubil pomoč s tem, da prispeva polovico denarja za nakup fluorkalcijevih tablet. Upamo, da bomo naleteli na ugoden odmev pri vzgojiteljih in starših za dosledno izvajanje akcije, ki je uspešna za preprečevanje gnitja zob.

Sekelji zasavskih zobozdravstvenih delavcev pa želimo še obilo uspeha pri izvajanju idealno zamišljenega programa za izpopolnjevanje vrzell v zobozdravstveni službi.

Predilnica Litija

1886 - 1962

čestita vsem svojim
cenjenim poslovnim
partnerjem in vsem
delovnim ljudem

Jugoslavije za
praznik dela - 1. maj

Priporočamo tkalnicam in
pletilnicam svojo
kardirano bombažno in
stanično prejo, ki jo
izdelujemo v širokem
asortimanu

ObLO, ObO SZDL, ObK ZK ObK LMS, ObO ZB NOV LITIJA

z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami čestita občanom
in delovnim ljudem širom po Jugoslaviji k prazniku dela — 1. maju,
ter jim žele še obilo uspehov v delu

Praktična, sodobna, elegantna
samo SVEA
kuhinjska oprema

Lesno industrijsko podjetje ZAGORJE OB SAVI

Čestitamo ob 1. maju
in se priporočamo

Tovarna konfekcije in pletenin „SAVA“

Zagorje
ob Savi

priporoča nakup izdelkov
Vsem delovnim ljudem čestitamo
k prazniku dela — 1. maju

Komunalno podjetje Zagorje ob Savi

čestita vsem delovnim ljudem, še
posebej občanom Zagorja,
ob prazniku dela — 1. maju

Klavnica Zagorje ob Savi

se priporoča za obisk poslovalnic
Čestitamo ob 1. maju

Gradbeno podjetje

Zagorje ob Savi

čestita vsem delovnim ljudem zagorske komune in širom po Jugo-
slaviji k doseženim uspehom in ob 1. maju — mednarodnem
delavskem prazniku

Kmetijska zadruga

ZAGORJE OB SAVI

čestita vsem članom in občanom
zagorske občine k mednarodnemu
delavskemu prazniku — 1. maju

Zavod za zaposlovanje delavcev

LITIJA

ČESTITA OB 1. MAJU

Kmetijska zadruga GABROVKA- DOLE

čestita članom ob 1. maju
Prebivalcem Gabrovke tudi naj-
pristržnejše čestitke ob krajevnem
prazniku

KOLEKTIV

STEKLARNE HRASTNIK

čestita vsem cenjenim odjemalcem in dobaviteljem ter delovnemu ljudstvu ob **Prazniku dela, 1. MAJU** ter jim želi obilo nadaljnjih uspehov pri dvigu proizvodnje in produktivnosti dela

Za praznik dela čestita vsem Zasavčanom

Veleblagovnica „NAMA“ LJUBLJANA

Obiščite nas in prepričajte se o bogati izbiri vsakovrstnega blaga za dom, družino in gospodinjstvo

Splošno trgovsko podjetje Radeče

se pridružuje čestitkam ostalih delovnih kolektivov
k prazniku dela, 1. MAJU

Obiščite naše poslovalnice in zadovoljni boste. Dobili boste vse, kar potrebujete za dom in družino

DELOVNI KOLEKTIV

MEHANIKA TRBOVLJE

čestita vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem za mednarodni praznik dela

Splošna bolnica Trbovlje

čestita ob mednarodnem delavskem prazniku
1. maju

Vsem delovnim kolektivom čestita k uspešnemu izvrševanju proizvodnih nalog

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA, RADEČE

Vsem delovnim ljudem v Zasavju in poslovnim prijateljem širom po domovini čestitamo k letošnjemu prazniku dela, 1. MAJU in jim želimo prijetno praznovanje

Vsem delovnim ljudem Trbovelj iskreno čestitamo k prazniku dela — 1. MAJU

Industrijsko podjetje „Meso“ Trbovlje

Zagotavljamo, da bo tudi v bodoče naša edina skrb zadovoljiti potrošnike s kvalitetnim mesom in mesnimi izdelki. Poskrbeli bomo, da bodo naši prodajni lokali sodobno urejeni tako, kot se za kulturno potrošbo delovnega človeka zahteva in pričakuje.

S primerno preskrbo potrošnikov bomo vedno skušali ustvariti kar najboljše razpoloženje.

Občinski svet svobod in prosvetnih društev Trbovlje

z vsemi Svobodami in prosvetnimi društvi čestita k delavskemu prazniku — 1. maju vsem članom in obiskovalcem kulturno-prosvetnih prireditev

Delovni kolektiv KMETIJSKE ZADRUGE iz Trbovelj

želi vsem delovnim ljudem Zasavja obilo uspehov pri delu ter jim čestita za praznik dela 1. MAJ

Za 1. maj čestita vsem in se priporoča

KLAVNICA IN PREKAJEVALNICA RADEČE

K prazniku dela
1. maju
čestita vsem

KURIVOPROMET RADEČE

Vse vrste električnih napeljav in popravil vam izvrši

Elektromehanična delavnica Hrastnik

Za 1. maj čestita vsem delovnim ljudem

Vsem občanom
ob delavskem prazniku
1. MAJU
čestita in želi
še veliko delovnih
uspehov

**ObLO Trbovlje - Občinski odbor SZDL - Občinski
komite ZKS - Občinski sindikalni svet - Občinski
komite LMS - Občinski odbor ZROP - Občinski
odbor ZB NOV ter družbene in politične
organizacije**

Trgovsko podjetje

„PRVI JUNIJ“ TRBOVLJE

z veleblagovnico in samopostrežnimi trgovinami ter z vsemi svojimi
poslovalnicami se priporoča cenjenim potrošnikom ter jim nudi
v svojih poslovalnicah vse, kar potrebujejo za dom in družino.

Vsem delovnim ljudem Zasavja pa čestitamo za delavski praznik

1. MAJ

Priporoča se delovni kolektiv

Trgovskega podjetja »Prvi junij«, Trbovlje

Vsem
poslovnim
prijateljem,
občanom in
Zasavčanom
čestita
za **1. maj**

**delovni
kolektiv**

„Metalije“
iz
Trboveli

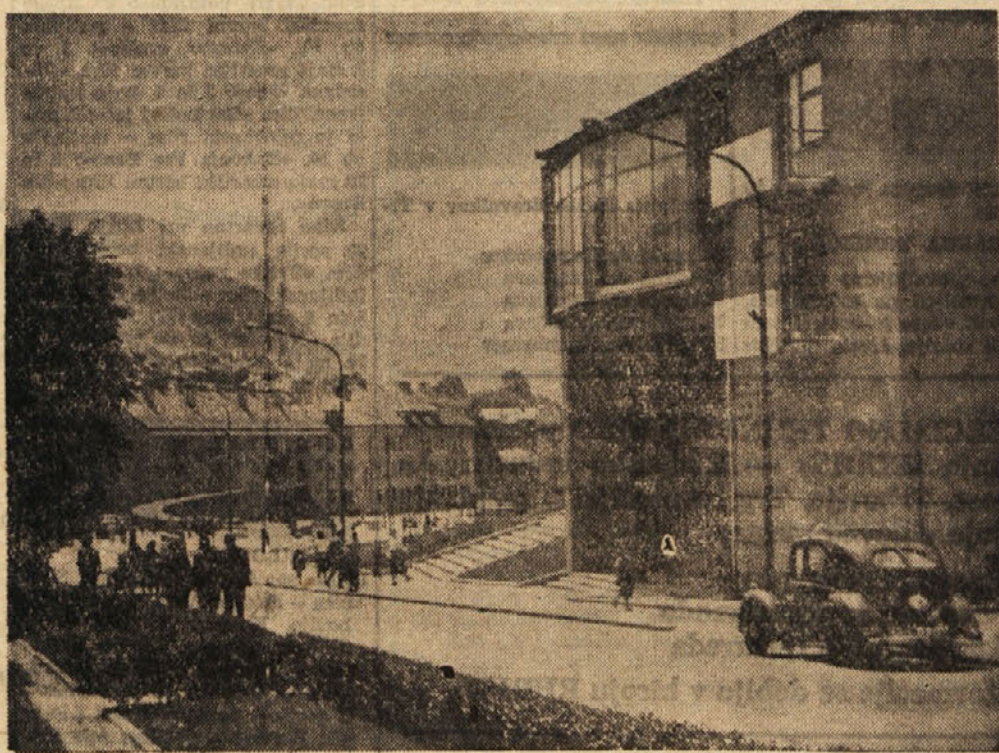
Zavod za zaposlovanje invalidov ter
drugih za delo manj zmožnih oseb

**„TIKA“
Trbovlje**

čestita vsem za praznik dela

Vsem koristnikom PTT uslug čestita
za praznik dela

**podjetje za
PTT promet
Trbovlje**

Kino Svoboda Trbovlje II

čestita vsem delovnim ljudem k prazniku dela, 1. maju, in jim želi
prijetno praznovanje.

Ne pozabite si ogledati vefilma »V 80 dneh okrog sveta«!

**Komunala
Trbovlje**

čestita delavskemu razredu in vsemu
delovnemu ljudstvu k prazniku dela,
1. maju ter želi vsem obilo nadaljnjih
uspehov

**Elektro
Trbovlje**

z vsemi ekonomskimi enotami čestita
vsem delovnim ljudem za Praznik dela
1. maj

**Gostilna
DELA VSKI DOM
Trbovlje**

se priporoča cenjenim obiskovalcem
ter želi prijetno praznovanje
ob prazniku dela - 1. maju
in jim čestita

Vsem prijateljem dobre kapljice želi
vse najboljše za 1. maj

delovni kolektiv

**„Dalmatinska klet“
Trbovlje**

**Avtoprevoznništvo
Trbovlje**

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela in se priporoča

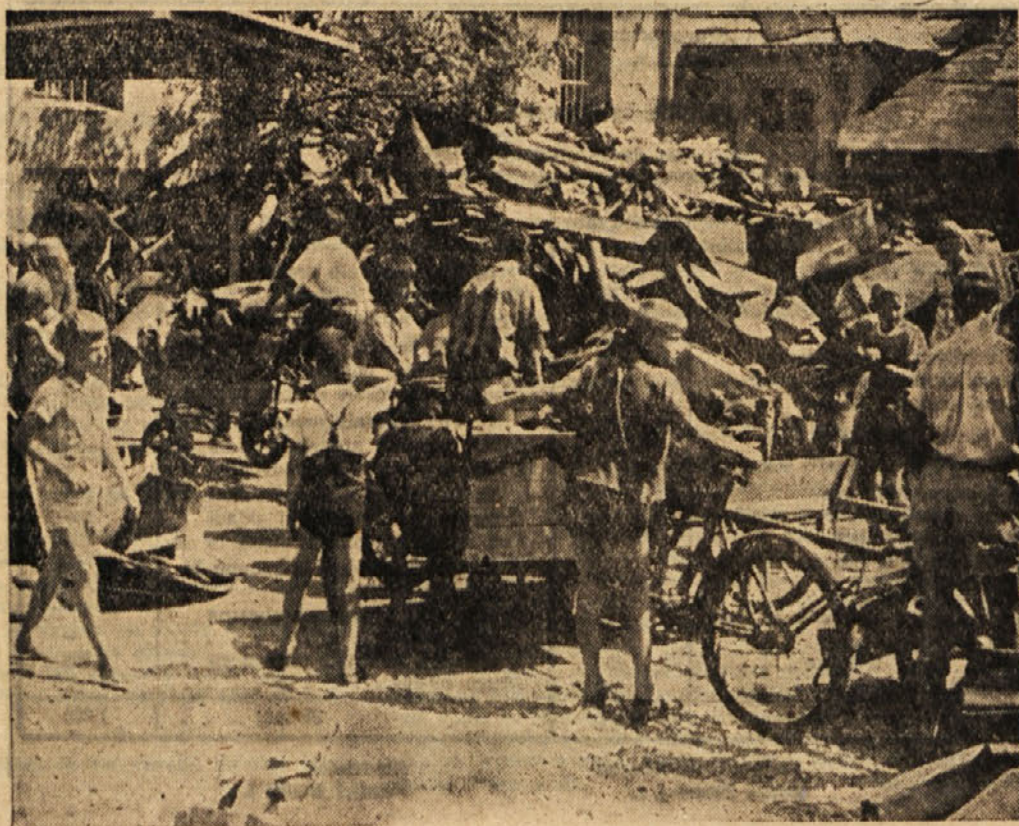
Delovni kolektiv podjetja

„ODPAD“ TRBOVLJE

z zbiralnicami Zagorje, Hrastnik, Zidani most in Radeče

želi vsem delovnim ljudem prijetno praznovanje delavskega praz-
nika, 1. maja, in jim čestita k doseženim uspehom.

Mladina, bliža se čas poletnih počitnic, zbiraj vse staro železo,
kosti, steklo, krpe in vse ostalo, kar odkupujejo zbiralnice ODPADA
po najvišjih dnevnih cenah.

OBVEŠČEVALEC

Mali oglasi

Prodajam novo posteljo, dve okni, dvokolo, dežni plašč za 30.000 din. — Naslov v upravi lista.

Poceni prodajam zelo dobro ohranjeno kuhinjsko kredenco. — Mivce, Novi dom 3, Trbovlje.

Obvestila

DELAJSKI DOM TRBOVLJE

V soboto, 5. maja 1962, bo gostovalo v gledališki dvorani Delavskega doma v Trbovljah Slovensko ljudsko gledališče iz Celja z dramo Arthurja Millerja »SMRT TRGOVSKEGA POTNIKA«. Predstava ob 16. uri bo za mladino, ob 20. uri pa za večerni abonma.

Vse abonente vlijudno prosimo, da poravnajo svoje plačilne obveznosti do Delavskega doma.

Uprava Delavskega doma

Sporočamo, da začne po 1. maju obratovati »Tomoš« servis pri Ivanu Jerebu v Trbovljah.

Zahvale

Ob izgubi dragega moža, ata in starega ata

FRANCA TOMSICA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrazili sožalje. Hvala dr. Komorowskemu in dr. Drnovškemu za skrbno nego in trud med pokopniško boleznijo. — Hvala godbenikom, pevcem, vsem petim govornikom za poslovalne besede, posebno predsedniku ObLO Trbovlje tov. Gosaku za njegove poslovalne in tolažilne besede. Hvala vsem odbornikom ObLO, kakor tudi SZDL center Trbovlje za izkazano pomoč.

Prisrčna hvala sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, posebno organizatorjem, ki ste se potrudili za veličastno slovo od pokojnega.

Zaljubljeni: žena Stefi, sinova Franci in Vilko, mama, brat, sestre in ostalo sorodstvo

Ob bridki izgubi nepozabnega moža, očeta, starega očeta

IVANA BLATNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje. Posebno zahvalo izrekamo Zvezi borcev na Leninovem trgu, godbi, duhovščini in vsem znancem in sosedom.

Zaljubljeni: žena Marija, hčerki Ema in Pavla z družino, sin Ivo in ostalo sorodstvo Trbovlje, dne 19. aprila 1962

Dežurna služba

Dežurna služba dravnikov v Trbovljah

26. aprila dr. Kramberger
27. aprila dr. Južničeva
28. aprila dr. Južničeva
29. aprila dr. Južničeva
30. aprila dr. Kramberger

KOMERCIALNO TEHNIČNI BIRO poslovnega združenja »RUDIS« — Rudarsko industrijska skupnost, Trbovlje, Trg revolucije 7, razpisuje naslednja delovna mesta:

1. pravnega referenta
2. referenta za propagando
3. daktilografko I. razreda

Vse informacije se dobijo v biroju RUDIS.

ORGANI UPRAVLJANJA IN UPRAVA BOLNICE NAPROŠA

VSA DRUŠTVA IN ORGANIZACIJE, DA V PRIHODNJE NE POSILJAJO PROŠENJ OZIROMA VLOG KAKRŠNEKOLI VSEBINE ZA DENARNO ALI MATERIALNO POMOČ, KER NIMAMO ZA TO DOLOČENIH NOBENIH SREDSTEV. NA DOSPELE VLOGE TAKE VSEBINE S 1. MAJEM 1962 NE BOMO VEČ PISMENO ODGOVARJALI.

SPLOŠNA BOLNICA TRBOVLJE

Zaključni računi gospodarskih organizacij

GOSTINSKO PODJETJE »MAJOLKA«, TRBOVLJE
na dan 31. decembra 1960

Postavka	Znesek (v 000 din)	Postavka	Znesek (v 000 din)
A. Osnovna sredstva		A. Viri osnovnih sredstev	
Osnovna sredstva	27,648	Sklad osnovnih sredstev	27,648
Denarna sredstva osn. sredstev	—	Drugi viri osnovnih sredstev	—
B. Sredstva skupne porabe		B. Viri sredstev skupne porabe	
Sredstva skupne porabe	—	Sklad skupne porabe	—
Denarna sredstva skupne porabe	—	Drugi viri sredstev skupne porabe	—
C. Obratna sredstva		C. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	17,456	Sklad obratnih sredstev	7,571
D. Izločena sredstva		Drugi viri obratnih sredstev	—
Denarna sredstva rezervnega sklada in drugih skladov	1,704	D. Rez. sklad in drugi skladi	
Denarna sredstva nerazporejenih sredstev	—	Rezervni sklad in drugi skladi	4,353
E. Sredstva v obračunu in druga aktiva		Viri nerazporejenih sredstev	—
Kupci in druge terjatve	5,311	E. Viri sredstev v obračunu in druga pasiva	
Druga aktiva	—	Kratkoročni krediti za obratna sredstva	—
Skupaj	52,119	Dobavitelji in druge obveznosti	12,547
		Druga pasiva	—
		Skupaj	52,119

Vodja računovodstva:
Draga Pinter l. r.

Predsednik UO:
Slavi Stakne l. r.

Direktor:
Draga Pinter l. r.

GOSTIŠČE »ZASAVJE« TRBOVLJE
na dan 31. decembra 1960

Postavka	Znesek (v 000 din)	Postavka	Znesek (v 000 din)
A. Osnovna sredstva		A. Viri osnovnih sredstev	
Osnovna sredstva	—	Sklad osnovnih sredstev	—
Izločena sredstva	—	Drugi viri osnovnih sredstev	—
B. Sredstva skupne porabe		B. Viri sredstev skupne porabe	
Sredstva skupne porabe	—	Sklad skupne porabe	9
Denarna sredstva skupne porabe	—	Drugi viri sredstev skupne porabe	—
C. Obratna sredstva		C. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	1,314	Sklad obratnih sredstev	—
D. Izločena sredstva		Drugi viri obratnih sredstev	—
Denarna sredstva rezervnega sklada in drugih skladov	—	D. Rez. sklad in drugi skladi	
Denarna sredstva nerazporejenih sredstev	—	Rezervni sklad in drugi skladi	542
E. Sredstva v obračunu in druga aktiva		Viri nerazporejenih sredstev	—
Kupci in druge terjatve	494	E. Viri sredstev v obračunu in druga pasiva	
Druga aktiva	—	Kratkoročni krediti za obratna sredstva	—
Skupaj	1,808	Dobavitelji in druge obveznosti	1,266
		Druga pasiva	—
		Skupaj	1,808

Vodja računovodstva:
Draga Pinter l. r.

Direktor:
Danijel Blažič l. r.

iz Trbovelj, in Rozalija Kos, krojaška vajenka iz Trbovelj; Franc Jančič, ključavničar iz Trbovelj, in Helena Koritnik, delavka iz Trbovelj; Anto Komučar, kovač iz Trbovelj, in Marija-Tatjana Smidt, gospodinja iz Trbovelj; Viljem Znidaršič, delavec iz Trbovelj, in Veronika Pirc, delavka iz Trbovelj; Viktor Suhar, sofer iz Trbovelj, in Helena Lakner, kuharica iz Trbovelj; Martin Rajšek, upokojenec iz Trbovelj, in Marija Vrežar roj. Smodiš, upokojenka iz Trbovelj.

Umrli so: Antonija Zajc roj. Kováč, kmetica iz Trbovelj, Ključevca 8 — stara 75 let; Matija Pinter, upokojenec iz Trbovelj, Majcnova 19 — star 75 let; Franc Zalokar, upokojenec iz Trbovelj, Dobrna 19 — star 65 let; Neža Česrnica roj. Mejač, upokojenka iz Trbovelj, Dom in vrt 9 — stara 84 let; Johana Kolar roj. Jankovič iz Trbovelj, Neža 26 — stara 65 let; Alojz Hribar, upokojenec iz Trbovelj, Pod ostrim vrhom 5 — star 81 let.

ZAGORJE

Rodili sta (izven porodnešnice): Zora-Marija Sink, Zagorje - deklko; Amalija Novak, Kisovec — dečka.

Poročili so se: Ladislav Skok, delavec iz Zagorja, in Marija Kotar, delavka iz Zagorja; Janez Škrabar, kovinostugar iz Kisovca, in Emilija Čretnik, natačarica iz Izlake.

Umrli so: Stefan Goneli, upokojenec iz Potoške vasi — star 67 let; Rozalija Višnikar roj. Trobentar, gospodinja iz Zagorja — stara 72 let; Marija Steiner roj. Drnovšek, gospodinja iz Zagorja — stara 72 let; Peter Mrva, upokojenec iz Zagorja — star 87 let.

HRASTNIK

Rojstev (izven porodnešnice) ni bilo.

Poročili so se: Rafael Podkoritnik, rudar s Kala 7, in Ljudmila Trnolšek, gospodinja s Kala 7; Franc Podkoritnik, rudar iz Prebolda, Matke 64, in Gabrijele Trnolšek, delavka s Kala 7; Ivan Hercog, mesar iz Hrastnika 64, in Magdalena Lah, delavka iz Hrastnika 64; Francišek Repše, uslužbenec iz Novega mesta, Solska 12, in Gabrijele Cudovan, delavka z Dola 183.

Umrli sta: Marija Rahle roj. Ocepek, upokojenka iz Hrastnika 64 — stara 85 let; Jože Rakar, soc. podpiranec iz Hrastnika 172 — star 84 let.

BREZICE

Rodile so: Terezija Urek, Rakovec 10 — dečka; Marija Vogrinc, Sentenart 39 — dečka; Jožefa Pavlovič-Kovačič, Cerklje 45 — dečka; Ivanka Držič, Sela 68 — dečka; Terezija Gramc, Mostec št. 45 — deklko; Ljubica Slogar, Brdovec — dečka; Elizabeta Bajc, Velika vas 15 — deklko; Anica Kelhar, Bizelsko 155 — dečka; Ana Gramc, Malence 24 — dečka; Ivana Račič, Hrašnje št. 13 — deklko.

Poročili so se: Franc Černelič, kmetovalec iz Pavlove vasi 77, in Antonija Gorišek, poljedelka iz Dob 13; Dušan Gvozdič, elektrotehnik iz Zagreba, in Ljudmila Kragl, uslužbenka iz Brezice 107; Stanojle Jovanović-Sretenović, zidar iz Mačkatiče št. 77, in Nada Mavsar, gospodinjica pomočnica iz Bušče vasi 17.

Umrli so: Marija Brinovar, gospodinja iz Stržišča 1 — stara 77 let; Marija Gorjup, družinska upokojenka iz Brezice — stara 82 let; Stefan Zobarč, sin kmeta iz Ponikve 7 — star 25 let; Matija Juratovec, kmetovalec iz Novega sela 6 — star 66 let; Alojz Hribaršek, inv. upokojenec iz Dol. Leskova 12 — star 68 let; Kristina Kurent, družinska upokojenka iz Sentenarta št. 44 — stara 82 let.

Nesreče

V ZAGORJU

Alojz Zakrajšek, star 39 let, zaposlen pri Rudniku. — Pri uravnavanju prevračevalca je imenovani zašel med vozilec in prevračevalca, pri čemur ga je stisnilo na levo stran kolka.

Leon Slapar, star 50 let, zaposlen pri Keramiki. — Ko je v samokolnici peljal glino iz bazena na svoje delovno mesto po posevnem mostu, mu je spodrsnilo tako, da mu je samokolnica padla iz rok, pri tem pa udarila z ročajem mezinice desne roke in ga poškodovala.

Mirko Povše, star 32 let, zaposlen pri Rudniku. — Pri uravnavanju prevračevalca je prišel z levo roko med prevračevalca in vozilec, ki ga je stisnil na prste.

Lado Kropivc, star 42 let, zaposlen pri Rudniku. — Pri kovanju obljemk za cevovode je udaril s kladivom po nakovalu, pri tem se je od kladiva odločil drobce železa in mu prišel v kazalec desne roke.

Alojz Brodar, star 20 let, zaposlen pri Rudniku. — Na dvotiru v B polju mu je spodrsnilo, pri čemur je udaril z roko po robu »vozilca« in si poškodoval desno roko v zapestju.

Branko Kranjc, star 22 let, zaposlen pri Rudniku. — Ko je izde- loval stropanik, mu je odletel drobce premoza v desno oko.

Peter Flac, star 31 let, zaposlen

OBVESTILO UREDNISTVA IN UPRAVE

● PRICUJOCA STEVILKA »ZASAVSKEGA TEDNIKA« JE DVOJNA IN IMA 20 STRANI.

● ZARADI PRVOMAJSKIH PRAZNIKOV BO NASLEDNJA STEVILKA CASOPISA IZSLA SELE V CETRTEK, 10. MAJA, V OBICAJNEM OBSEGU.

● MALE OGLASE, OBJAVE, ZAHVALE IN DRUGA OBVESTILA TER OBJAVE SPREJEMAMO ZA PRIHODNJO STEVILKO, KOT SICER OBICAJNO, DO TORKA 8. MAJA DO 10. URE,

pri Rudniku. — Pri spravilu lesa po koritih transporterja je sodelavec porinil za njim kos lesa, kjer mu je stisnilo sredinec in prstanec desne roke.

Jože Srebot, star 18 let, zaposlen pri Rudniku. — Pri zalozitvi stene se je odločil kos jalovine in mu padel na desno roko.

Ivan Podrenik, star 32 let, zaposlen pri Rudniku. — Pri padcu se je na robu korita udaril na desno stran prsnega koša.

RTV v tem tednu

PETEK — 27. aprila

8.25 Naš zabavni kaledoskop; 10.15 Od tod in ondod; 11.35 Zelim vam dober tek; 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Francka Trebar; Zivinojereja v novomeškem okraju; 13.50 Zabavni intermezzo; 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Stajerska pripovedka; 17.05 Za spomin na Prvomajsko zvočne razglednice; 20.00 Glasba in spomini; 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled; 22.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA — 28. aprila

8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji; 10.15 Od tod in ondod; 11.30 V svetu cicibanov; 12.05 Kvintet Niko Stritof s štirimi fanti; 13.30 Sovjetska, češka in poljska zabavna glasba; 14.35 Za praznik dela — priljubljene melodije; 15.25 Radi bi vas zabavali; 17.05 Gremo v kino; 19.05 Prvomajsko zvočne razglednice; 20.00 Domači zvoki pred sobotnim večerom; 21.00 Za prijeten konec tedna; 22.15 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA — 29. aprila

8.00 Mladinska radijska igra — Aleksander Popović; Rdeči arhimed; 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden; 10.00 Se pomnite tovariši... Vojko Novak; Prvomajski spomini; 11.30 Nedeljska reportaža; 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 13.30 Za našo vas; 14.00 Pihalni orkester LM z novimi posnetki; 14.15 Prvomajski sprehod med zabavnimi in narodnimi napevi; 15.15 Harfa in klavir v ritmu; 16.00 17.15 Radijska igra — Anton Ingolič — Franc Žižek; Obtožujem; 18.30 Sportno popoldne; 19.05 Prvomajsko zvočne razglednice; 20.00 Izberite melodijo tedna.

PONEDELJEK — 30. aprila

8.55 Za mlade radovedneže; 10.15 Zabavni takti — iskrene želje; 11.00 Domači ansambli v plesnem ritmu; 12.05 Ansambel in pevec Milana Stanteta; 12.15 Kmetijski nasveti — Jože Kregar; Cvetice na okna; 13.30 Melodije v duhu in molu; 14.30 Venec melodij za 1. maj; 15.40 Literarni sprehod — Matevž Hec; Povest vselega kurirja; 18.10 Javna otroška oddaja; 20.15 Reportaža — 1. maj pri nas.

TOREK — 1. maja

8.35 do 12.00 Predvideno za prenos Prvomajske parade; 12.05 Naši narodno zabavni ansambli; 14.00 Koroski oktet je smel tuje in domače skladbe; 15.15 Zabavno popoldne; 17.30 Poskočna harmonika; 18.00 Petnajst minut z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana; 19.05 Z zabavnim ansamblom Jožeta Kampiča; 20.20 Radijska igra — Harlemska balada; 22.15 Zaplešite z nami.

SREDA — 2. maja

8.40 Komorni zbor RTV Ljubljane z novimi posnetki; 9.25 Melodije slovenskih avtorjev; 10.40 Lepe melodije; 11.00 Reportaža — Silvo Matelič; 24 ur v družini; 12.05 Dvajset tisoč kilometrov muziciranja; 13.30 Dvakrat petnajst minut iskrenih želja za 1. maj; 14.00 V narodnem tonu; 15.15 Zabavno popoldne; 18.00 Ansmbli in solisti RTV Zagreb; 20.00 Z novim ansamblom Bojana Adamiča; 20.45 Priljubljene melodije; 21.00 Misel svobode v velikih operah.

CETRTEK — 3. maja

8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — Ziva beseda iz ograjenega mesta; 10.15 Od tod in ondod; 12.05 Marija Gazvoda je smejala z Avgustom Stankom; 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Oto Muck; Krmljenje govedi v poletju; 13.30 Zvoki izpod zelenega Pohorja; 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.30 Turistična oddaja; 17.05 Koncert po željah poslušalcev; 18.10 Naš zabavni kaledoskop; 19.05 Medigra za razne instrumente; 20.00 Cetrtek večer domačih pesmi in napevov.

PETEK — 4. maja

8.05 Naš zabavni kaledoskop; 10.15 Od tod in ondod; 11.35 Pri skladatelju Juriju Gregorc; 12.05 Kvintet Vilija Petriča; 12.15 Kmetijski nasveti — vrt. Erik Spiler; Kako vzrediti zdrave piščance; 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Modri mož nad

Mrzlim klancem; 15.20 Veliki zabavni orkestri; 15.45 Jezikovni pogovori; 18.10 Poskočne viže v domačem koloritu; 20.00 Zabavni orkester Dalibor Brazda; 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled; 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA — 5. maja

8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji; 9.25 Glasba iz babičinega predalnika; 10.15 Od tod in ondod; 12.05 Deset minut s Kmečko godbo; 12.15 Kmetijski nasveti — Marica Kramberger; Ureditve okolice hiš v naših naseljih; 13.30 Morda je to naša melodija; 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.20 Napotki za turiste; 15.20 Igra klarinetist Miha Gunzek; 15.40 Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoska; 17.05 Gremo v kino; 18.45 Okno v svet; 19.05 Zdaj pa kar po domače; 20.00 Za prijeten konec tedna; 22.15 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA — 6. maja

8.00 Mladinska radijska igra — Miodrag Djordjević; Nočni dogodek; 8.40 V glasbeni sobi Marijana Kozine; 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden; 9.45 »Rdeči mak«; 10.00 Se pomnite tovariši... — Katja Spur; Svobodno majsko sonce; 11.30 Nedeljska reportaža; 11.50 Melodije za dober tek; 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 13.30 Za našo vas; 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.15 Petnajst minut z orkestrom Alfred Scholz; 16.00 Humoreska tega tedna — Olaf Herfeldt; Eva in morilec; 17.15 Radijska igra — Eugene O'Neill; O divjina; 18.30 Sportna nedelja; 19.05 Petindvajset minut lepih melodij; 20.00 Izberite melodijo tedna.

PONEDELJEK — 7. maja

8.55 Za mlade radovedneže; 10.15 S slovenskimi opernimi pevci; 11.00 Komorni zbor RTV Ljubljana poje slovenske narodne pesmi; 12.05 Viški fantje igrajo; 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Mileva Kač; Skropljenje sadnega drevja po cvetenju; 14.00 Vrtno vam ploščo za ploščo; 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.40 Literarni sprehod; 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe; 18.45 Radijska univerza — Stane Urek; Nekaj o vrednotenju telesnih vaj; 20.00 Koncert mešanega zbora Slovenske filharmonije.

TOREK — 8. maja

8.05 Naš zabavni kaledoskop; 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — Plapoljate, zastave!; 10.15 Izberite melodijo tedna; 11.0 Violina in klarinet v skladbah Pavla Sivica; 12.05 Zadoljni Kranjci so v gosteh; 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Vinko Sadar; Prilagoditev podjetstva zakasneli pomladi; 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 13.50 Melodije na tekočem traku; 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Kako stara je naša zemlja; 15.20 Harfa in vibrafon; 17.05 Izbor Čajkovskega — 8. oddaja; 18.45 S knjižnega trga; 19.05 Godala in zabavni vokalni ansambli; 20.30 Radijska igra — Dieter Wellershoff; Talnica.

Šah

Brzoturnir za april

Na brzoturnirju za mesec april je nastopilo 21 šahistov, ki so bili razdeljeni v štiri skupine. V prvi skupini je zmagal Milenković s 4,5 točke, v drugi Rugelj s 4, v tretji Sušter s 3,5 točkami. V finalu je nastopilo osem najboljših, ki so se pomerili v igri na pet minut. Vrstni red: 1. do 2. inž. Jože Drobež, Miro Sribar 5 točk, 3. Sušter 4,5, 4. do 5. Jazbec st. R. Frece 3,5, 6. do 7. T. Golob, V. Rugelj 2,5, 8. Milenković 1,5 točke.

Občni zbor SD Rudar

Na sedmem letnem občnem zboru šahovske sekcije SD Rudar je 35 šahistov razpravljalo o lanskoletnem delu. Sklenili so, da se sekcija v okviru reorganizacije SD Rudar preimenuje v šahovski klub SD Rudar. Sklenili so tudi v svoje vrste vključiti čim več mladine. — Novi odbor bo še vnaprej vodil Hinko Jazbec st.

Tekmovanje za Titov pokal

V okviru tekmovalja za Titov pokal so bili doseženi naslednji rezultati: Svoboda I : 2 Svoboda II (H) 1:3, Rudar : 1 Titija 4:0. V finalu sta se v Hrastniku pomerili obe zmagovalni moštvi. Oboji so nastopili nekompletni. Rudar celo s tremi igralci. Dvojbo se je končal neodločeno 2:2. Rezultati: Sušter : Jazbec ml. 0:1, Milenković : Sribar 1:0 brez borbe, Gojdič : Jazbec st. 0:1, Katanic : Rugelj 1:0. Prvoimenovani so člani Svobode II. Kljub neodločenemu rezultatu je zmagovalac šah klub Rudar zaradi boljšega rezultata na prvih treh deskah. — Rudar se je plasiral v okrajno tekmovalje. — (a)

Ukleti partizan

Na specialki je bila z rdečim svinčnikom zaznamovana črta od Durmitorja, ki se je razvijala okoli Vučeva v sto smerih, in potem zavila naravnost k Sutjeski in proti Lučkim kolibam. Kraj »Ljubin grob« je bil zaznamovan s krogom, v katerem je bila številka štiri. Drugi krog je bil zaznamovan okoli Košute in v njem številka dve. To je pomenilo, da Cetra in druga proletarska divizija branita te važne položaje in da poskušata narediti oporišče in tako zagotoviti možen umik s te planote smrti.

Komandant je umiral potolažen s spoznanjem, da so njegovi tovariši razumeli povelje Vrhovnega štaba.

Se v hoji je nekdo vzkliknil:

— Tito je ranjen!

Novica je hitela po hribih. Prišla je tudi do tja, kjer so borci nosili ranjene tovariše in jih zapuščali za trenutke, da so lahko napadali Nemce.

— Smrt! Maščevarje! Za Tita! Za Komunistično partijo! Juris! — so vzklikali Proleterji.

Se enkrat so se razbile vrste zelenih čelad. Proleterji so pobirali strojne puške pri padlih Nemcih in jurisali dalje. Roke borcev so edino temeljito preiskovale mrtve Nemce zaradi nabojev. Vsak naboj je pomenil korak naprej in delček preboja.

Komnenova četa je odšla s prostora, kjer je bil Miraš in ostali. Niso utegnili, da bi spregovorili kakšno besedo. Dovolj je bilo videti Olgine oči, ki so gledale nebo, kakor da ga preklinjajo za vse bolečine in trpljenje. Na njenih prsih je počival živ dojenček.

Komnen ga je vzel in dal Jeli.

Novak je pokleknil k mrtvi ženi. Velika pest je božala njene razmršene lase. Debele solze so mu polzele po licih.

— Naprej! je poveljeval Komnen nanj, kakor da bi delal nekaj nedovoljenega.

Dobre Novakove oči so ga pogledale začudeno.

— Pusti jo! Tu imaš otroka! Ne spuščaj se na kolena takrat, kadar ni čes za to.

Utrujen in žalosten velikan je vstal in ponesel ženo v naročju.

— Pusti jo! Saj ne moreš iti tako! mu je dejal Komnen.

— Pusti, pusti! Saj jo lahko nesem... Lahka je kot otrok... je odvrnil Novak.

Toda na prvem klanecu je padel. Dolgo bi še jokal ob mrtvi ženi, če ga ne bi tovariši odrgali od njenega trupla.

VII.

Ceta se je vzpenjala po stirmi poti ob Planiku, kjer naj bi zavzeli položaje za borbo. Risto je šepal in se naslanjal na bergle. Tovariši so se ves čas obračali, da vidijo, če lahko gre za njimi.

— Morali bi ga prišli, da bi ostal z onimi, ki bodo ponoči prešli obroč, je tiho dejal Komnen, hodeč za Radom.

Komisar se je ustavil, da bi opazoval četo.

— On niti ne more dolgo... Kaj bo z njim, ko bomo nočjo odšli v zaledje? je dejal Rade sam za sebe, a dovolj glasno, da ga je slišal Komnen.

Določeno je bilo, da se skupina preostalih borcev in čete ponoči prebije v temi za sovražnikovo linijo in napravi več diverzantskih akcij in napadov. Tako so se glasila povelja, ki so jih dobili pred eno uro, ko so se sešli s štabom bataljona.

Skupina se je ustavila na gozdnih jasi.

— Da zberemo komuniste na kratek sestanek, je dejal Risto. — Prav, toda mislim, da bi to moralo biti pred vsemi tovariši, je dejal komisar Rade in sedel na listje.

Bilo jih je sedem. Novak je sedel in držal dojenčka, da bi se Jela lahko odpočila. Komnen in Rade sta zamišljeno sedela in gledala v zemljo ter čakala na začetek sestanka. V tem času je puškomitraljevec Obren hitro razstavil mitraljez in ga skrbno očistil.

— Tovariši komunisti! Odpiram izredni sestanek naše celice, je začel Risto. Predlagam, da sprejmemo v Partijo vse preživele člane Zveze komunistične mladine...

Obrazi nekaterih borcev, ki so sedeli odmaknjeni od tovarišev, toda dovolj blizu, da so lahko slišali vsako besedo, so zardele. Nekaj minut kasneje so jih poklicali, naj se udeležijo sestanka, in jim povedali, da so sprejeti v Komunistično partijo Jugoslavije. Čestitali so jim in jim zadali naloge in še večjo odgovornost, kot so jo imeli doslej.

Celica se je podvojila.

Komisar je začel govoriti o težkem položaju. Ničesar niso skrivali pred borci.

— Se nikoli nismo bili v taki nevarnosti. Ob tem ne mislim na nas, temveč na vse, na Revolucijo... je govoril s težkim glasom.

Povedal je tudi, da so se klešče nemških enot okoli Vrhovnega štaba doslej najmočnejše stisnile na Sutjeski in da je prehod širok šest do sedem kilometrov. Danes je položaj še težji. Od enega do drugega položaja, s katerimi Proleterji štijo zadnji prehod iz obroča, je dva kilometra...

— Če jih zavzamemo, bodo Nemci napravili pravi pokol nad našimi vojaki. V obrambi tega položaja smo dobili častno nalogo: ponoči se moramo prebiti skozi sovražnikovo linijo v ozadje in napraviti več napadov in diverzantskih akcij.

(Nadaljevanje sledi)

Nogomet

Slovenska conska liga
Rudar : Slovar 2:1 (1:0)

V lepem in sončnem vremenu se je zbralo približno 3000 ljubiteljev nogometa na nedeljski prvenstveni tekmi med enajstoricami domačega Rudarja in Slovanom. Stevilni gledalci so z nestrpnostjo pričakovali začetek tekme, saj je ravno to srečanje odločalo o drugem mestu. Dokaj povprečen sodnik Bertok iz Kopra je pripeljal na igrišče naslednje igralce:

Rudar: Kalšek, Kos, Pristav, Bostič, Sorel, Breznikar, Haligalič, Pajer, Jović, Knaus, Oprešnik.

Slovan: Zabajak, Udovič, Mitrovič, Kitič, Becič, Oplotnik, Kozine, Gruđen (Potočnik), Virant, Miletič, Zdravković.

Strelci — za Rudarja: v 43. minuti Jović, v 58. minuti Pajer; za Slovana: v 73. minuti Zdravković (enajstmetrovka).

Za prve minute tekme so pokazale, da bodo imeli gledalci priložnost ogreti si dlani. Napadali Rudarja so že v prvih minutah začeli z napadi, toda pri obeh enajstoricah je bilo opaziti precejšnjo nervozo, ki je občutno vplivala na igro. Na trenutke je bila igra precej nepovezana in dokaj dobre akcije so se izgubljale v nepotrebnem podajanju in preigravanju. Takoj v prvi minuti se je do žoge dokopal Haligalič in se spustil proti nasprotnikovim vratom. V zadnjem trenutku je izbil žogo v polje Mitrovič. Takoj za tem se je dokopal do žoge Pajer ter poslal močan strel na Zabajakova vrata.

Dokaj oster tempo igre se je sčasoma unesel in igra je postala bolj napeta. Napadali obeh enajstoric so se trudili, da bi prvi dosegli zadetek in s tem zbili borbenost nasprotnika. Zlasti nevarni so bili napadi domačinov, saj so od petnajste minute naprej držali igro v svojih rokah in zadali obilo dela dobri obrambi Slovana ter razpoloženemu vratarju gostov — Zabajaku. Napadali Rudarja so imeli vrsto priložnosti za doseg gola, ki jih pa niso izkoristili. Tako je n. pr. v 26. minuti Jović lepo preigran obrambo in iz neposredne bližine streljal točno v vratarja, ki je izbil žogo v polje. Nič boljše nista streljala Knaus in Haligalič, kajti še tako močne in dobro odmerjene strele je Zabajak obranil. In ko je že kazalo, da se bo prvi del igre končal neodločeno, je Knaus v 43. minuti lepo podal žogo Joviću v kazenski prostor, le-ta pa je priskočno poslal za Zabajakov hrbet.

V drugem delu igre je začel Rudar s silovitimi napadi, gostje pa so uporabili bunker sistem ter tako zadali precej dela domačim napadalcem. Gostje so hoteli in z vsemi silami poskušali prenesti igro na Rudarjevo polovico, kar jim je uspelo le na trenutke. — Zlasti nevaren je bil napadalec gostov Miletič, ki je bil glavni pobudnik vseh nevarnejših akcij. In v tem prizadevanju gostov, da bi izenačili, bi kmalu prešli še drugi gol. In tudi to je kmalu prišlo. V 58. minuti je Oprešnik dohitel močan Knausov strel, se spustil z žogo po levem krilu in lepo streljal v kazenski prostor, kjer jo je v polnem teku dohitel

jer in jo plasil v gol. Po tem zadetku so gostje skušali znižati rezultat. To pa jim je uspelo šele v 73. minuti, ko je Miletič podal v kazenski prostor žogo Virantu, Kos pa jo je po nepotrebnem zastavil z roko. Enajstmetrovko je realiziral Zdravković.

Nekaj minut pred koncem tekme je isto napako naredil levi branilec gostov Udovič, toda sodnik Bertok je izvilke žogo iz kazenskega prostora in tako očitno oškodoval Rudarja. Kljub obojestranskim naporom, da bi zvišali oziroma izenačili, je ostal rezultat nespremenjen.

SCL — mladinci
Rudar : Slovan 5:0 (4:0)

Mladinci Rudarja so z visokim rezultatom premagali ustrežajočo enajstorično Slovan. Domačini so bili ves čas tekme veliko boljši, toda v drugem delu igre so se zadovoljili z rezultatom in občutno popustili.

NPL
Sava (Tacen) : Proletarec 1:0 (0:0)

Nogometaši Proletarca so v nedeljo gostovali na igrišču Ilirije, kjer so se pomerili z nogometaši Save iz Tacna. Za začetek igre je pokazal, da bo tekma zelo ostro in hitra. Proletarec je imel že v prvi minuti idealno priložnost za doseg gola, ki jo pa napadalcem niso znali izkoristiti. Čeprav je Proletarec nastopil brez 5 stardardnih igralcev je bil ves čas enakovreden nasprotnik domačinov. Za Proletarca je bila usodna 85. minuta, ko je desni branilec tako nesrečno posredoval, da je podal žogo točno na noge nasprotnemu napadalcu. — Sodnik Čučnik je dobro opravil nalogo.

Svoboda (K) : Mengeš 0:1 (0:1)

Obe enajstoriči sta si prizadevali, da bi dosegli zadetke, kar je uspelo gostom v 35. minuti. Tako eni kot drugi niso znali izkoristiti več priložnosti.

Slaviža (Vevče) : Rudar (H) 2:3 (1:1)

Rudar je v nedeljo ponovno presenetil ljubitelje nogometa z dobro in učinkovito igro. Že v 17. minuti je dosegel Obrčkal vodstvo za Rudarja. Le 4 minute zatem je dosegel Perharič izenačenje iz čiste ofside pozicije, vendar je sodnik Arsič priznal zadetek.

Že v prvi minuti drugega dela igre je Biderman dosegel iz prostega strela s kakih 35 m drugi gol za Rudarja. V 73. minuti je Potočan povisil rezultat na 3:1.

Fotomontek je z nedeljske tekme Slovan : Rudar v Trbovljah. Nogometaši Rudarja tik pred začetkom tekme.

Stiri minute pred koncem tekme je Perharič znižal rezultat na 3:2, ki je ostal nespremenjen do konca tekme.

Nogometaši Slaviže so se na koncu tekme pokazali kot nešportniki, saj so enostavno zapustili igrišče.

Litija : Bratstvo 1:1 (0:0)
NPL — mladinci
Sava : Proletarec 4:3
Svoboda (K) : Mengeš 2:0
Slaviža : Rudar (H) 1:0
Zasavska liga — pionirji
Rudar (H) I : Bratstvo 5:0

Rokomet

Zvezna liga

Rudar : Zenica 11:8 (5:3)

V soboto zvečer sta se srečali v zaostali prvenstveni tekmi II. zvezne rokometne lige moštvi domačega Rudarja in Zenice. Približno 500 gledalcev je imelo priložnost po daljšem času pozdraviti zmago domačinov. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

RUDAR: Lopan (Dobrovoljnik), Pavlič in Berdnik 1, Skrinjar 2, Ačkun 5, Jelen 2; ZENICA: Ekmešić, Džuljan 2, Vuković in Nizamić 1, Pavličić 4, Topić.

Precej nervozna in ostra igra se je sčasoma unesla in tempo igre je postajal ostrejši. Igralci obeh ekip so preskušali znanje in borbenost, ter le tu in tam metali na vrata. Šele v 8. minuti je Berdnik povedel z 1:0. Gostje so kmalu izenačili in celo prešli zaradi netočnega podajanja v vodstvo. V 20. minuti igre je bil rezultat 3:2 v korist Rudarja, kar nam priča o izredni borbenosti in dobri igri obeh moštev. Končni rezultat prvega dela igre je postavil Ačkun in tako priboril Rudarju občutno prednost.

V drugem delu igre je Skrinjar kmalu dosegel dva gola, tako da je Rudar povedel s 7:3, toda zaradi netočnega podajanja in nerazvorne ter raztrgane igre je uspelo gostom po zaslugi dobrega Pavličića izenačiti. Šele po izenačenju so domačini ponovno zaigrali tako, da so se gostje v glavnem branili. V zadnjih minutah igre, ko je Rudar že vodil z 11:3, so skušali gostje na vse načine znižati rezultat, kar jim pa zaradi odlične igre celotnega moštva ni uspelo.

Pri Rudarju sta bila najboljša Ačkun in Skrinjar, pri gostih pa vratar Ekmešić, ki je nekajkrat navdušil gledalce z akrobatskim posredovanjem. Gostje se lahko zahvalijo le vratarju, da rezultat ni še večji v korist domačinov.

Tekmovanje za Titov pokal
Rudar : Lokomotiva III

57:56 (33:27)

V četrtfinalu tekmovanja za Titov pokal je trboveljski Rudar premagal drugo moštvo zagrebške Lokomotive in se tako plasiral v polfinale.

Slovenska liga
Rudar : Tivoli 54:66 (24:29)

V prvem kolu spomladanskega tekmovanja slovenske košarkarske lige so se Trboveljčani pomerili s košarkarji ljubljanskega Tivolija. V prvih minutah igre so bili domačini boljši, toda kaj kmalu so gostje prevzeli pobudo in svoje roke in jo obdržali do konca tekme. Zasluga za poraz Rudarja gre tudi na račun slabih sodnikov Hojs-Milenković, ki sta delala začetniške napake in občutno oškodovala domačine. Pri gostih je bil zelo dober Sok in Lotrič, pri domačinih pa Virt in Bola ter Polični kakor tudi ostali igralci, ki so prikazali lepo igro in se borili do zadnjih sekund.

RUDAR: Virt in Bola po 10, Poličnik 14, Pintar 8, Velkavrh in Vidic 4, Perpar in Simončič 2; TIVOLI: Sok 17, Lotrič 15, Balentin 2, Tomori 6, Lavrenčak 7, Murko 5, Gagelj 4.

Rudar je kot moštvo prikazal lepo igro in ni zaslužil poraza. — Za pohvaliti je zlasti mlade košarkarje domačinov, ki so pokazali lepo znanje in borbenost.

Jesenice : Proletarec 63:54 (31:20)

V spomladanskem delu tekmovanja v republiški košarkarski ligi so v prvem kolu gostovali košarkarji Proletarca na Jesenicah, kjer so se pomerili z borbenimi Jeseničani.

Podzvezna liga
Svoboda (K) : Litija 35:45 (21:18)

V prvem kolu letošnjega prvenstvenega tekmovanja so košarkarji iz Kisovca morali prepustiti obe točki gostom iz Litije. Pri domačinih sta se odlikovala Štempihar (22) ter požrtvovalni Klopčič, pri gostih pa Kralj (12).

Atletika
Kros za okrajno prvenstvo

V nedeljo je bilo v izvedbi Partizana iz Podpeči letošnje okrajno prvenstvo v krosu. Prijavilo se je okrog 200 tekmovalcev, med njimi lepo število Rudarjevih tekmovalcev.

Rezultati — pionirji — 500 m: 1. Plevčak (R) 1:36,5; st. mladinci — 2000 m: 2. Kosaver (R) 5:13,5; st. mladinci — 800 m: 2. Felc (R) 2:56,2; članice — 1000 m: 2. Zajc (R) 2:43,0, 3. Teršek (R) 3:43,3; člani — 4000 m: 2. Laznik (R) 12 minut 54,8, 3. Brvar (R) 13:13,0.

NAROCAJTE IN KUPUJTE

Zasavski
TEDNIK

XAVIER DE MONTEPIN

27

Maščevarje in ljubezen

— Upam, da ti bo uspelo. Videti je, da imaš vse sposobnosti za to. Kot je opaziti, si mi prinesel tudi moj del.

— Evo — tu ga imaš!

— To je tri sto tisoč frankov, kajne?

— Lahko jih prešteješ!

Z obema rokama je vedeževalka pograbila kup bankovcev in jih začela šteti. Oči so ji sijale, kajti iz njih je žarel pohlep po denarju.

— Ne bom ti napisala za denar potrdila, dragi baron, je dejala s pikrim glasom, ko je prešela denar, kajti med nama zadostuje beseda.

— Vsekakor. Toda moraš mi nekaj vrniti!

Perina je dobro vedela, kaj misli baron reči s temi besedami, a naredila se je nevedno, kot da se ne spominja. Šele po daljšem razmišljanju je rekla:

— Aha, spomnila sem se: ti misliš na tisto pobotnico za dva tisoč frankov s podpisom markiza de la Tour-Landryja. Prav — počakaj malo. Takoj bom poskalala papirje.

S ključem, ki ga je nosila za pasom, je odprla omaro in položila v papir zavite bankovce v poseben predal. Potem je izvela iz neke skatle še orumeneli papir s kraljevim pečatom.

— Tu imaš tisti papir, ki ti je deset let zagoreval življenje, je rekla Perina in mu izročila ponarejeno menico. Sedaj boš laže spal!

Querjean je pograbil papir, ga strgal na kosčke, katere je zagnal v ogenj.

— Končno sem se rešil teh prekletih spon, je pomislil, ko je gledal goreče papirčke. Končno sem prost!

Vedeževalka ga je opazovala izpod čela. Morala se je ugrizniti v spodnjo ustnico, da se ni glasno zasmejala.

— Rečeš mi, da je rešen, ne zaveda pa se, da je postal moj suženj, je rekla sama sebi. Nato pa je rekla glasno:

— Sedaj je vse v redu, kajne? Ali ostaneva dobra prijatelja?

— Prijatelja do smrti, je odvrnil baron, sam pri sebi pa misli — Vsaj do tvoje!

Perina je nadaljevala:

— Če je tako, dragi baron, upam, da boš dovolil, da bom ostala tvoja svetovalka tudi vnaprej.

OBRAČUN

Zadnje dni pred poroko z lažno Izidoro de Simeuse je baron Querjean preživel v velikem strahu.

Tako blizu svojega cilja je že bil, vendar se je neznansko bal, da nakadoma pride do poloma.

Niti sam ni pravzaprav vedel, česa naj se boji. Od kod prihaja nevarnost? Tega ni vedel. Tista strašna noč v vodnjaku mu je zadajala največ skrbi. Zdela se mu je, da takaj ni vse v redu. Kako in kam je izginilo mirno truplo markiza? Tega si ni znal razložiti. Začel se je pravzaprav bal tudi tistega, kar je bilo nemogoče.

Vendar se nobena njegovih bojazni ni uresničila. Končno je le prišel nad njegove poroke!

Se nikoli ni bila Izidora de Simeuse, pravzaprav Carmen, tako dražestna, mila in lepa. Vsi, ki so jo videli tega dne, so občudovali njeno lepoto.

Toda Querjean je bil tisti dan mračen, bled in tih.

Perina se je takrat preoblekla tako, da je nihče ni mogel spoznati. Pomešala se je med povabljenec v kapeli. Z lastnimi očmi je hotela videti razplet drame, ki jo je sama zasnovala. V trenutku, ko je baron nataknil ciganki prstan na roko, se je hudobno nasmehnila.

Ubogi bedak! Se zdaj misli, da sem delala zanj! Tepec! Toda počakati še moram.

Vojvodinja je ob slovesu s hčerko bridko jokala. Izidora je igrala komedijo, da je srečna. To je pomirilo vojvodinjo.

Baron je prejel nevestino doto tako rekoč takoj po poroki. Po vojvodinem naročilu jo je dvignil v banki. Doto neveste je znašala milijon frankov. Že takoj naslednji dan je šel v banko po zlato in vrednostne papirje. Z zavijkom, v katerem je bilo shranjeno tri sto tisoč frankov, je odšel k Perini. Težko mu je bilo pri srcu, da mora tri sto tisoč frankov vrniti vedeževalki. Dolgo je razmišljal o tem, kako bi Perino preiščlil. Toda njegov trud je bil zaman. Razen tega se je bal tudi njene mržnje in maščevanja. Ni bilo druge izbire, kot lepo iti k njej in ji izročiti denar.

— Zivel soprog Izidoro de Simeuse! Zivel bodoči kralj Pariza! je vzkliknila vedeževalka, ko je baron vstopil v veliko dvorano.

— Draga moja Perina! je Querjean pozdravil vedeževalko. Prišel sem te obiskat, da se ti zahvalim za tvoje sodelovanje. Pomisli sem, da te moram nekako nagraditi, da se ti s tem oddolžim za ves tvoj trud. Malo se bova morala poigrati tudi s številkami.

— Ti si torej prišel zaradi obračuna?

— Vsekakor.

— Torej si že dobil milijon? No, lepa vsotica! se je nasmehnila.

Posteno si jo zaslužil! Sedaj si bogataš!

— Kako bi rekel: sedaj sem stopil šele na prvo stopnico. Trenutno sem še pri tleh, toda kaj kmalu se bom povzpela na bogataški lestevici višje.

— Prepričana si lahko, da bom imel vate neomejeno zaupanje in upam, da mi boš še vedno rada pomagala s svojimi nasveti.

— Vedno, samo če jih boš potreboval.

— Mogoče kaj kmalu.

— Prav, toda dovoli mi samo eno vprašanje.

— Kar vprašaj, odgovoril ti bom.

— Kaj nameravaš sedaj storiti?

— Ali se spominjaš našega razgovora tisto pustno noč?

— Nisem ga pozabila, toda sedaj ne moreš več žetiti tistega, kar si želel takrat. Vsekakor mora takšen bogataš, kot si sedaj ti, ki je dobil dva milijona frankov, misliti čisto kaj drugega kot tedaj, ko si bil še neznačen, propadel plemič, ki si je moral izposoditi tisoč luisdorov od vedeževalke Perine.

— Verjem mi, da so moji načrti še vedno isti kot nekoč in da jih ne menjam kar čez noč. Moj prvi korak bo: čimprej kupiti gostišče »Pri hudču«.

— In kdaj ga boš kupil?

— Takoj.

— Ali boš sam stanoval v hiši?

— Vsekakor. Na obiske bom sprejemal največje ljudi, ki živijo v Parizu.

— Prav. Toda kaj boš napravil z Moralesom? Verjetno bo zahteval veliko, če se ga boš hotel znebiti.

— Nasprotno — tega lopova je zelo lahko zadovoljiti. Daš mu dobre jedi in pijače, in tu in tam kakšno pest cekinov, pa je popolnoma zadovoljen. Sicer pa bomo še videli, kako in kaj. Zda pa na svidenje, draga Perina!

— Na svidenje, dragi baron!

— Da bi te vrag odnesel, je zagodil baron, ko je že zaprl vrata.

SKRIVNOSTNO OBVESTILO

Kmalu po tem razgovoru so začeli z deli na popravilu že precej razpadle hiše oziroma gostilnice »Pri hudču«. Vsa dela je osebnost vodil Querjean sam. Za zidarji in mizarji so prišli tapetniki in tesarji za pohištvo. Kaj kmalu je bilo tako, kakor je baron obljubil ciganki — Izidori: stara podrtja je postala nadvse lepa, sijajna palača. Po vseh opravljenih delih je baron izplačal delavce, hiša pa je ostala nekaj dni tako pustna in osamljena kot prej. Toda neke noči se je pred njo ustavila kočija.

Ko je kočija prispela tjakaj, je Malo skočil iz nje in hitro odprl vrata. Iz kočije je

Noč

Deček Dragoljub je kuhal skoki priprto okno. V napetem pričakovanju mu je utripalo srce, lica so mu žarela. Kako rad bi stekel iz

njegov oče. Kadar zasliši puško ali mitraljez s planine, mu srce poskoči in on pomisli:

— To je očetova puška. Po fašistih streljal O, če bi lahko šel k njemu!

Tako sanjari deček za priprtim oknom, samo sanjari, ker ve, da ne sme steči v razcveteni sadovnjak, da ne sme preteči travnika

temne izbe v razcveteni sadovnjak, kjer veter rahlo češe vejaje. Pretekel bi travnik za sadovnjakom, prebrel bi žuboreči potoček in odhitel v naročje visokih gora, poraslih z gmajno. Tam je

in prebresti potočka — v vasi so ustaši, na koncu vasi pa bunkerji s slepimi očmi opazujejo hribe. Da, oni mu lahko prestrežejo korak, ne morejo pa obrzdati misli, da ne bi neprestano preletale pre-

povedanega prostora, niti srca, da ne bi bilo s partizani.

Večer pred Prvim majem je. Težko pričakovani večer. Slišal je očeta govoriti mami, ko je nedavno skrivaj prišel mimo hiše:

— Partizani bodo s kresovi pozdravili Prvi maj. Največji in najlepši bo moj pozdrav tebi in Dragoljubu...

Modre dečkove oči strme v planino, ki se vse bolj potaplja v mlačno gmoto, zavito v temo. Se malo, pa jo bo noč čisto objela...

A kakšen naj bo njegov pozdrav partizanom? O, ko bi mogel in bi imel s čim, bi poglal v zrak grde bunkerje na koncu vasi. Z njimi bi izginili tudi mrzli ustaši, zaradi katerih njegovega očeta ni pri njem. Ampak kako? Roke so mu slabotne, bombe nima, bunkerji so skrbno zastraženi, ničesar ne more storiti. Toda mar naj Prvi maj mine brez dokaza o njegovi ljubezni do tovarišev, ki se bore?

Medtem je globoka noč zavladala nad pokrajino. Izginila je vas, izginili so hribi, izginili sta tudi dve glavi, stisnjeni druga k drugi, za priprtim oknom. Na nebu so se po vrsti prižigale zvezde, toda precej nato tudi zbledela v siloviti svetlobi, ki je zagorela na planini. Mati in sin sta razburjeno opazovala najlepši kres in si v tesnem objemu ponavljala:

— Oče naju pozdravlja!

Vso noč so goreli prvomajski kresovi partizanov, vso noč so vaščani z drhtečimi srci gledali njihov sijaj in poslušali besno škrtanje ustaškega mitraljeza, ki je nesmiselno streljal v planino.

A jutraj, ko so neprespani ustaši prilezli iz svojih bunkerjev, so prepadeni obstali pred njimi. Na vsakem je bilo z nevajeno roko napisano:

— Živel partizani! Živel prvi maj!

To je bil Dragoljubov prvomajski pozdrav očetu in njegovim tovarišem.

Iznenadenje

Zgodilo se je to nekega vojnega leta na široki slavonski cesti, zraven katere je tekla hitra rečica. Voz, poln partizanov, ki so se peljali na prvomajsko proslavo v osvobodeno mesto, je drdral in odskakoval v ritmu konjskega drnca. Veselo smo opazovali visoki gozd, ki se je razprostiral na obeh straneh ceste. Drevje je ozelenelo, zemlja se je iznebila zimске mokrote — gozd je spet postal prijatelj partizanov. Kako prijeto nam bo zdaj bivati v njem.

Pojemo, a naša pesem se skoraj ne sliši med pomladnimi šumi, ropotom koles in divjim potrkovanjem podkev.

Kako lepo je po napornih pohodih takole sedeti na vozu in brezskrbno opazovati svet okrog sebe. Vse to je osvobodena zemlja, vasi so naše, ljudje so naši — razlegajo se, brezskrbna pesem!

A kaj je to? Voznik je zategnil vajeti, konj je prešel v korak, mi pa smo se nehoti ozrli v nebo, ker nam je nekumljivi zvok udaril v ušesa. Toda nebo je vedro in čisto, le visoko pri gori na razpetih krilih jadra orel.

Medtem ko pregledujemo nebo, pa zvok vse bolj narašča in z njim naš nemir. Nekdo zakliče:

— Tanki!

Vsi se poženejo v voza. Nekdo leže za cesto, drugi v gozd, le konj ostane sam na cesti... Kmalu zatem se izza ovinka, ki smo ga pravkar prevozili, prikaže rdeča zastava in z njo kamion, poln mladine. Začuden in navdušeni pohitimo na cesto in obkrožimo nasmejanega šoferja, ki nas radostno in ponosno zbode:

— A, ste se ustrašili! Saj, saj! Ni to kar tako, prvi partizanski kamion daleč naokoli... Ste mislili, avioni, tanki... — potem pa strogo zategne obraz in zavpije nad nami:

— Kaj stojite?! Zlezite gor, brži! Zamudili bomo prvomajsko proslavo!

In kamion z vihrajočo rdečo zastavo je odhitel proti osvobodjenemu mestecu.

Službeno potovanje

Jože Razpitič se je odpravil na službeno potovanje. Bil je trgovski potnik. Zato v tem ni nič posebnega. Toda z njim je potovala tudi njegova žena, in to je, naj vzamemo tako ali tako, pri trgovskih potnikih veličanska posebnost.

»Naj ti bo, Marjanca,« je rekel Jože, »Ljubljane je nisi videla, zato pojdi z menoj! V Ljubljano te lahko vzamem, ker ne spada v moj rajon, v Beograd pa tako veš, ne moreš hoditi. Tam je moj rajon in preveč dela imam.«

Prišla sta v Ljubljano. Najela sta sobo v hotelu. Jože jo je najel za Marjanco. »Veš, ji je rekel, «stolico boš morala že potpeti, da opraviš svoje poti. Kar tukaj počakaj, saj veš, da tukaj ni moj rajon!«

Prvi dan je prišel Jože ob desetih domov. Marjanca se je ves čas dolgočasila v hotelski sobi. Drugi večer je prišel ob enajstih. Tretji večer ob dvanajstih. »Delo, kaj bočič!« je rekel. Marjanca se ni razburjala, ker je bila od dolgočasje zaspana.

In tako je prišla sobota. Jože se je izjemoma vrnil ob devetih zvečer. »Krasno, opravil sem! vse je šlo odlično! Kar spat pojdva, da ne zamudiva prvega vlaka.«

»Ne, se je uprla Marjanca, «Cel teden sem te čakala v sobi, danes pa je sobota in hočem na zrak! Prvič sem v Ljubljani, pa sploh ne vem, da sem tu. Pelji me ven in mi razkaži mesto!«

»No ja, če že ravno bočič,« je rekel Jože. »Misliš, da si utrjena. Kaj prida ti ne bom mogel pokazati, ker sem tudi jaz v tem mestu bolj novinec. Saj veš, da tukaj ni moj rajon!«

Šla sta na ulico. Jože je odpeljal Marjanco mimo nebotičnika do Tivolija. Ko sta prišla na konec promenade, je rekel: »Ali ne bi šla zdajle spat. Prvi vlak...«

»Oh, menda je tudi tebi prav, če bi stopila v kak lokal,« je rekla Marjanca.

Hodila sta mimo gostiln, restavracij in hotelov. Naposled se je Jože odločil za hotel. Vstopila sta.

»O, dober večer, tovariš Razpitič!« se je veselo priklonil vratar, ko sta šla mimo njega.

»Od kod pa te poznaš?« je začudeno vprašala Marjanca.

»Ah, šolski kolega!« je odvrnil Jože. »Saj jih poznaš!«

»Dva plašča, brosim, deset dinarjev, tovariš Razpitič,« je rekla garderobierka, ko sta zakonca odločila plašče.

»V našem podjetju je bila zaposlena,« je šepnil Jože ženi v uho. »Odpuštili smo jo zaradi nesposobnosti, hč hč...«

Marjanca je čutila vročino v sencih.

»Dve limonadi, prosim!« je naročil Jože natakarju. »Zdiš se mi nekam vroča? Najbrž si žejna?«

»Dve limonadi, takoj, tovariš Razpitič!« je rekel natakar. Marjanca se je priuždignila, Jože pa se je dvignil in, da mu ne bi bilo treba pojasnjevati, je izginil proti vratom z dvema ničlami. Z drugega kota dvorane je prišla proti Marjanci natičkana punčava.

»Kako da ti sedi s tem trotoč?« je vprašala Marjanca. »Sinoči mi je verjeto in prisočilo. Od kod pa poznaš Razpitiča?«

Marjanca je omedlevala skoraj izpodklesala tla pod nogami. Vstala je in odbrzela proti garderobi. Jože, ki se je vrnil, je opazil nesrečo. Pograbil je pri garderobierki svoj plašč in stekel za ženo na ulico. »Počakaj, kam bežiš?« S silo jo je zadržal, in ker je čutil nevarnost, da ga boljša polovica osramoti pred ljudmi, je naglo pomignil šoferju bližnjega taksija. Preden se je Marjanca zavedla, je sedela na oblazinjenem sedežu.

»Kar peljite po mestu,« je naročil Jože šoferju. »Ljubljane ne poznam dobro. Kako neki, saj ni moj rajon...«

Tedaj pa se je Marjanca odprlo. Izbruhnila je in besednemu plazu ni bilo ne konca ne kraja. Jože je molčal, stisnjen v dve gubi. Šofer je vozil sem ter tja, naposled pa je avto ustavil.

»Veš kaj, Razpitič,« je rekel, »če bo predržna, jo odločiva in poličeva kako drugo!«

črni bratje

LISA TETZNER

69. »Dober večer je pozdravil deček, ko je vstopil v kuhinjo, «kje se lahko umijem?« — »Doli na dvorišču je korito in ob njem voda. Kje imaš mojstra?« — »Le-ta je že vstopil v kuhinjo. «Uh, kako je bilo danes vroče!« — »Ze vidim, koliko je ura,« je začela kričati mojstrova žena, »zopet si zapil ves zaslužek.« Pri mizi je sedel Anselmo in se škodoželjno rezal. Ko se je Giorgio umil in svez vrnil v kuhinjo, ni bilo mojstra nikjer več, le žena in njen sin Anselmo sta večerjela. Giorgio je tiho sedel ob ognjišču. Potem pa je izbral toliko poguma, da je vprašal: »Ali jaz ne bom dobil ničesar?« Kadeča mineštra in prosena kaša mu je prijetno ščetkala nos. Ženin odgovor je bil osoren:

70. »Ne. Prvič: bil si zanič pri delu — zaradi malo dima pa deš že v nezavest. Drugič: nikoli ne boš dobil nič večerje, če bo prišel mojster domov pijan in brez zaslužka. Zapomni si to dobro in v bodoče pazi nanj.« Anselmo se je smehljajal in ko je četrtič zajel zlatorumeno kašo, je rekel: »Vidiš, kako mi tekne?« Giorgio ga je besno gledal. »Grem lahko še malo na dvorišče?« je vprašal mojstrovo ženo. »Se tega bi se manjkalo, da se greš potepat,« je hitro odločila žena. »Spat pojdi, jutri je treba zgodaj na delo. Pojdi, Anselmo, pokaži mu njegov kurnik.« Dečka sta odšla na konec hodnika, kjer je bila ob strehi lesena rešetka, da je poševno zaprla prestor. »Daj hitreje,« je rekel Anselmo in sunil Georgija z nogo, da je zletel v pristrešni kot in padel.

71. Ko se je Giorgio jezen pobral in hotel stopiti k Anselmu, da z njim obračuna, je videl, da so rešetke zaprte z zapahom. »Odprj,« je besno tolkel, toda Anselmo se je samo smejal in mu kazal jezic. Takrat je prišla tudi mojstrova žena iz kuhinje in se je grobo obregnila: »Ali bo že enkrat mir? Zapomni si, da ne boš hodil zvečer nikamor ven.« — Tako se je začelo za Georgija življenje v Milanu. Ko je zdaj ležal na golih deskah in obujal spomine na ta prvi dan, so mu prišle solze v oči. Tudi lačen je bil. V tolažbo samemu sebi je začel misliti na svojo domaći kraj, na starše, brate in na svoje ljube živali, ki jih je zapustil Antič. Iz sanjarjenja ga je zdramil nežen glas, ki ga je klical po imenu. Skoraj prestrašeno se je dvignil, toda v tesnem prostoru se je komaj obračal.

72. »Kdo je?« je vprašal šepetaje. »Jaz sem. Angelletta,« je bilo slišati čisto blizu. »Prihranila sem za te nekaj hrane. Pazi, potegnila bom zapah, potem pa se podihem prilazi v mojo sobo.« Ko je bil Giorgio pri njej, je ležala dekletce zopet v postelji, na krožniku pa je držala svojo večerjo. Giorgio je kar požiral sline, vendar je še vprašal: »Pa ti, nisi lažna?« — »Ne, nikoli. Ti kar mirno, ej in mi pripoveduj, kako je bilo danes pri delu. Povej mi tudi, kako je pri vas doma?« — Tak pa je bil začetek Angelletinega in Giorgiovega prijateljstva. Dekletce je bilo navdušeno, ko ji je Giorgio pripovedoval o Tlecinu, o divji Verzasci, pa o svojih prijateljih in živilih. Zdal se je, da domisli, da ima v žepu za Angelletto darilo — pomarančo, ki mu jo je dala dekle v tretjem nadstropju.

Nekadilec

Dovolite, da se predstavim. Sem nekadilec. Nenavaden pojav v današnji civilizaciji. Če sploh kaj so v razmišljanju, potem sovažim kadilce, ljudi, ki brijejo norce iz svojih pljuč in z dimom cigaret zamaglujejo poslednje koticke svežega zraka, ki so se v našem zindustrializiranem svetu ohranili po čudežnem naključju.

Moje geslo je: DOL IN VEN S KADILCI!

Najteže prenašam dim na potovanju. Nekdo sem se peljal v vlak, v kupeju, v katerem je bil možakar, ki je srdito vlek iz ogromne pipe in spuščal zajetne oblake dima v zrak.

Proseče sem dejal temu parniškemu dimniku:

»Oprostite, meni je slabo.«

Veste, kaj mi je odgovorila ta tovarna dima?

»Hudiča, meni pa nič!«

In dedec je kadil dalje, tako da sem moral zapustiti kupe in stati na hodniku.

Strahno se bojim vsakega potovanja, kajti bojim se kadilcev, ki spremljajo turistične užitke v ambulantno tretje kategorije.

Zato sem toliko odlagal letošni dopust. Končno sem se le opogumil. Poiskal sem si v vlaku kupe, ki je bil zaseden samo z nežnim spolom. Le en sedež je bil prost, in nanj sem sedel. Niti enega moškega niti enega kadilca! Obkrožen od sedmih žensk sem se zazdel sebi kakor paša sredi antinikotinskega harem.

Vlak je brzel skozi pokrajino. Prva postaja. Druga postaja. Jasno! Brez oblaka! Pljuča so se mi ličila in oko se je opajalo nad sliki bržeče pokrajine skozi steklo. Tretja postaja. Nihče ni izstopil iz našega kupeja, nihče ni vstopil. Čudovito naključje. Izredno doživeti: potovanje brez kadilcev. Zaprl sem oči od blaženosti in se nekoliko uspal. Čez nekaj trenutkov je moj občutljivi nos zaznal nikotin. Odprl sem oči in... prva ženska pri oknu je kadila cigareto.

Zbogom brezoblačne sanje!

Kmalu nato si je že prižgala cigareto ženska zraven nje.

Nosnici sta se mi neprijetno skrčili.

Tretja in četrta potnica sta si hkrati prižgali cigareti.

Peta ženska ni dolgo vzdihala brez cigarete. Ko sta se ji pridružila še sta in sedma potnica, ni bilo v meni nobenega upanja več. Dim je napolnil ves kupe, zlezel mi je v oči, v nos, v grlo, kašljal sem in pogrkoval, kihal sem in si pritiskal roke na usta in nos. Postajalo mi je slabo in mislil sem, da sem v dolgem tunelu, ki je brezkončen. Ženske so kadile kot lokomotive, kot brezumne so puhale dim v zrak in se trudile, da bi spremenile kupe v prekajevalnico. Da, bil sem prekažen kot svinjska krača. Človeku menda sploh nisem bil več potreben, bil sem le prekažen objekt teh sedmih obnorelih kadilk, ki sploh niso znale več nehati. Uničevalo se cigareto za cigareto in jaz sem tonil v tem dimu in lezel v nezavest. Zastrupljale so me počasi in z nasladi, to sem jim bral z obrazov...

Če bom še kdaj potoval (v kar pa močno dvomim), bom najel ves kupe, kupil bom osem vozniških listkov, kajti dozdeva se mi (sicer nisem najbolj trdno uverjen), da vozniški listki ne znajo kaditi.

Nekadilec sem in moje življenje postaja iz dneva v dan bolj mučno in trpljenje polno. Kdaj bo ustala nam, nekadilec, svetla zarja brez nikotina!

Naročam »ZASAVSKI TEDNIK«
Pošiljati mi ga začnite takoj —
z dnem
Priimek in ime
Kraj, ulica, hišna št.
Pošta
Latifnočni podpis

Zasavski
TEDNIK

TRBOVLJE

P.P. 82

Streljanje

Drugo mesto
za SD Hrastnik

V IV. ligi okrajnega tekmovalstva z zračno puško je tekmovala tudi SD »Hrastnik«, ki je osvojila drugo mesto s 16 točkami (844 krogov). Premagala jih je edino strelska družina SIT z minimalno razliko 6 krogov. — do

Perspektive in bodoče naloge združenja RUDIS Trbovlje

Kaj je in kaj hoče RUDIS

Bogate rudarske tradicije in izkušnje dela na tem področju so privedle v zasavskih revirjih do ustanovitve poslovnega združenja RUDIS z namenom, da se izkoristi bogate izkušnje v rudarstvu za reševanje težavnih nalog, ki se pojavljajo pri izgradnji novih, kompleksnih rudarskih objektov. In da se tako duševni kot materialni potencial naših domačih industrijskih podjetij čim uspešneje plasira in uveljavi na domačem kot na tujih tržiščih.

Naš novi gospodarski sistem zahteva in sili naša industrijska podjetja in poslovno združenje RUDIS, da se v prilagajanju svoje proizvodne in komercialne politike še odločneje in gibneje usmeri potrebam in zahtevam trga.

Namen združenja RUDIS v Trbovljah je, da prevzema v izgradnjo kompletne rudarske objekte od načrtovanja do izgotovitve teh objektov, to je predaje ključev investitorjem. Po tem združenju se vsem njegovim članom odpirajo ne samo domača, ampak tudi tuja tržišča, posebno pa še v novoozvoženih deželah Afrike in Azije.

Združenje RUDIS se je pred dvema letoma ustanovilo z namenom, da se z ustvaritvijo vseh materialnih in tehničnih pogojev ter s formiranjem ustrezne operativne organizacije omogoči članom tega združenja čim uspešneje plasiranje njihovih proizvodov ter uslug za izgradnjo in opremo novih rudnikov ter potrebno dopolnitev že obstoječih rudarskih objektov.

V ta namen je RUDIS pri svojih članih prevzel sledeče posle:

- vse tehnološke montanske študije,
- rudarsko laboratorijske raziskave in usluge,
- projektiranje rudarskih industrijskih objektov in naprav,
- dobavo rudarske strojne opreme, v celoti ali delno, po domačih in inozemskih dobaviteljih,
- organizacijo in izvajanje vseh gradbenih in montažnih del rudarsko industrijskih in površinskih objektov,
- izvajanje servisnih in reparaturnih uslug,
- organizacijo in izvajanje poskusnega obratovanja in instruk-

taže osebja za posluževanje zgrajenih objektov,

- izdajanje strokovnih publikacij s področja svojega poslovanja.

Predvsem je važno, da se je RUDIS uveljavil ne samo v naši državi, ampak tudi pripravljajo obsežen program za inozemstvo. Zamišlja se, da se bogate in dolgoletne rudarske izkušnje trboveljskih revirjev izkoristijo za reševanje težavnih nalog, ki nastajajo ob izgradnji novih, kompletnih rudarskih objektov, in da se tako umski in materialni potencial domačih industrijskih podjetij čim uspešneje uveljavi in plasira na domačem kakor tudi na inozemskih tržiščih, se vedno bolj uresničuje.

Zelo važno in aktualno je, da ima združenje RUDIS svojo lastno projektno organizacijo. Če pri izvajanju dosedanjih del se je pokazalo to kot nujno potrebno, in

to predvsem iz razloga, da bo RUDIS kos vsem nalogam, ki jih terja kompletna izgradnja novih rudarskih objektov. Na drugi strani se pa odpira vprašanje, da se združenje RUDIS mimo izvajanja celovitih nalog v rudarstvu uveljavi tudi na drugih področjih dejavnosti, izgradnji še drugih industrijskih podjetij.

Izvedba rudarsko gradbenih del ne obsega samo izgradnjo rudarskih objektov v zvezi z eksploatacijo premoga, temveč je v programu združenja, da svojo dejavnost razširi tudi na druge rude in rudnike. Že samo to, da hoče RUDIS zajeti celotno področje rudarstva in da to področje tudi intenzivno obdeluje, tako glede potrebnega znanstvenega dela preko projektiranja proizvodnje oziroma izgradnje kompletnih rudarskih objektov, bo dela več kot dovolj.

rudnika lignita v Velenju, z rekonstrukcijskimi deli v Vrešah, pri Ljubli in drugod.

Vso pozornost je RUDIS posvetil že lansko leto proučevanju zunanjega trga. V ta namen se je združenje povežalo s podjetji Intertrade v Ljubljani, z »Astro« v Zagrebu in podjetjem »RUDNAP« v Beogradu, do konkretnega skupnega sodelovanja je pa RUDIS prišel v večji meri s podjetjem »Intertrade« v Ljubljani, s katerim je sklenil posebno pogodbo o sodelovanju. Podjetje »Intertrade« se za program združenja RUDIS izredno zanima ter je pri njenem uradu v Kairu tudi urad združenja RUDIS za severno in vzhodno Afriko. S kooperacijo namerava

RUDIS z Litostrojem iz Ljubljane prevzeti del bazičnega inženiringa pri cementarnah.

ZE LETOS DELA V INOZEMSTVU

Ze samo poslovno poročilo združenja RUDIS za leto 1961 prikazuje, da se je združenje v veliki meri usmerilo na zunanja tržišča, kjer bo RUDIS v letošnjem letu mimo svojih nalog v naši državi poizkušal plasirati proizvodne zmogljivosti svojih članov. Tako predvideva RUDIS v svojem programu predvsem dejavnost v nekaterih azijskih in afriških državah. Med drugim je v projektu delo v Sudanu pri odpiranju rudnika železa, dalje projekt odpiranja

rudnikov bakra in kromitov v Grčiji in na Cipru, pri čemer je v dogovoru z rudarskopilniškim bazenom v Boru in drugimi odjemalci te rude v Jugoslaviji.

Naloge so velike, načrtov je nič koliko. Eno izmed dejstev je pa, da se RUDIS zaveda, da lahko samo v najtesnejšem sodelovanju s svojimi dosedanjimi člani in še ostalimi podjetji v Jugoslaviji rešuje svoje naloge, ki so bile zadane na posvetovanju tega združenja meseca februarja v Delavskem domu v Trbovljah.

Dosedanje delo, ki ga je RUDIS v Trbovljah s svojimi člani že opravil, je lahko zanesljiv porok, da bo združenje v svojih prizadevanjih uspelo po poti, ki si jo je začrtalo.

Usmeritev na izvoz

Nedavno poslovno poročilo združenja RUDIS za preteklo leto je pokazalo, da se združenje vedno bolj usmerja tudi na izvoz, zlasti v države v Afriki in Aziji, kjer kompletni inženiring lahko nudi tehnično pomoč v kadrih in ostalem. Dosedanja praksa je pokazala, da sama trgovska predstavništva raznih naših izvoznih in uvoznih podjetij ne morejo uspešno povezovati podjetje RUDIS z inozemskimi interesi, ker ne poznajo vseh proizvodnih zmoglosti slovenskih industrijskih podjetij in ostanejo zato številne možnosti za prodajo naših uslug in izdelkov neizkoriščene. To se je pokazalo v preteklosti v več primerih v Egiptu in Sudanu. Situacija v tem pogledu pa se je znatno izboljšala, odkar ima RUDIS svojega stalnega predstavnika v Kairu.

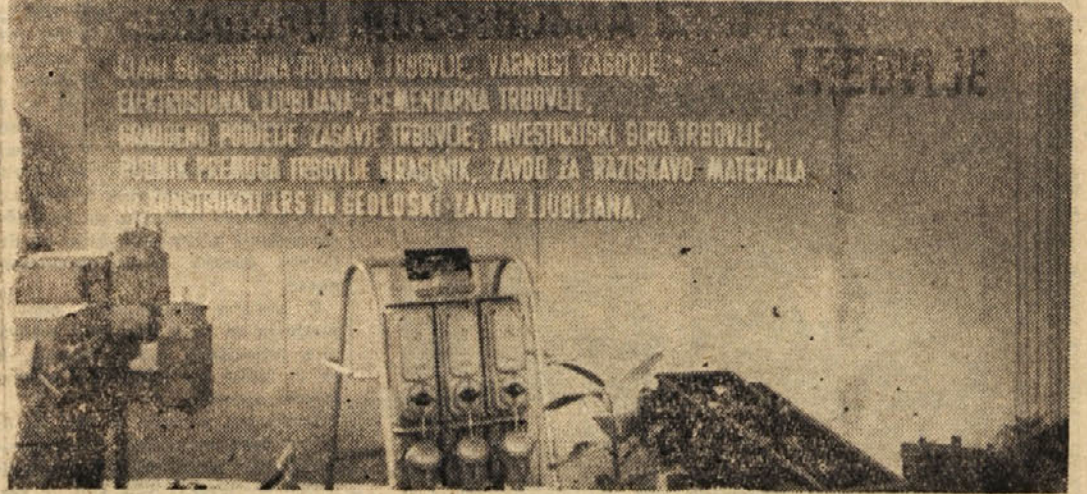
Vodstvo združenja RUDIS je prišlo do zaključka, da se bo treba v večji meri posluževati inženiringa, kjer bi RUDIS lahko organizacijsko, tehnološko in tehnično reševal planiranje in postavitev določenih rudarskih in industrijskih obratov. V svetu se nudenje inženiringa

vse bolj uveljavlja in je mogoče doseči zanj ugodne cene. RUDIS ravno zato posveča temu vprašanju vso pažnjo in se bo tudi v tem pogledu kadrovske in organizacijske okreplil in utrdil. Zelo važno je nadalje vprašanje, posvetiti več pozornosti analizi trga. Tako namerava RUDIS organizirati v Trbovljah stalno razstavo izdelkov vseh svojih članov. Proučuje se pa še vprašanje otvoritve lastne industrijske trgovine za prodajo proizvodov članov združenja RUDIS.

Vsa dosedanja praksa je pokazala, da je nujno potrebno, da se člani združenja RUDIS še bolj povežejo z njim, ker bo to članom samo v korist.

Vse bolj se RUDIS uveljavlja na domačem in inozemskih tržiščih. Tako ima podjetje na domačem trgu v evidenci preko 40 projektov, več jih je pa predvidenih tudi v inozemstvu.

Doslej se je RUDIS zlasti uveljavil pri večjih delih, tako na primer pri gradnji separacije Djurdjevik, pri izgradnji kombinata Kosovo, pri investicijskih delih v Boru, pri gradnji rudnika Ajvalija,

Rudis, lani na velesejmu v Zagrebu

RUDARSKO INDUSTRIJSKA SKUPNOST (RUDIS) V TRBOVLJAH z vsemi svojimi člani:

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA TRBOVLJE-HRASTNIK Z OBRATOM RGO
STROJNA TOVARNA TRBOVLJE
INVESTICIJSKI BIRO TRBOVLJE
»ELEKTROSIGNAL«, LJUBLJANA
»VARNOST«, ZAGORJE
GEOLOSKI ZAVOD, LJUBLJANA
ZAVOD ZA RAZISKAVO MATERIALA IN KONSTRUKCIJ, LJUBLJANA
SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »ZASAVJE«, TRBOVLJE
CEMENTARNA, TRBOVLJE
RUDNIK SVINCA IN TOPILNICE, MEZICA

čestitajo po svojih delovnih kolektivih vsemu delovnemu ljudstvu Jugoslavije k dosedanjim uspehom in jim žele prijetno praznovanje letošnjega praznika dela — 1. maja.

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA TRBOVLJE - HRASTNIK

z obratom RGO, ustanovni član združenja »RUDIS«

Venku vlogo odgleda v okviru združenja RUDIS tudi Rudnik Trbovlje-Hrastnik, še posebno s svojim obratom za specialna rudarska dela, ki se je že afirmiral s svojimi deli širom po naši domovini. V okviru združenja RUDIS pa so že letos predvidena večja dela v inozemstvu. Kolektiv rudnika se pridružuje čestitkam delovnih kolektivov ob prazniku dela, 1. maju.

Razširitev obratnih prostorov

Letošnji družbeni plan trboveljske komune predvideva 21-odstotno povečanje gradbenih storitev v primerjavi z lanskim letom. Tako pričakujejo, da bo od predvidenih 107 milijonov din bruto realizacije odpadlo na projektiranje 170 milijonov ter na gradnjo 847. Z uvedbo mehanizacije računajo, da se bo produktivnost povečala za 10 odstotkov. Ta predvidevanja pa gredo na račun edine gospodarske organizacije v komuni na SGP »Zasavje«.

Kot je slučaj v vsaki večji gospodarski organizaciji, da se celoten kolektiv ubada s kakim vprašanjem in da vrsto let čakajo na rešitev manjšega ali večjega problema — so nam dejali v SGP »Zasavju« — se tudi mi že leta ubadamo z vprašanjem neprimernih skladišč in delavniških prostorov. V razgovoru z direktorjem tov. Dularjem smo zvedeli sledeče:

Delovni kolektiv SGP »Zasavje« je imel že v letu 1960 gradbeni program za nove obratne prostore — skladišče in delavnice. Toda zaradi zavrženega investicijskega programa nismo mogli začeti z gradbenimi deli. Sedaj pa pripravljamo nov investicijski program. Stari prostori kovinske delavnice so v leseni lopi — tu opravljamo gradbene stroje,

skratka vso svojo gradbeno mehanizacijo — ki jo loči od skladišča le tenka lesena stena ter je velika nevarnost požara, na kar nas stalno opozarja komisija za požarno varnost. Storili smo vse, da ne bi prišlo do požara, toda nevarnost je še vedno.

Tovariš direktor je nadaljeval: »Z dograditvijo novih obratnih prostorov bo odpravljena nevarnost požara, po drugi strani pa se bo kolektiv rešil večletnega bremena in skrbi. Ko bomo podrli sedanje, stare prostore bo dobila tudi okolica lepšo podobo.

Z deli na gradnji novih prostorov bomo začeli v maju, ker imamo že dodeljeno zemljišče. Doslej imamo že izdelan nov investicijski program, glavni gradbeni načrt pa je v izdelavi. Upamo, da bo do konca leta dogotovljeno

skladišče in delavnice.

Sredstva so predvidena od odstojenega dela, ki so določena po predpisih za gradbeništvo in bodo zadostovala za gradnjo prve faze.

To pomeni, da je delovni kolektiv »Zasavje« iz lastnih sredstev zagotovil potrebna sredstva 15 milijonov dinarjev, in da so zato prepričani, da bodo do konca leta lahko že delali v novih obratnih prostorih.

Že dve leti zaporedoma so imeli določena sredstva pri občinskem investicijskem skladu, toda zaradi nepripravljenosti dokumentacije jih niso mogli izkoristiti.

V kolektivu upajo, da bodo lahko s sedanjimi zmogljivostmi tako glede na razpoložljivo mehanizacijo in kader izpolnili vse naloge in se uspešno vključili tudi na gradbišča zunaj komune. Kljub temu, da predvideva perspektivni plan občinskega sklada za zidanje stanovanjskih hiš letno 100 stanovanj, ki jih bo gradilo »Zasavje«, iščejo gradbišča tudi izven komune.

Gradnja nove bolnišnice v Trbovljah

VEC IZDELKOV ZA IZVOZ

Ze štirinajsto leto teče, odkar posluje kot tovarna STROJNA TOVARNA v Trbovljah.

Naloga ustanoviteljev tega podjetja je bila, osnovati tako tovarno, ki bo sposobna proizvajati predvsem stroje za rudarstvo, in v tem so v Strojni tovarni tudi uspeli.

Trikrat večja proizvodnja bo možna, ko bodo v tovarni izvršene vse predvidene naloge desetletnega perspektivnega plana, ki so ga v tovarni izdelali lanske leto.

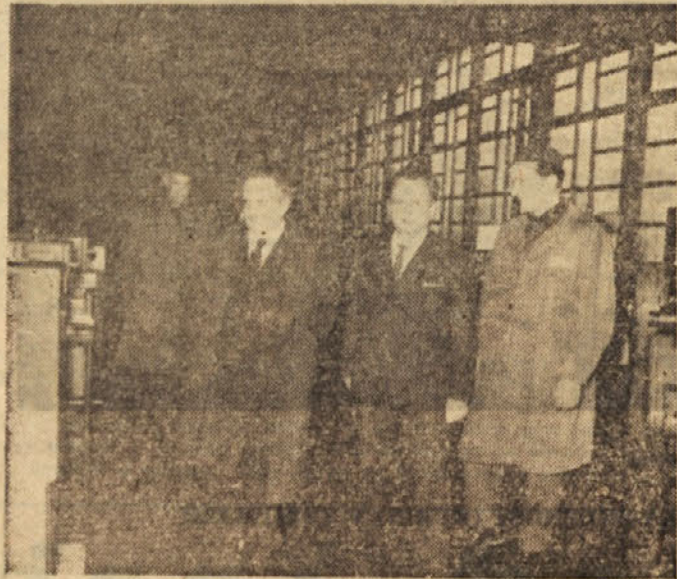
Vse večje potrebe po rudarskih opremljenih so vodile Strojno tovarno v Trbovljah, da sestavi perspektivni plan tovarne za daljšo dobo.

Ugotovljeno je bilo, da domača proizvodnja rudarskih oprem in strojev ne pokriva vseh potreb. Tako letno še vedno uvažamo najmanj za 10 milijonov dolarjev

nje posameznih in celotnih rudarskih naprav in oprem, konstruiranje, izdelava in prodaja posameznih in kompletnih rudarskih strojev in ostalih rudarskih naprav, izdelava dela splošne strojegradnje, nadalje izdelava vse vrste strojev in konstrukcij, prav tako izvrševanje uslug v okviru inženjeringa in ostalih poslov.

Delavsko samoupravljanje

Delovni kolektiv tovarne izvaja svoje pravice v upravljanju podjetja neposredno preko zborov proizvajalcev po ekonomskih enotah in posredno preko voljenih predstavniških organov delavskega sveta in upravnega odbora podjetja.

Pred kratkim je obiskal STT, Edvard Kardelj

opreme za rudarstvo. Ze samo ta ugotovitev in pa to, da ima STT zelo ugodne proizvodne pogoje – lega tovarne, dovoz surovin in pa potreben kader – so narekovanje izdelavo perspektivnega načrta tovarne, zlasti se, da je izrednega pomena velika tradicija v rudarstvu pri nas, ki se izraža v razpoložljivih strokovnih kadrih, ki so močna opora za izvrševanje nalog tovarne.

Perspektivni plan razvoja STT je bil izdelan v treh etapah. Tako je v prvi razvojni etapi tovarne predvideno povečanje proizvodnje za približno 45%, v drugi etapi za 100% in v tretji za več kot 200 odstotkov.

Število zaposlenih pa se bo tedaj v tovarni podvojilo. Zato se v njej pripravljajo tudi na izgradnjo potrebnih stanovanj za osebe tovarne, saj jih bo potrebno najmanj 870. Tovarna bo skušala zagotoviti v ta namen najmanj polovico lastnih sredstev.

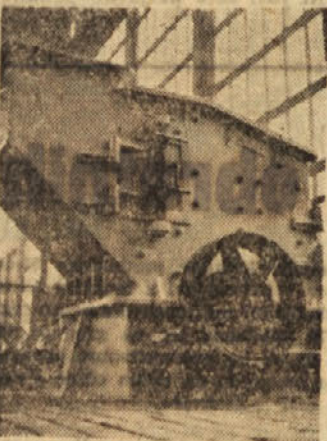
Uspešno poslovanje v letu 1961

Rezultat poslovanja Strojne tovarne v Trbovljah v letu 1961 je bil izredno zadovoljiv. Ob poizditi zaključnega računa tovarne za lansko leto je delavski svet podjetja predlagal vodstvu tovarne več važnih sklepov, in to da se store vsi potrebni organizacijski ukrepi in tehnične mere, da se v tovarni poveča storilnost dela in proizvodnja, nadalje da se polaga največjo pažnjo kvaliteti izdelkov, ki je garant uspeha in poslovanja podjetja na domačem tržišču in v tujini, predvsem pa je važno to, da STT deluje v okviru združenja RUDIS, v katerem bo Strojna tovarna kot ustanovitelj in prvi član tega združenja udeležena s precejšnjim delom svoje proizvodnje.

Predmet poslovanja

Predmet poslovanja Strojne tovarne v Trbovljah je: projektira-

Delovni kolektiv Strojne tovarne sodeluje neposredno v upravljanju tovarne s tem, da je vsak član kolektiva član zbora proizvajalcev ekonomske enote, v kateri dela. Pravico sodelovanja v upravljanju podjetja izpolnjuje vsak član kolektiva s tem, da sodeluje na zborih proizvajalcev in da s svojim mišljenjem prispeva k formiranju in sprejetju vseh potreb-

Moderni okobillec IZA-11

nih sklepov, tako na področju problemov v ekonomskih enotah in v podjetju kot celoti.

V tovarni deluje 33 ekonomskih enot in 16 zborov proizvajalcev.

Proizvodni problemi

Za izvršitev proizvodnih nalog v Strojni tovarni v Trbovljah je ob času skupno zaposlenih 869 oseb, od teh 644 delavcev in 225 uslužbencev. Večina zaposlenih je kvalificirana, tako je 37,8% visokokvalificiranih delavcev, 43,84% kvalificiranih, 17,02% polkvalificiranih in 1,76% nekvalificiranih.

Proizvodnja v STT se je preteklo leto razvijala in individualni in serijski proizvodnji. V letu 1961 se je na tržišču zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za nove

gradnje kakor tudi zaradi blokiranja amortizacijskih sredstev za udeležbo pojavila stagnacija, ki je v precejšnji meri vplivala v tovarni na večkratno spremembo asortimenta izdelkov kakor tudi na količine v serijski proizvodnji. Te spremembe so imele za posledico, da preteklo leto v tovarni ni bilo mogoče izvršiti vseh predvidenih organizacijskih sprememb. Predvideno je bilo, da se planiranje izvrši na osnovi fiksnega plana serijske proizvodnje, okoli katere bo potekala individualna proizvodnja v obliki prostih kapacitet. Ureditve planiranja v podjetju bi kajpak imele za posledico doseg bojših uspehov, kot je to že bilo v letu 1961.

Največja organizacijska sprememba v tovarni v letu 1961 je bila za podjetje samo in za proizvodni sektor uvedba ekonomskih enot. Predhodne priprave v letu 1960 so omogočile, da se je organizacijska sprememba z uvedbo ekonomskih enot že v najkrajšem času popolnoma uveljavila ter v celoti angažirala kolektiv v proizvodnem sektorju, da je pričel razmišljati o gospodarjenju na delovnih mestih svoje ekonomske enote.

Z uvedbo ekonomskih enot v podjetju so se v letu 1961 prihranile precejšnje vsote denarja, ki so se lahko uporabile v družbeno tvorne namene.

Izrednega pomena je bilo to, da je vse leto povprečno ocenjevanje meril kot edini faktor pomenilo dobro rešitev. V letu 1961 je razdelitev tega povprečja na več povprečij po ekonomskih enotah dovolj jasno pokazala, da bo treba v najkrajšem času izvršiti popolno delitev obračunskih vrednosti po delovnih mestih. Vse to je bilo nujno potrebno glede na konkurenčno sposobnost z drugimi podjetji.

Sama praksa je nadalje pokazala, da jugoslovansko tržišče se ne predstavlja izoblikovane celote in da se morajo proizvodna podjetja v razmeroma kratkih obdobjih preusmerjati na nova področja, ki v bistvu zahtevajo drugačna časovna merila oziroma tudi popolnoma drugačno strukturo umskih in tudi materialnih kapacitet.

Najbolj izdelano in izoblikovano področje dela v STT je jamsko področje, ki ga bo v najkrajšem času treba popolnoma izločiti iz obstoječih pogojev dela ter samostojno organizirati proizvodnjo na delovnih mestih, ki ustrezajo temu asortimentu z opremo in ljudmi, potrebnimi za tovrstno proizvodnjo.

V letu 1962 se bo delo utrjevalo po EE ter pričele izvajati vse priprave, ki so potrebne, da v naslednjih letih preidemo na strojni obračun. Strojni obračun pa bo treba v najkrajšem času organizirati in urediti.

V letošnjem letu ima proizvodni sektor glavno nalogo, da uredi sistem dela po vrednosti dela. Ta sistem bi omogočil kontinuirano naraščanje storilnosti, ki je ob dosedanjem načinu dela po direktnem učinku ni bilo mogoče doseči.

Glavna naloga je torej uvrstiti in izvesti organizacijske dela, kar bo že večja garancija za uspešno delo v letošnjem letu.

Znatne možnosti za povečanje izvoza

Izvozna služba v STT je že lansko leto izvršila pomembno nalogo, saj je tovarna v letu 1961 izvozila svoje izdelke v skupni vrednosti 223 in pol milijona dinarjev.

Izdelki tovarne so se lani predvsem izvažali v Madžarsko, Poljsko, Jordanijo in Egipt. Tako je Strojna tovarna v Trbovljah izvozila v letu 1961 v Madžarsko, Poljsko in Jordanijo skupno preko 5.000 železnih jamskih stojk.

V letu 1961 je bilo nadalje izdelanih 14 ponudb za izvoz individualne in serijske opreme v skupni vrednosti blizu 2 milijardi dinarjev, in to za Indijo, Egipt, Avstrijo, Turčijo, Kambodžo, Brazilijo in Belgijo. Interesenti so se predvsem zanimali za opreme separacije in kotarski rudniki fosfata, za drobilce, viltje in za skrapere.

Za izvoz jamskih stojk domačega tipa »Valent« vladna veliko zanimanje v Madžarski in na Poljskem, saj je lani letoš predviden izvoz za 12.000 teh stojk.

Strokovno izobraževanje kolektiva

Izobraževalni center v tovarni je lansko leto razvil široko aktivnost. Organiziranih je bilo 20 različnih seminarjev, ki jih je obiskovalo 30 oseb članov kolektiva. Mimo teh seminarjev in tečajev pa so bile v teku še druge metode izobraževanja osebja, tako preko tehniških srednje šole, večerne administrativne šole, politične šole in industrijske kovinarske šole za vajence.

Skrb za delovnega človeka

Iz poslovnega poročila STT leto 1961 je pa razvidno, da se v podjetju posveča velika skrb delovnemu človeku nasploh. Tako na eni strani skrb za izobraževanje in pridobitev potrebne kvalifikacije, na drugi strani pa tudi skrb za izgradnjo novih stanovanj, za oddihe in letovanje članov in sorcev kolektiva in tudi skrb za zdravstvo. Res je, da lani ni bilo zgrajeno nobeno novo stanovanje, čeprav s potrebe zelo velike. Izdelan pa je bil 5-letni perspektivni plan z gradnjo stanovanj, v katero svrhu bo podjetje prispevalo 45% vrednosti stanovanj iz sklada skupne uporabe, 5% vrednosti stanovanj bi plačali stanovanjski interesi, za ostalo potrebno polovico sredstev bi pa tovarna najela kredit. Na ta način bi vsako leto zgradili 49 novih stanovanj, v petih letih torej 200 stanovanj, kar pa gledano predvideno razširitev in povečanje tovarne še vedno ne bi zadostovalo. Tako je s skladom zidanje stanovanj že napravljen pogodba za pričetek gradnje stanovanj na Kečetu, to je 40 stanovanj v stolpih.

Oddih in letovanje

Lansko leto so letovali skoro vsi člani kolektiva. Desetdnevni oddih v počitniškem domu podjetja v Crikvenici je izkoristilo 355 delavcev in 71 uslužbencev ter 187 družinskih članov delavcev in 136 družinskih članov uslužbencev. V Crikvenici je tako letovalo 729 oseb. Tako je letni dopust lanske leto izkoristilo 56,7% vseh zaposlenih delavcev v podjetju, medtem ko je ta dopust izkoristilo le 37,5 uslužbencev.

Pomembna pridobitev je bila v letu 1961 izgradnja novega stanovanjskega objekta počitniškega doma v Crikvenici z 12 sobami. Kapaciteta vseh ležišč znaša 83 postelj. Vsa član kolektiva, ki je letoval drugje, je imel pravico do

Na seji delavskega sveta

regresa v višini 2.500 din in tudi za vsakega družinskega člana kolektiva, ki je letoval v kakem drugem letoviškem kraju.

Nova obratna in zobna ambulanta

Z Novim letom 1961 je Strojna tovarna v Trbovljah uredila za svoj kolektiv moderno opremljeno obratno ambulanto. Le-ta je opravljala svoje delo v kurativnem in preventivnem smislu v razmerju 50:50. Tako so bili po preventivni strani v ambulanti opravljeni pregledi vseh novosprejetih delavcev in vajencev v industrijski kovinarski šoli. Ravno tako so bili lani pregledani vsi delavci in uslužbeni sistematično. Na ta način ima ambulanta točen pregled zdravstvenega stanja vseh zaposlenih v tovarni. Ambulanta pa posluje tudi kot ambulanta za

Tudi žene so dobre delavke

prvo pomoč. Tako se daje prva pomoč ob nesrečah in potrebi v dopoldanski in popoldanski delovni tretlini. Ambulanta je nadalje sistematsko pregledovala in ugotavljala delovno sposobnost posameznih delavcev ter je vse tiste, ki iz zdravstvenih razlogov ne ustrezajo za svoje delovno mesto, pričela pošiljati na invalidsko komisijo, da se jim prizna delovna invalidnost. Prav tako je ambulanta v večjem obsegu že iz preven-

Golniku. Tako je bilo tu 49 primerov, kjer je bil potreben ponoven zdravniški pregled na globinskem rentgenskem aparatu.

Člani kolektiva so se pa v teku lanskega leta redno odzivali pozivu transfuzijske postaje in je 110 članov kolektiva darovalo kri.

Zelo pomembna ugotovitev za vse člane kolektiva je prav gotovo otvoritev nove, moderne zobne ambulante v podjetju.

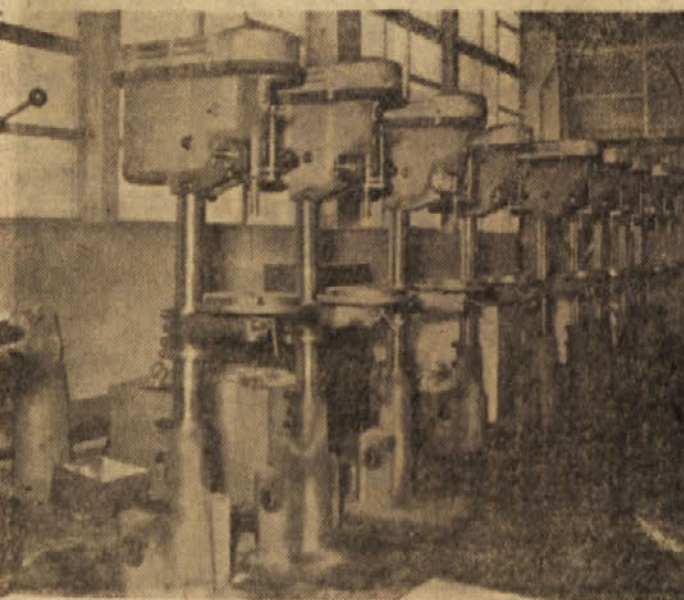
Iz tega in že prej omenjenega, skrb za stanovanje, za oddih, za izobrazbo in ostalo je razvidno, da je skrb za delovnega človeka STT ena izmed prvih in poglavitnih nalog.

Strojna tovarna prvi član združenja Rudis

Mimo Investicijskega biroja v Trbovljah in Rudnika Trbovlje-Hrastnik in njegovega oddelka za specialna rudarska dela je bila tudi Strojna tovarna iz Trbovlj prvi član združenja RUDIS. Zadnje posvetovanje v tem združenju in pa njegov program sta pokazala, da imajo vsi člani Rudisa perspektive in možnosti za nadaljnje plasiranje svojih izdelkov in uslug ne samo v naši državi, ampak tudi v tujini. Pri vsem tem bo znatno vlogo lahko odigrala tudi Strojna tovarna v Trbovljah z izdelavo strojne opreme za rudarstvo in za gradništvo. Vse več se bo tovarna s svojimi izdelki usmerjala na izvoz, kajti perspektive so tudi na zahodnih tržiščih. V sklopu z združenjem RUDIS se bodo izdelovali projekti in izvršitev kompletnih gospodarskih objektov (inženjering), kar je zanimivo za trge s čvrsto valuto. Še letošnje leto so na vidiku večja dela ravno v Sudanu in Egiptu.

Vodstvo in kolektiv Strojne tovarne v Trbovljah pa želita z vsemi najtesnejše sodelovanje, ker se vsi v podjetju zavedajo, da so le v skupnosti in složnem delu s drugimi mož in možnost za doseg zaželenega razvoja in napredka.

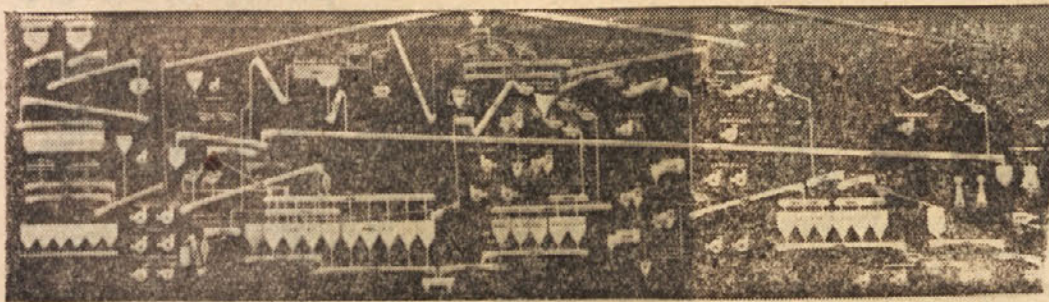
S. S.

Vertikalni vrtilni stroj

Pogled na Strojno tovarno

Svetlobni komandni pult za separacijo rudnika Tito-Banovići

Za najširše sodelovanje

Med številnimi člani združenja »RUDIS« v Trbovljah je tudi kolektiv podjetja »ELEKTRO-SIGNAL« iz Ljubljane, Parmova ulica 33, ki se je odločil za članstvo in sodelovanje s podjetjem »RUDIS«. »ELEKTRO-SIGNAL« v Ljubljani je podjetje za izvoz in uvoz, projektiranje, montažo ter proizvodnjo elektro opreme in elektro naprav za jakni in šibki tok.

Dela, ki naj bi jih »Elektrosignal« kot član združenja »RUDIS« opravljala, so predvsem izdelava stikalnih in komandnih plošč, svetlobnih komandnih tablojev, omar za kompenzacijo »cos phi«. U razdelilcev, naprav za avtomatizacijo proizvodnih procesov, instalacijskih zbiralk za luč in moč (buss-bar). V okviru celotnega proizvodnega programa pa podjetje »Elektrosignal« izdeluje po naročilu še razne razdelilne omare, kablovska vozlišča, podometne razdelilce za sta-

novanjske zgradbe, priključne omarice za gradbišča, infra grelce, elektroakustične naprave, svetlobne klicne naprave za hotele, bolnišnice in urade, skupinske antene, posamezne TV antene, TV prejemnike, tranzistorske megafone, tranzistorske interfone, kapacitivne elektronske merilce nivoja, požarno-varnostne naprave, naprave proti vlomom, električne brenčice in razne signalne naprave po naročilu.

Nadalje podjetje »Elektrosignal« opravlja montažo električnih oprem jakega in šibkega toka ter kaloričnih merilnih naprav za potrebe industrije, stanovanjske izgradnje, elektrifikacije, prometa, zdravstva in gostinstva.

Prav tako to podjetje projektira celotne opreme za jakni in šibki tok ter kalorične merilne in regulacijske naprave.

Elektrosignal Ljubljana

»Varnost« proizvaja že vrsto izdelkov

Preusmeritev za izvoz

Med člani Rudarske industrijske skupnosti Trbovlje (RUDIS) je tudi Tovarna elektrotehničnih izdelkov »Varnost« v Zagorju ob Savi. Do Novega leta je bil to obrat Rudnika rjavčevega premoga Zagorje ob Savi, potem pa so se osamosvojili.

Tovarna elektrotehničnih izdelkov »Varnost« Zagorje ob Savi izdeluje zdaj suhe trofazne transformatorje s silikonsko izolacijo moči 200 in 315 Kwh Amp, fluoro-senčne svetilke 2x20 W in 2x40 W, paketna stikala od 16 do 63 amperov, elektromotorje od 1,1 do 40 Kwh, električne naglavne svetilke, kontaktorje od 10 do 200 amperov, visokofrekvenčne vrtilne stroje s frekvenco 150 Hz, nizkonapetostne razdelilne baterije, nihalna tiptala, strešne strojčke

in metanometre za indikacijo metana (s proizvodnjo slednjih bodo začeli najkasneje do konca junija). Letos bodo tudi izdelavo proizvodov na osnovi licenčne pogodbe z belgijsko organizacijo »Comelec«, zlasti transformatorjev, kontaktorjev, paketnih stikal in fluoro-senčnih svetilk.

Tovarna elektrotehničnih izdelkov »Varnost« iz Zagorja ob Savi se je pa v kratkem času obetno uveljavila tudi že na zunanjem tržiču. Izvozili so že prve električne janske svetilke (v Združeno arabsko republiko), v teku pa so dogovori, da bi »Varnost« izvozila kompletne asortiment izdelkov v nekatere skandinavske države, v Južno Ameriko, na Bližnji in Daljni Vzhod ter v Afriko. Tako se misli zagorska »Var-

nost« mnogo bolj kot doslej preusmeriti na izvoz.

Novi predpisi, ki so stopili pred časom v veljavo, narekujejo rudnikom, da opremlijo vse janske objekte z opremo, ki bo dejansko varovala zaposlene in druge naprave. Zato bodo premogovniki razbili precej opreme in čaka zagorsko Tovarno elektrotehničnih izdelkov še precej del, vendar pa postopoma, ker rudniki trenutno nimajo na voljo sredstev in bodo opremljali janske objekte v posameznih fazah.

Seveda si tudi v tej novi zagorski tovarni prizadevajo, da bi v prihodnje večali proizvodnjo in postali »milijarderji« v ustvarjanju realizacije. V tej prizadevanjih bo pa treba pomoči vsakega člana kolektiva.

Geološki zavod Ljubljana

Geološki zavod iz Ljubljane je pomemben člen v verigi dela »Rudisa« z nalogo reševanja problemov s področja geologije, rudarstva in gradbeništva ter je njegova znanstvena in raziskovalna dejavnost razpredena po republiki in izven nje.

Oblike zavodovega raziskovalnega dela se združujejo v kompleksno dejavnost, katere predmet je obdelava zemeljske površine in notranjosti z namenom, najti skrite in povečati znane rudne rezerve, postaviti vse objekte na trdno podlago, ter jih v zvezi s tem pravilno planirati, projektirati, konstruirati, ekspluatirati, dalje poskakati vodo ipd.

Dejavnost zavoda je v obliki geoloških in raziskav mineralnih surovin, hidrogeoloških, geomehaničnih in geofizikalnih raziskovanj ter v vrstjanju v strukturno-geološke, hidrogeološke in geomehanske svrhe, v konsolidacijskih in injekcijskih delih ter v konstruiranju novih vrtilnih strojev.

Za geološkimi raziskavami in kartiranjem na terenu dobimo nešteto vzorcev in podatkov za izdelavo regionalnih in detajlnih geoloških, strukturno-geoloških in inženirsko-geoloških kart, kar nam omogoča skupno z vzorci različne

stratigrafske, tektonske, petrografske, paleontološke in mikropaleontološke študije.

Pri raziskovanju mineralnih surovin na površini ali pod njo pomagajo najmodernejše metode geofizike, geokemije, mikroskopijske, sedimentne petrografije in paleontologije, da se ugotovijo osnovne tehnološke karakteristike surovin z vidika njih uporabnosti, možnosti obogatitve in predelave, ter se ocenjujejo ekonomske vrednosti nahajališč.

Hidrogeološka raziskovanja so povezana z vsemi problemi površinskih, podtalnih, termalnih in mineralnih voda, njih zalog in kakovosti, koristi za človeka, in objekte kot pitna in industrijska voda, za akumulacijske sisteme, odvajanje vod iz rudnikov, za namakanje, izsuševanje itd.

Z geomehanskimi študijami in raziskavami ugotavljamo pogoje zanesljivega fundiranja industrijskih in stanovanjskih objektov, tunelov, cest, železnic, mostov, hidroenergetskih objektov, ter se kontrolirajo obnašanja postavljenih konstrukcij, projektirajo in kontrolirajo tesnilna in konsolidacijska dela.

Geofizikalne meritve so večinoma vezane na zgoraj omenjena

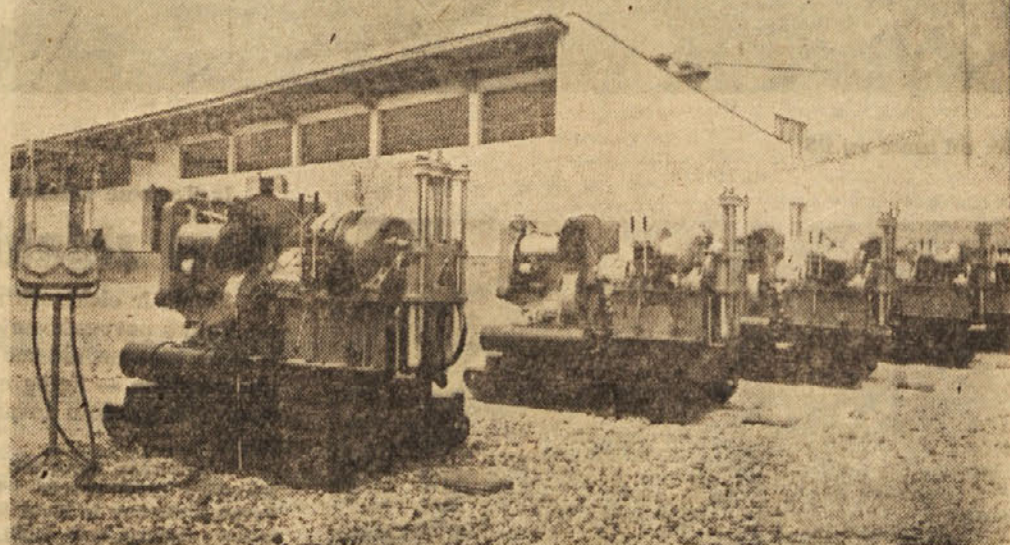
raziskovalna dela in sodelujejo z različnimi raziskovalnimi metodami, kot so: površinske in janske gravimetrične, geoelektrične, geomagnetske in geometrične metode.

Pri vseh navedenih geoloških raziskovanjih na različnih področjih z naštetimi nameni in cilji pa si ne moremo zamisliti, kako naj se potrdijo in dopolnijo vse raziskave in študije, ki smo jih ugotovili in zasnovali na podlagi površinskih opazovanj in jih prenesli v globlje zemeljske plasti, če tega ne pogledamo z vrstjanjem v zemljo, kjer se skrivajo bogastva, tudi rešitve preminogih geoloških rebusov. Že našeta strukturno-geološka, hidrogeološka in geomehanska vrstjanja nam česar koli geološko-raziskovalno dejavnost Geološkega zavoda.

Z namenom čimvečje samostojnosti pri reševanju lastnih problemov konstruiramo nove specialne vrtilne stroje.

Dejavnost Geološkega zavoda je široka in specializirana, natančna in obširna, dinamična in vztrajna, ter teži za povečanjem in izkoriščanjem vseh bogastev in dobrin, ki jih ima in skriva zemlja v naši republiki in izven nje.

Ing. I. U.

Velika delovna zmaga v trboveljski Cementarni

V letošnjem letu bo slavil delovni kolektiv trboveljske Cementarne še eno veliko zmago: s prvo fazo rekonstrukcije bodo skoraj podvojili dosedanje zmogljivosti, se pravi, da bodo že v letošnjem letu dali na trg približno 30.000 ton kakovitega cementa.

Svoji kakovostni izdelki si delovni kolektiv Cementarne pridobil stalne odjemalce. Široko naš domovini in tudi v tujini. Prsta velikih industrijskih objektov je zgrajena z njihovim proizvodom — cementom.

Kljub velikim težkočam, ki so nastopile v času rekonstrukcijskih del, so uspeli v določenem času izpolniti zadane naloge. Kljub ogromnim delom in kljub temu, da so rekonstruirali ključne stroje v tovarni, so nenehno proizvajali iskani gradbeni material, res-

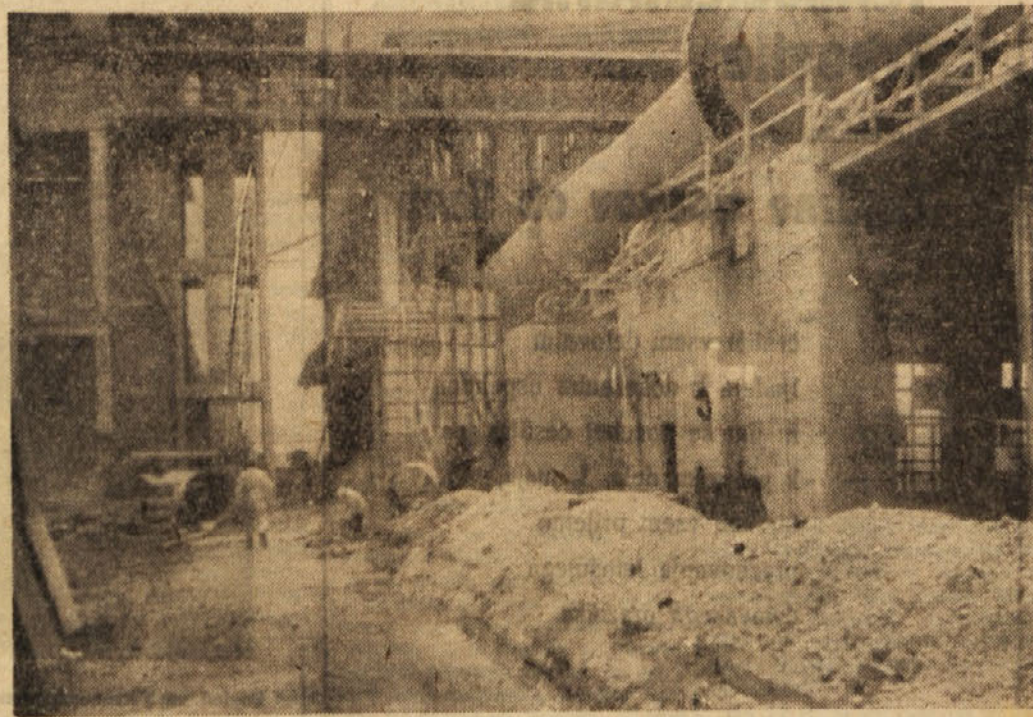
da v manjših količinah, toda s nespremenjeno kvaliteto.

V prvo fazo rekonstrukcije so bila vložena velika sredstva, delno so dali svoja sredstva, delno iz posojila iz občinskega in zveznega sklada, ki so dosegla večstevilne milijonske zneske. Toda kljub vsem težavam in začasnim zastojem, ki pa niso imeli nobenih posledic na potek rekonstrukcije, je ves delovni kolektiv vložil v to delo vse svoje moči in znanje z željo, da bi čim prej začel proizvajati cement v obnovljeni tovarni.

V letošnjem družbenem planu komune ima Cementarna velik delež. Tako se bo proizvodnja povečala za skoraj 100 odstotkov bruto proizvod pa za 48 odstotkov v primerjavi z lanskim letom, tako da se bo povečal za 585 milijonov dinarjev. To povečanje pa

je v skladu s porastom ostale industrijske dejavnosti in povečanjem produktivnosti. Prav tako ima povečanje produktivnosti velik vpliv v večjem narodnem dohodku, življenjskem standardu — skratka pri vseh čimteljih osebnega in družbenega življenja, tako njihovih delavcev in uslužbencev kot tudi pri vseh delovnih ljudeh v trboveljski komun.

Delovni kolektiv Cementarne se zaveda, da bo predvideni razvoj proizvodnosti oziroma industrije zahteval vedno večje napore tako od gospodarske organizacije kot tudi od njega samega, če bo hotel izpolniti zadane naloge. Jasno pa je, da o tem ni treba dvomiti, ker so delavci te tovarne že doslej pokazali obilo prizadevnosti, pripravljenosti in delovnih izkušenj, ki jim vlivajo zaupanje v nove delovne uspehe.

Notranjost cementarne v rekonstrukciji

Pomembne naloge

Lansko leto so v Termoelektrarni v Trbovljah dosegli največjo proizvodnjo od njenega obstoja. — Proizvedli so 263 milijonov kWh. — Pomembna naloga letos je postavitve novega kotla za 80 t/h. — 45-urni delavnik v podjetju. — Delavci so prosti vsako tretjo soboto. — Elektrarna v Trbovljah je drugo podjetje v Zasavju, ki je uvedlo skrajšan delovni čas. — Tudi letos bodo člani kolektiva letovali v Crikvenici.

Poslovno poročilo Termoelektrarne v Trbovljah kaže, da so v njej lansko leto dobro gospodarili. Ne samo, da so v elektrarni lani dosegli največjo proizvodnjo električne energije od njenega obstoja, marveč da so uredili še vrsto drugih stvari. Tako se je ob elektrarni zgradila Tovarna zidakov iz elektrofiltrskega pepela, ki uveljavlja s svojo proizvodnjo in sedaj normalno obratuje. V Trbovljah so se do nedavnega branili zidati s to opeko, vendar je bila Elektrarna sama tista, ki je iz te opeke napravila prizidek k svojemu stanovanjskemu bloku na Dežmanovem travniku in tako dokazala, da je kvaliteta te opeke odlična in uporabna za gradnjo stanovanjskih hiš.

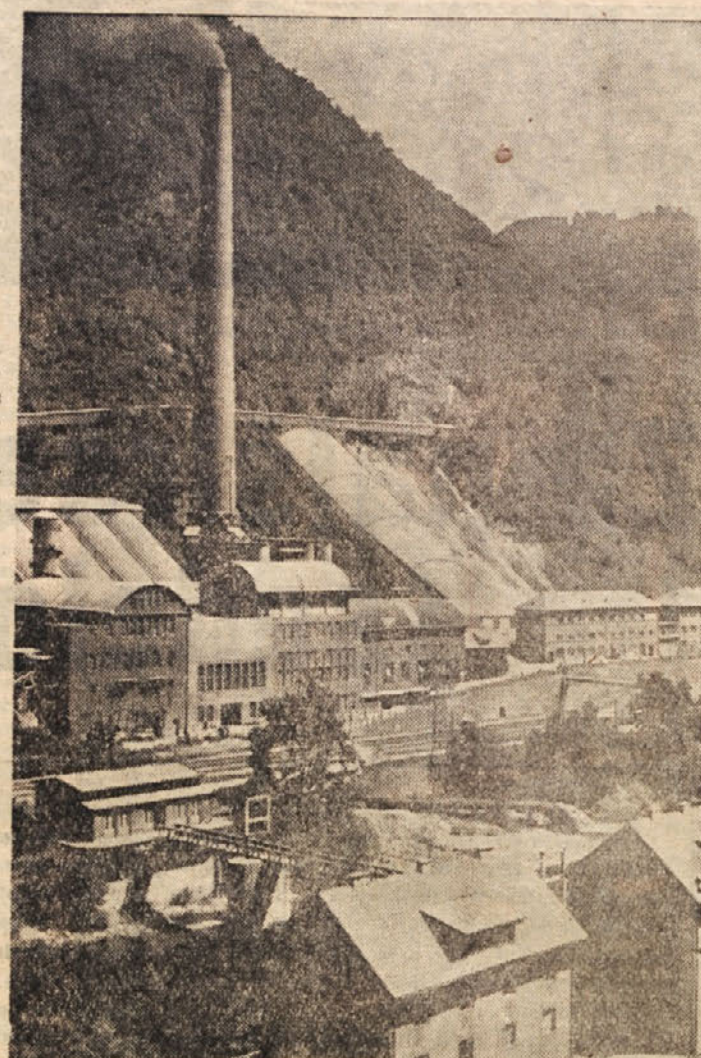
Postavitev novega kotla za 80 t/h

Potrebe so zahtevale, da v Elektrarni Trbovlje čimprej začnejo s prepotrebno novo investicijo, namreč s postavitvijo novega kotla za 80 ton na eno uro. Da so se vodstvo podjetja in vsi ostali odločili za to nalogo, je bilo več razlogov — namreč da dosedanje naprave v kotlovnicah elektrarne ne zadoščajo več potrebam, na drugi strani pa bo podjetje z namestitvijo novega kotla za 80 t/h skoraj v celoti omejilo prašenje Zasavske doline po premogovem pepelu. Istočasno s povečanjem kapacitete novega kotla je predvideno tudi povečanje elektrofiltra za čiščenje dimnih plinov, s čimer bodo rešili prašenje v Zasavski dolini.

Postavitev novega kotla za 80 t/h

Dela na montaži novega kotla bodo izvedli v etapah. V ta namen bo potreben po investicijskem programu znesek 1 milijarde 117 milijonov dinarjev. Tu je predvsem važno to, da je preskrba tega pomembnega denarnega zneska predvidena predvsem iz lastnih sredstev.

Postavitev kotla bo trajala dve leti. Tako računajo v Elektrarni, da bo novi kotel pričel lahko obratovati konec leta 1964.

Pogled na elektrarno

Postavitev kotla bo trajala dve leti. Tako računajo v Elektrarni, da bo novi kotel pričel lahko obratovati konec leta 1964.

boto, ko bo prost, že v soboto po hitel v planine ali kam drugam, ker bo imel tudi nedeljo prosto. Enako pride to zelo prav ženam in gospodinjam, zaposlenim v podjetju, saj bodo tako vsak mesec po en dan več proste.

45-urni delovni teden se izvaja

Ze lansko leto so hoteli v Elektrarni Trbovlje uvesti skrajšan delovni čas, vendar se je to vprašanje nekje zataknilo in ga ni bilo mogoče še rešiti. Pri vsaki stvari namreč pač naletimo na težave. Po podrobnih proučitvah vprašanja so pa stvar le uredili tako, da imajo v Elektrarni Trbovlje od letošnjega meseca marca urejen 45-urni delovni teden, in sicer tako, da so člani kolektiva prosti vsako tretjo soboto. Dosedanje izvajanje tega skoraj revolucionarnega ukrepa je pokazalo, da obratovanje elektrarne in njena produkcija zaradi tega ne trpi, ker sta v podjetju dve delovni tretjini stalno zasedeni.

Ta ukrep so v Elektrarni pozdravili vsi člani kolektiva. Tako bo lahko vsakdo vsako tretjo so-

Vsak član kolektiva sodeluje v upravljanju

Nov delavski svet so v Elektrarni Trbovlje izvolili 27. marca t. l. V 27-članskem delavskem svetu so tudi vsi predsedniki zborov proizvodnih enot. Da pa se delavski samoupravljanje čimbolj približa slehernemu članu kolektiva, s tudi v Elektrarni izvedli decentralizacijo delavskega samoupravljanja. Tako imajo izvoljene sve proizvodnih enot in lahko vsa član kolektiva aktivno sodeluje v delavskem upravljanju. Kako smo že omenili, so v delavskem svetu tudi predsedniki svetov proizvodnih enot, ki so najbližje članom kolektiva v vsaki proizvodni enoti.

Iz Tovarne zidakov v Trbovljah

Novi zidaki si utirajo pot

Zidaki iz elektrofiltrskega pepela — pocenitev gradnje — Veliko povpraševanje po zidakih — Odslej redno obratovanje tovarne, nič več poskusna proizvodnja — Proizvodnja osvojen — Zalog ni, cene zmerne — Ta investicija je opravičila gradnjo tovarne zidakov — Pepel ne gre več v Savo.

V letošnjem novembru bosta potekali že dve leti, ko je tik ob železniški progi zraven trboveljske termoelektrarne zrasla nova Tovarna zidakov iz elektrofiltrskega pepela. S tem, da so zgradili to novo tovarno, smo dobili cenene zidake za stanovanjske in druge gradnje, in to kvalitetne, odpadlo je onesnaženje reke Save po premogovem pepelu iz elektrarne in nova delovna sila je dobila zaposlitev.

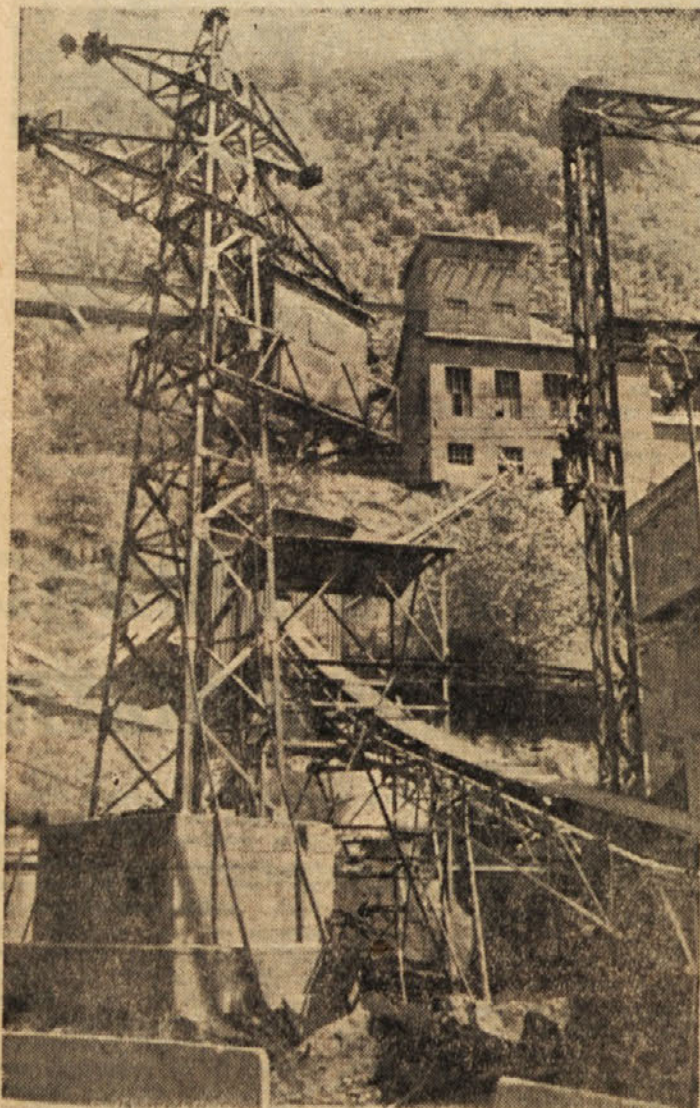
V Elektrarni Trbovlje so pred leti mnogo razpravljali o vprašanju, kako rešiti problem onesnaženja reke Save in praktično uporabiti odpadni material, ki nastaja pri izogrevanju pod kotli termoelektrarne, saj se teh odpadkov letno nabere tudi do 100.000 ton. Ves ta material se je prej odplavljal v Savo, danes se pa iz njega izdelujejo kvalitetni zidaki, ki so zelo iskani povsod.

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij LRS v Ljubljani je že pred leti začel z zadevnimi raziskovanji. Ugotovili so, da je elektrofiltrski pepel možno predelati v zidake, ki so enakovredni standardni opeki, oziroma so še boljši, kar je pokazala tudi že njihova dosedanja uporaba. Ta zamisel je našla svoje mesto, zgradila se je namreč prva tovrstna tovarna pri šoštanjski elektrarni, kmalu nato pa tudi v Trbovljah. Dan za dnem odhajajo sedaj polni vagoni izpred Tovarne zidakov v Trbovljah v široki svet za gradnjo novih objektov, stanovanjskih naselij in podobno.

Od otvoritve te tovarne pa do danes je bil v njej dosežen znatni napredek. Samo lansko leto je Tovarna zidakov v Trbovljah izdelala 4 milijone opečnih enot. Mimo teh zidakov pa so lansko leto v tovarni pričeli tudi z izdelavo jamskih kvadrov, ki se že uspešno uporabljajo v zasavskih rudnikih namesto betonskih. Jamski kvadri iz elektrofiltrskega pepela so za polovico lažji od betonskih, njihova mehanična trdnost je pa enaka. Proizvodnja zidakov — kakor že poudarjeno — nenehno narašča in vlada med potrošniki za tovrstno opeko veliko zanimanje, tako da proizvodnja opeke trenutno še ne dohaja povpraševanja po njej.

Vse našteje prednosti, namreč izgradnja tovarne za izdelavo opeke iz elektrofiltrskega pepela, so velike koristi za naše gospodarstvo, največja prednost in uspeh pa je zlasti v tem, da znatne količine pepela iz termoelektrarne ne odhajajo več v Savo in jo več ne onesnažujejo v toliki meri kot prej vse do Brežic, pa celo do Zagreba.

Na eni izmed sej DS

Počitniški dom v Crikvenici

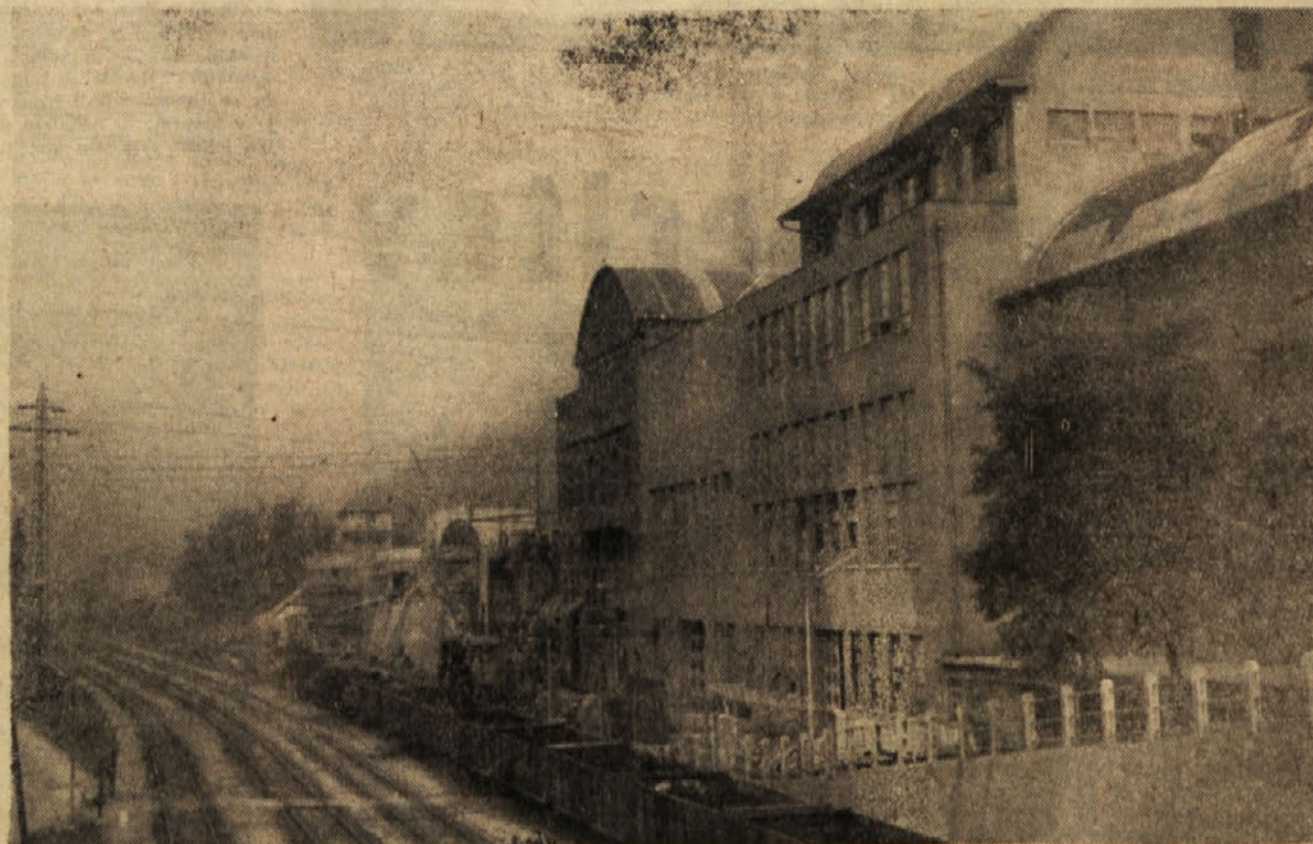
Delovni kolektiv

Termoelektrarne Trbovlje

z obratom

Tovarne zidakov ob Savi

čestita vsem delovnim ljudem k doseženim uspehom in jim še posebej čestita k prazniku dela, 1. maju, ter želi vsem prijetno praznovanje letošnjega delavskega praznika

Pogled na Termoelektrarno in obrat zidakov